

ΛΙΓΕΣ ΓΡΑΜΜΕΣ ΑΠΟ ΤΟΝ ΕΚΔΟΤΗ

Μας ρωτήσανε πριν λίγες μέρες, άνθρωποι ξένοι από τό Νησί μας, επάνω σε μιὰ συζήτηση γύρω από τό σημερινό πνευματικό επίπεδο του "Ελλάνα, σε ποιό σημείο βρίσκεται τό πνευματικό επίπεδο των συγχρόνων Κούθηρίων.

Τό θέμα και ή συζήτηση που μπορεί νά γίνει, επάνω στο ερώτημα που μας τέθηκε, είναι πολύ πλατύ αλλά και δύσκολο νά πάρη μιὰ απάντηση απόλυτα δογματική, που νά σκιαγραφεί με θετικότητα και χωρίς αντιρρήσεις, τό πνευματικό επίπεδο του σημερινού Γαιριγώτη, αλλά και τήν προσφορά του στην γενικώτερη ελληνική διανόηση του σήμερα.

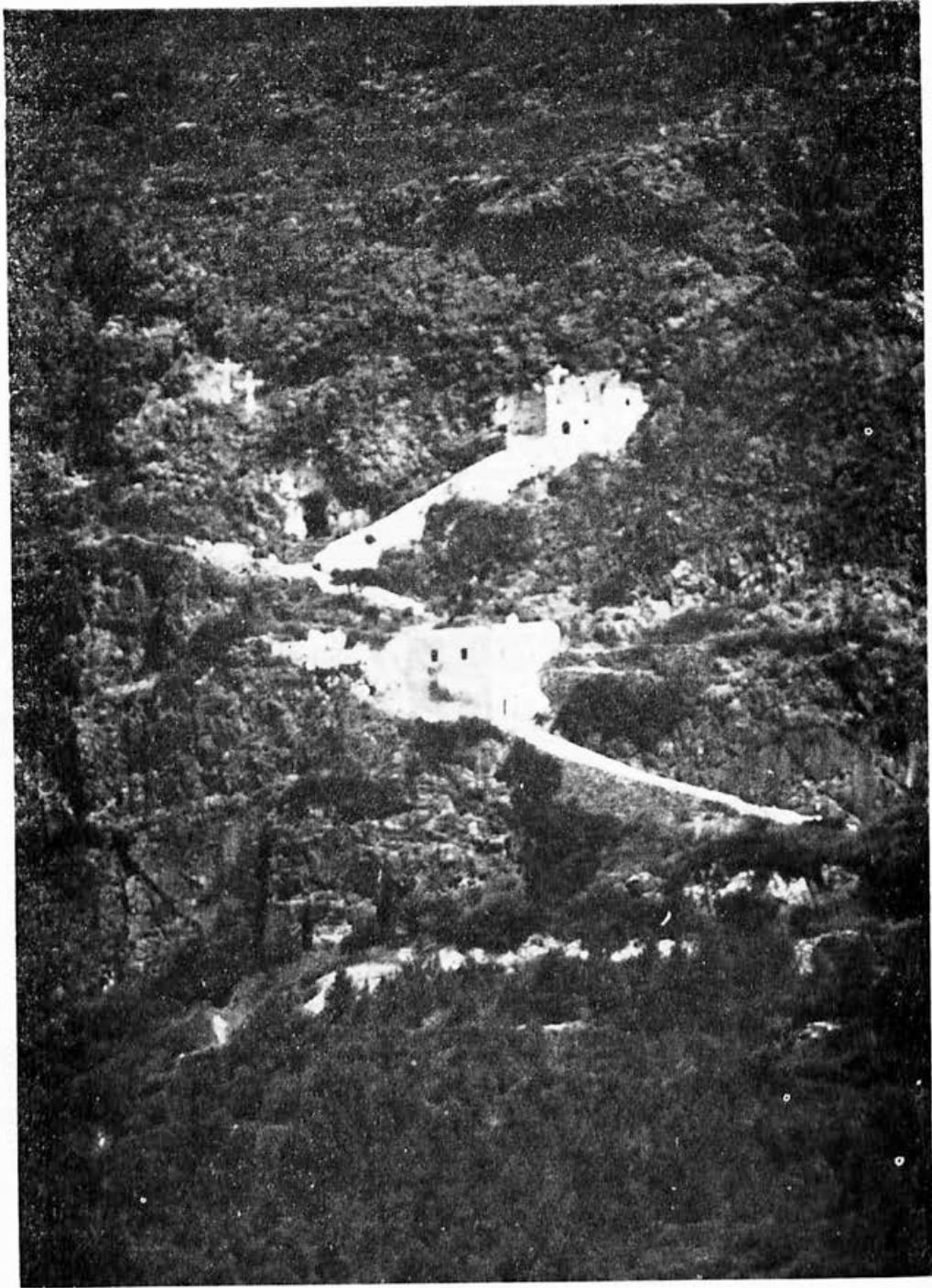
Πάντως, αν δεχθούμε σαν γεγονός, ότι ή μεταπολεμική Κούθηραϊκή γενιά έχει ανέθει, τόσο επιστημονικά όσο και επαγγελματικά, ή απάντηση γίνεται εύκολότερη.

Όμως, ή επιστημονική κατάρτιση, συμβαδίζει άραγε και με ανάλογη πνευματική καλλιέργεια και γενικώτερη ανάπτυξη του πνευματικού δυναμικού του τύπου μας ή αυτό παραμένει στατικό και απλώς αναμασά, χρησιμοποιώντας πλουσιότερο λεξιλόγιο, τό όσα επανειλημμένα έχουν γραφεί για τον τύπο μας και τους ανθρώπους τους;

Αν θά θέλαμε νά εμπλακούμε στους διαιδάλους μιὰς συζήτησης, που πιθανόν νά μὴν κατέληγε πουθενά, γιατί ό καθένας θά ανέπτυσσε και μιὰ δική του θεωρία. Αλλά συνοπτικά, νομίζουμε, ότι τό Νησί μας, πέρα από τους λίγους καταξιωμένους σήμερα πνευματικούς του εκπροσώπους, καθυστερεί άδικαιολόγητα στην παρουσίαση, στο ευρύτερο κοινό, συμπατριωτών μας που δουλεύουν άδιάκοπα στους χώρους του πνεύματος, και που ακολουθώντας τά λογοτεχνικά ρεύματα τής εποχής μας, εκφράζουν τους προβληματισμούς του σημερινού ανθρώπου, μέσα από μιὰ διαφορετική συγγραφική διάσταση.

Τά «Πνευματικά Κούθηρα» πιστεύοντας απόλυτα, ότι ένας από τους κύριους προσρισμούς μιὰς εκδοσης, είναι και ή παρουσίαση αυτών των ανθρώπων, έχουν ήδη ξεκινήσει, δημοσιεύοντας έργασίες τους, και πιστεύουν ότι και άλλοι θά ακολουθήσουν, ξεπερνώντας τήν κάποια δειλία τους για νά εμφανισθούν στο πλατύτερο κοινό.

Άρης Η. Γουτσιάλας

Άννίτας Παναρέτου

«Ο Άη Γιάννης του Γκρεμού» Χώρα

Ἡ Ἀλληλοδιδασκτική Σχολή Λιβαδίου

Γράφει ὁ ΠΑΝΟΣ ΒΡ. ΚΑΣΙΜΑΤΗΣ

Ἡ Ἀγγλική Προστασία (ἀκρίβεστερα κατοχή) τῆς Ἐπιτοῦσας 1809—1864 ἐφρόντισε κατά τὸ δυνατόν καὶ γιὰ τὴν ἐκπαίδευση τῶν Κυθηρίων. Πρὸς τοῦτο ἀνήγειρε δι' ἀγγορείας ἀνθρώπων καὶ ζώων σχολεῖα εὐεὐχώρα καὶ ἠλοῦστα στὴ Χώρα, στὸ Λιβάδι τὸ πασίγνωστο σχολεῖο Μηλαπιδέας πού ἐπιβάλλεται ὅπως ἡ ὑπηρεσία Ὑλοποιείου Παλιτισμοῦ καὶ Ἐπιστημῶν τῶν Κυθῆρων συντηρήσει, στὸ Μυλοπόταμο, στὰ Φράσια, στὸ Ποταμό, στὸν Ἅγιο Θεόδωρο ἐντὸς τοῦ νοιοῦ τῶν Ἁγίων Σεργίου καὶ Βάκχου καὶ στὰ Κοστρισιάνικα ἀλλὰ τοῦτο κατ' ἀπαίτησιν τῶν κατοίκων τῆς περιοχῆς τὸ 1852. Ὅλα περίπου ἔχουν σκεπῆν λιθίνην θελοτήν (βόλτο). Ὅλα σώζονται ἀλλ' ὄχι εἰς καλὴν κατάστασιν. Καλὰ βάτανε νὰ συντηρηθοῦν ὡς παλαιὰ ιδιόρυθμα κτίσματα με ἱστορία.

Στὴ Σχολὴ Μηλαπιδέας Λιβαδίου ὑπάρχει ἐπιγραφὴ σὲ μισομόρην πλάνα ἐντοιχισμένη ἐπάνω ἀπὸ τὴ πόρτα ἀναγράφουσα τὰ ἑξῆς:

«Εὐχάριστοι πρὸς τὴν παρούσαν διοίκησιν οἱ Λιβαδιῆται διὰ τὴν ἀνοστροφὴν τῶν τέκνων των, ἐκτελοῦντες ὁμόφωνοι τῆς Αὐτοῦ Ἐξοχότητος Λόρδου Φρειδερίκου Ἄδου τὰς πατρικὰς φροντίδας ἐπὶ τούτου τοῦ ἐπιπέδου παρὰ τοῦ ζηλωτοῦ πατριώτου Ἰουλίου Κασιμάτη, δωρηθέντος, χρηρηθῶντες θεληματικῶς τὴν ἐργασίαν, τήνδε τὴν εἰκοθετήν ἐν χρῆσει κοινῆς σχολῆς ἀνήγειραν MDCCCXXV» 1825.

Ἐπιγραφὴς ὑπάρχουν καὶ σ' ἄλλες σχολῆς τοῦ ἰδιοῦ περίπου ἔτους 1825, ὄχι ὅμως σὲ ὅλες ἐπειδὴ εἶχε καταργηθῆ ἡ ἀγγορεία τὸ 1827 καὶ δὲν ἤθελον οἱ Κυθηριοὶ φεῖνται ἔργα Ἀγγλικά. Ἴσως αὐτὸς εἶναι ὁ λόγος πού δὲν ἐχρονολογήθη τὸ μέγα ἔργον τῆς γέφυρας Καπουνίου. Τὸ ἐχρονολόγησα ἐγὼ ὡς Πρόεδρος Κοινότητος Λιβαδίου τὸ 1964. Τῆ γέφυρα ὡς γνωστὸν κατεσκεύασε ὁ Ἀγγλος διοικητὴς Μάνφειλ καὶ γνωστὸς εἶναι ὁ θρύλος περὶ αἰσθηματὸς του με κάποια πολὺ ὁμορφὴ Καπουνιώτισσα χάριν τῆς ὁποίας ἐφτίσθη τὸ ὁμορφὸ καὶ καλλίγρομο σάν τὴν ἐρωμένη του γεφύρι γνωστὸ σ' ὅλο τὸ κόσμον.

Εἶναι ὅμως ἐπίσης γνωστὸ ὅτι πολλὰ γεφύρια στήν Ἑλλάδα καὶ ἀλλοῦ τὰ περιβάλλον ἔρωτες, θρύλοι, στοίχεια, γυναῖκες χτισμένες στὰ θεμέλια τοῦ γεφυρίου γιὰ νὰ στεριώσει καὶ μὴ χαλάση, ὅπως τὸ γεφύρι τῆς Ἄρτας ὅπου ὁ πρωτομάστορας ἔχτισε στὰ θεμέλια τὴ γυναῖκα του.

Αὐτὸς λοιπὸν ὁ μορακλῆς καὶ τζέντλεμαν Ἑγγλέζος, ὁ Μάνφειλ, ἐπέβαλε τὴν υποχρεωτικὴ φοίτηση τῶν ἀρρένων στὰ σχολεῖα πού ἐφτίσθη καὶ ὅταν οἱ γονεῖς δὲν ἐστερννὰ τὰ ἀγόρια τους στὸ σχολεῖο τιμωροῦσε καὶ τοὺς γονεῖς καὶ τὰ παιδιά καὶ τὰ γαϊδούρια τους με βαρεῖα ἀγγορεία, καὶ ὅταν κάποτε ἐπήγε σὲ μιὰ σχολὴ νὰ δεῖ πόσοι μαθητὲς φοιτοῦν εὐχαριστήθη καὶ ὁ δάσκαλος γιὰ νὰ

τὸν κολακεύσει τοῦ εἶπε ὅτι ὀφείλεται σ' ἐκεῖνον. Τότε ὁ Ἑγγλέζος ἐσχεδίασε στὸ τοῖχο ἕνα γαϊδάρο καὶ εἶπε στὸ δάσκαλο ὅτι σ' αὐτὸν ὀφείλεται δηλ. τὸ γαϊδάρο ἐπειδὴ καὶ ὁ γαϊδάρος πῆγαινε ἀγγορεία ἀν δὲν πῆγαιναν τὰ παιδιά σχολεῖο καὶ ὁ γαϊδάρος τότε ἦταν ἀποσπαιτήτος γιὰ τοὺς γεωργούς.

Ἀπὸ ἐγγραφα τῶν χρόνων ἐκείνων πού ἔχω εἰς χεῖρας μου καταφαίνεται ἡ ὑποχρέωσις ὄλων τῶν Κυθηρίων, τῶν γαϊδάρων τους καὶ τῶν ἐργαλείων τους, ἀν εἶχαν, εἰς ἀγγορείαν. Π.χ. ἐγγραφοῦν τοῦ ἔτους 1824 περιέχον ὀνομαστικὴν κατάστασιν τοῦ χωρίου Ἀλεξανδράδες, ἀναφέρει: «Νὰ οβηζαρηθοῦν οὐα τα ζα τηστρέτο ληδαδου» «Δια τὴν δευτέρα θελο γαϊδάρους τρηάντα καὶ πουρουχους 16 η τρηάντα γαϊδάρου θελου ανθρωπους 15». (Διατηρῶ τὴν ἐρβογραφία.)

Εἰς τοὺς ὀρησμούς σας
Ἰησωνης λευθήρης»

Ἐτερον ἐγγραφοῦν τοῦ χωρίου Κερσομούτ περιέχει «Νότα τῶν ἀνθρώπων ὅπου ἐπήγον εἰς τὰ καμήνια καὶ εἰς τὸν ἀσδέστη τοῦ σχολεῖου» (Λιβαδίου). Ἡ νότα (ὀνομαστικὴ κατάστασις) περιέχει 10 ὀνόματα γιὰ τὰ καμήνια καὶ 4 γιὰ τὸν ἀσδέστη με τὰ κτήματα = ζῶα, γιὰ τὸ κουδῶλλημα τοῦ ἀσδέστη. Τῆ: 30 Δεκεμβρίου 1824: Ὁ Προστώτ, μονόλης λεοντζίνης (Κι ἐδῶ διατηρῶ τὴν ἐρβογραφία)

Ἐγγραφα ἐμφαίνοντα τίς παρουσίαι καὶ ἀπουσίαι τῶν μαθητῶν στίς ἀλληλοδιδασκτικὲς σχολῆς τῶν Κυθῆρων.

«Πιστοποιῶ ὅτι τοῦ Ἑμμουήλ Δευτερεύου ὁ υἱὸς ἦλθε εἰς τὸ σχολεῖον καὶ ἔχει κτήμα = (γαϊδάρων) καὶ εἰς ἐνδειξιν τῆς ἀληθείας τοῦ ἐδῶθη τὸ παρὸν. Ἐκ τῆς Σχολῆς Λιβαδίου 31 Αὐγούστου 1825.

Ὁ διδάσκαλος: Παναγιώτης Κασιμάτης.

Ἐτερον: «Γνωστοποιῶ ὅτι ἦλθεν εἰς τὴν Σχολὴν μας ὁ Πολυχρῆνης Ζαντιότας τοῦ στομάτι χρ.(ἄνων) 8 ἔχων καὶ ἐν ζῶν τὸ ὅποιον ἐδῶθη τὰς 13 Ἰουλίου 1825 Ε.Ν.

Παῦλος Σκούφος Παλιπίδου
Διδάσκαλος (Σχολῆς Ποταμοῦ).»

Ἄλλος ἕνας ἄκόμα λεπτομερέστερος κατάλογος τῆς Ἀλληλοδιδασκτικῆς Σχολῆς Λιβαδίου.

Ἡ ἐν Λιβαδίῳ ἀλληλοδιδασκτικῆ

Κατάλογος ἐβδομάδος ἀποδεικνύων τὰ ὀνόματα καὶ παρονόματα τῶν μαθητῶν ἐνηλίκων τε καὶ ἀνηλίκων, οἱ ὅποιοι ἔλλειψαν ἀπὸ τὴν ἀνω ἡριμένη Σχολὴν κατ' αὐτὴν τὴν ἐβδομάδα, προσέτι τὸν καιρὸν κατὰ τὸν ὅποιον ἔλλειψαν ὁ καθεὶς καὶ τὴν ἡλικίαν των ἀπὸ τὰς 27 Μαρτίου ἕως τὴ 1 Ἀπριλίου 1826 Ε.Ν.

α)α	Έποχή τής Ημέρας	Όνοματα τών μαθητών	Παρονόματα και ονόματα τών γονέων	Ήλικία	Γαϊδούρι	Παρατηρήσεις για τή λήψη (άπουσιαι)
1	Μαρτίου 27	Πέτρος	Τραβασάρος του παπά	9	1	Έλειψε 2 ημέρας και δέν είχα ιδισιν
2	Μαρτίου 28-29	Λάζαρος	Βατικιώτης Παναγιώτη	9	1	Έλειψε 2 ημέρας διά υπηρεσίαν του
3	Μαρτίου 27	Ίωάννης	Κοντολέος του Γεωγ.	11	1	Έλειψε 1 ημέραν και δέν είχα ιδισιν
4	Μαρτ. 27-28	Παναγιώτης	Τραβασάρος του Κοσμά	10	1	Έλλειψε 2 ημέρας και δέν είχα ιδισιν
5	Μαρτίου	Γεώργιος	Κοντολέος του Νικολάου	6	1	Άκολουθή νά είναι άσθινής
6	Μαρτίου	Γεώργιος	Κοντολέος του Μανόλη	10	1	Έλλειψε 5 ημέρας έπειδή είναι άσθινής
7	Μαρτ. 28-29	Άνδρέας	Χάρων του Ίωάννου	10	1	Έλλειψε 2 ημέρας έπειδή ήτο άσθινής
8	Μαρτ.	Σταυριανός	Κασιμάτης του Νικολάου	8	1	Άκολουθεί νά είναι άσθινής
9	Μαρτίου 29	Δημήτριος	Σάμιος του Γεωργίου	9	1	Έλλειψε 1 ημέραν και δέν είχα ιδισιν
						Ό διδάσκαλος Παναγιώτης Κασιμάτης (Κι εδώ έτήρησα τήν όρθογραφίαν)
Έτερον τής Άλληλοδιδασκτικής Μυλοποτάμου 7 Μαρτίου 1826. Ό διδάσκαλος Πέτρος μορσέλλος						
1	Μαρτίου 7	Παναγιώτης	Καιρύδης του Μανόλη Έγγλέζου	8	1	Τό γαϊδούρι είναι ύδροπικιασμένον

Κι ακόμα ένας κατάλογος μαθητών τής Άλληλοδιδασκτικής σχολής Άγίου Θεωδώρου οίτινες έχουν ζώα φόρτια τής περιοχής Κηφισίας. Ό κατάλογος περιέχει 15 ονόματα με 14 ζώα φόρτια δηλ. ικανά νά φορτωθούν και μεταφέρουν ανάλογον φορτίον για τά δημόσια έργα τής Άγγλικής διοικήσεως.

Όπως καταφαίνεται από τά άνωτέρω έπίσημα έγγραφα ή άγγορία ήτο ύποχρεωτική και για τούς ανθρώπους και για τά ζώα τους τά φόρτια κι όταν ό μαθητής άπουσίαζε έτιμωρείτο καθώς και τό ζώο δι άγγορίας έκτός άν ήτο άσθινής. Κι ακόμα καταφαίνεται ότι στα μαθητολόγια έκτός του ονοματεπωνύμου του μαθητού έγράφετο και τό ζών για νά γνωρίζη ή διοίκησης ότι ή οικογένεια του μαθητού έχει ζών φόρτιον υγιές και όχι άρρωστο. Παρίεργο είναι ότι όλοι οί μαθηταί έχουν από 1 ζών κι όπως εξυπακούεται θά απέκρυβον τά υπόλοιπα, διότι δέν γίνεται νά είχαν οί γεωργοί μόνον ένα ζών αφού άλλο μεταφορικό μέσο τά χρόνια εκείνα δέν υπήρχε άλλ' ούτε δρόμοι.

Άπ' όλα αυτά μαθαίνουμε ότι ή Άγγλική διοίκησης έφρόντισε νά χτίσει σχολεία και επέβαλε τήν ύποχρεωτική φοίτηση στους άνδρες κι έτσι οί περισσότεροι έμαθον γραφήν και ανάγνωσιν και μαζί τους έμαθαν κι οί αγράμματοι ιδίως οί κοπέλλες άκούοντάς τους νά διαβάζουν τόν Έρωτόκριτο που πολλές τόν έμαθαν άπ' έξω όπως ή γιαγιά μου, τελείως αγράμματες.

Ποιά ταύτα και παρά τά αξιόλογα έργα που έκαμαν στα Κύθηρα οί Άγγλοι, ήσαν μισητοί γιατί αντί προστασίας (Άγγλική Προστασία έχαρακτηρίσθη τότε ή κατοχή των Ίονίων νήσων) επέβαλαν στην Έπτάνησο «ψεύτρα λευτεριά» όπως λέγει ό Έθνικός μας ποιητής Διον. Σολωμός σε μία στροφή του Έθνικού μας Ύμνου λέγοντας: «Και του Ίονίου τά νησιά τό καθένα τεχνικά έχουν ψεύτρα λευτεριά». Γι αυτό και οί Κυθηριοί διά του αντιπροσώπου των Μέρμορη άγωνίσθηκαν άποτελεσματικά και πέτυχαν τήν ένωση τής Έπτανήσου με τήν Ελλάδα τό 1864 ύστερα από 55 χρόνια τυραννίας.

Ὁ Κορυδαλλός

Τοῦ κ. ΜΙΧ. Κ. ΠΕΤΡΟΧΕΙΛΟΥ

Ἡ ἱστοριοῦλα πού ἀκολουθεῖ συνδέθηκε ἀπ' τὴν διάσπασή της. Ὁλοκληρώθηκε σὲ τρεῖς περιόδους τῆς ζωῆς μου καὶ ἂν δὲν εἶναι σημαντικὴ ὥστε νὰ τὴν θεωρήσει κανεὶς ἀξιοπρόσεκτη παρουσιάζει ἕνα κοινόκορδο ἄνθρωπο, πού ἢ μοῖρα ἐνὸς θάπτρεπε νὰ τὸν κουνήσει σὲ μιά λουλουδένια αἰῶρα ἀντίθετα τὸν ταλάντευσε σ' ἕνα μαρτύριο χωρὶς νὰ τοῦ μαράνει τὴν αἰσιοδοξία.

Εἶμουνα μικρός, πού μαζί μὲ τὸ τσούρμιο τῶν ἀδελφῶν μου ἀκούσαμε τὸν πατέρα μας νὰ μιλά στὴ μάνα μας μιά μέρα γιὰ τὴν φιλοξενία ἐνὸς ἀγαπητοῦ του φίλου παριστικοῦ ἀπὸ τὴν πόλη πού μένομε. Εἴχαμε θυμάμαι σκορπισθεῖ ὅλα τ' ἀδελφία γιὰ νὰ ἀγοράσουμε τίς μποτίλιες κρασί κι ὅ,τι ἄλλο χρειαζόταν ἀπὸ τρόφιμα γιὰ τὸ βραδυὸ ἐκεῖνο τραπέζι καὶ προπαντὸς εἴχαμε γυρίσει τὰ σπιτία τῆς γειτονιάς γιὰ νὰ βρούμε τὴν πιὸ καλὴ κιθάρα ἐπειδὴ ὁ φίλος αὐτὸς εἶχε τὴν φῆμη γλεντζέ καὶ τραγουδιστή.

Στὴ ζωὴ μου στάθηκε ἀδύνατο νὰ ξεχάσω τὸ ὄνομά του, πού τὸ λέγουν Τέλη Τρίζα. Στὸ ἀνάστημά του ἦταν ξεραγκιανός, ἕνα στυλ ρομαντικὸ θάλαγα, ἂν ἤξερα τότες τὴν κατάλληλη λέξη, κι ἡ φωνὴ του εὐχάριστη ζεστή. Μὲ τὰ σκομινάκια μοῖς ἐγὼ καὶ τ' ἀδελφία μου εἴχαμε πάρει θέση κοντὰ - κοντὰ σιτὸ μπαλκόνι, πού τὸν εἶχε περάσει ὁ πατέρας μας καὶ πού καθιστὸς σὲ μιά κορδέλλα μετὰ τὸ φαγητὸ τραγουδοῦσε στὴν ἡσυχία τῆς βραδυάς... Ἀπὸ τὰ μινόμε ἐπεφτε σιτοὺς κεφάλτους σκοπούς κι ὅ,τι φυσικὰ μου ἔκανε περισσότερο ἐντύπωση ἦταν ἕνα τραγουδάκι ἀπὸ τίς τότε ἐπιθεωρήσεις, πού ἔλεγε γιὰ τὰ σκάνδαλα κάποιων μικρῆς.

Τὰ μακρουλά του δάχτυλα γλυστρουῖσαν μὲ δεξιότητα στὶς χορδές τῆς κιθάρας καὶ μέχρι σήμερα διατηρῶ ἂν καὶ πέρασαν τόσα πολλὰ χρόνια, ἀκέραια τὴν εἰκόνα τοῦ βραδυοῦ ἐκεῖνου ξεφαντώματος.

Στὰ εἰκοσι χρόνια μου, πού ὑπηρετοῦσα στρατιώτης, ἔτυχε ἕνα Κυριακάτικο ἀπόγευμα μὲ τὸν δεκανέα μου κι ἕναν ἄλλο στρατιώτη, ἀφήνοντας τίς σπριτῶνες τοῦ Ροῦφ, νὰ καταλήξωμε σὲ μιά μικρὴ ταβέρνα ἐκεῖ κοντὰ στὸ σταθμὸ Λορρίσης. Θάχαμε ἀρχίσει νὰ τσιμπάμε τοὺς μεζέδες μας, ὅταν ἕνας κομπελιάρης γεροντάκος κρατῶνας καὶ μιά κιθάρα στὰ χέρια του πλησίασε τὸ τραπέζι μας. Δεχτήκαμε νὰ τοῦ προσφέρωμε κάτι, μιά κι ἔτυχε νὰ βρεθῆι κατὰ σύμπτωση συγγενῆς πού συστρατιώτη μου. Τὸ κρασάκι γρήγορα φυσικὰ τσίμπησε τὸν γεροντάκο, τοῦ ἀνοιξε τὸ κέφι καὶ μὲ τὴν τραυλὴ καὶ σπασμένη φωνὴ του μάς τραγουδῆσε κοινὰ δυὸ τραγουδάκια.

Τὰ τραγούδια του πρόδιναν τὰ εὐχάριστα νειάτα, πού

εἶχε περάσει, μὰ δὲν μούδιναν ἀκόμα τὰ σημεῖα, πού θὰ ἦταν ἱκανὰ νὰ μοῦ ξεπνήσουν κάτι ἀπὸ μιά παιδικιά μου θύμηση. Ὅταν ἀκριδῶς ἐπείτα ἀπὸ κάποια ξεθαρρεμένη κουβέντα μίας τὸν ἀκούσα νὰ πετάει μιά κορώνια μεγάλης ἀσυνορτησίας. Ἄρχισε δηλαδὴ νὰ λέει: «Τὸν καιρὸ πού εἶμουνα διευθυντὴς Ταμείου...». Ἀλλὰ διευθυντὴς Ταμείου τὸν παλιὸ καιρὸ ἦταν κι ὁ πατέρας μου καὶ φυσικὰ ἡ θέση αὐτὴ δὲν ἦταν εὐκολοαπόκτητη. Ἐκεῖνος πού τὴν κατείχε θὰ ἔπρεπε νάταν μορφωμένος καὶ προπαντὸς ἀτσαλάκωτα ἀξιοπρεπῆς. Ὁ διακοινιάσης αὐτὸς γέρος δὲν μπορούσε παρὰ νάταν κάποτε ἕνας μικρὸς Ταμειοκὸς ὑπάλληλος καὶ τίποτα περισσότερο. Διεκινδύνευσα λοιπὸν τὴν παρατήρησή μου.

— Διευθυντὴς Ταμείου ἦταν κι ὁ πατέρας μου...

Ὁ γέρος μ' ἐνδιαφέρον ἀρκετὸ μὲ ρώτησε τότε τίνοος παιδί ἦμου. Καὶ ὡς τοῦ εἶπα τὸ ἐπίθετό μου, ἀμέσως μὲ μιά ἐκπλήξη καὶ μιά στοργή μ' ἀγκάλιασε καὶ μοῦ πρόφερε τὸ μικρὸ ὄνομα τοῦ πατέρα μου...

Ἡ στιγμή χάρισε μιά δυνατὴ συγκίνηση. Ἡ σύμπτωση ἦταν μικρογραφία ἀπὸ τίς στιγμές τῶν μοιραίων ἀναγνωρίσεων πού προσφέρει ἡ ζωὴ. Βέβαια δὲν ἦταν μιά συνάντηση στανὰ συγγενικοῦ προσώπου, μὰ εἶχε κάτι τὸ ἀρίστο καὶ τὸ ἔλκυστικό...

Κι ὅταν ὁ γέρος ἐξοικολοούθησε «παιδί μου ἔμένα μὲ λένε Τέλη Τρίζα...» ὁ ἐνθουσιασμός μου ξεχύθηκε μπροστὰ στοὺς κεραυνόπληκτους συντρόφους μου.

— Σὰς θυμόμαι κύριε Τέλη, τοῦ εἶπα. Θυμάμαι τὴν βραδυὰ πούχατε πιράσει ἀπ' τὸ σπιτί μας... πού τραγουδήσατε σιτὸ μπαλκόνι μίας... Αὐριο θὰ τὸ γράψω ἀμέσως σιτὸν πατέρα μου...

Καὶ πράγματι, τὴν ἄλλη μέρα ζητοῦσα μὲ τὸ γράμμα μου ἀπὸ τὸν πατέρα μου νὰ μαντεύσει μὲ ποιὸ φίλο του εἶχε συνδισκεδάσει τὸ προηγούμενο βράδυ... καὶ σιτὸ τέλος τοῦ ἐξιστοροῦσα καταλεπτῶς τὰ τοῦ παλιού του φίλου ἔστω καὶ σιτὴν ἀξιολύπητη κατάσταση, πού τὸν γνώρισα.

Θὰ πέρασαν ἀκόμη πολλὰ χρόνια. Κι ὁ φίλος τοῦ πατέρα μου κι ὁ ποιτέρας μου εἶχαν ἀπὸ καιρὸ πιθάνει. Καὶ ὅμως πού καὶ πού ζούσαν κανένας - δυὸ πολιοὶ καὶ γνωστοὶ ἀκόμα συνάδελφοὶ τους. Ἡ ζωὴ μ' ἔφερε νὰ συναντήσω γιὰ μιά ἀκόμα φορὰ ἕναν ἀπὸ αὐτούς καὶ μὴ ξεύροντας τί νὰ τοῦ πῶ, θυμήθηκα τὴν ἐνδιαφέρουσα παλιά συνάντησή μου μὲ τὸν κ. Τέλη.

Τὸν θυμόνταν κι αὐτὸς. Εἶχαν συνυπηρετήσῃ κάποτε

στο Ταμείο Θεσσαλονίκης. Μέ εβεβαίωσε πώς όλοι τους τόν συμπαθούσαν... Δέν είχε χάσει ποτέ τό κέφι του καί ιδιαίτερα δέν είχε ξεκολλήσει ή κιθάρα άπ' τά χέρια του καί τό τραγούδι, όχι άπό τό στόμα του αλλά άπό τήν καρδιά του. Ίδιος ήταν πάντα! κι όμως, συνέχισε, ή ζωή του ήταν πολύ τραγική!

Μετά τήν παντρειά του καί τήν άπόκτηση άρκετών παιδιών ή γυναίκα του είχε καταληφθεί άπό μια άλλo-κοτη τρέλλα. Ένώ λάτρευε τά παιδιά της, τόν μισούσε άφάνταστα καί τόν κυνηγούσε μέ μανία νά τόν σκοτώσει... Άνήμπορη όπως ήταν νά έργαστεί τήν έλυπόταν, καί άπό εύσπλαχνία, σαν μάνα των παιδιών του, δέν τήν είχε χωρίσει. Έτσι ριγμένος στήν πολλή δουλειά, άγύραζε πλούσια τά ψώνια τού σπιτιού του καί τήν νύχτα φορτωμένος κοιροφυλαχτούσε νά τής τά ρίξει άπό κάποιο παράθυρο, ενώ άλήτης κατόπιν ξενυχτούσε γυρνώντας στους δρόμους.

Στήν ύπηρεσία του κατέληγε ένα ράκος... Κι ό ασύγκριτος αυτός ήρωας τής ζωής είχε άρχισει σιγά - σιγά τώρα κι άπό αυτήν νά καταδιώκεται γιατί χωρίς νά ζη-

τάει τόν οίκτο κανόνος, μ' ένα πυκνό τεχνικό προπέτασμα μιας άλυσίδας ψευτιών εκάλυπτε πάντα άπό ψυχική άνωτερότητα τό μυστικό τού δράματος του.

... Όταν τελικά κι ή ύπηρεσία τόν έδιωξε, τό κενό άποκαλύφθηκε ξοφνικά κι οί συνάδελφοί του δέν μπορούσαν κόν νά πιστέψουν τ φαβερή θέση του καί τήν τόσο δυστυχία του.

* * *

Ό καλόκορδος φίλος τού πατέρα μου, ό Τέλης Τρίζας, τώρα πού κλείνω πάλι τήν διήγησή του, κορυβαλλός είχε πετάξει στήν άφραστη άνωτερότητα, άλλ' ή στιγμή μοίρα τού έκοψε άπότομα τό φτερούγισμα. Τόν έρριξε τελικά γερωντάκι άξιοθρήνητο στους δρόμους τής Άθήνας, όπως τόν γνώρισα εκείνη πη βραδυά στή συνοικιακή ταβέρνα...

Μέ τήν κιθάρα στά χέρια, ξεχνούσε τά φαρμάκια καί μέ τό έστω κι άπασυνθισμένο τραγούδι του εύαγγελίζονταν ακόμα τά ύψη, εκεί πού ή καρδιά του έβρισκε τίς γνώριμες νότες του μιας χαρούμενης ζωής...

MIX. K. ΠΕΤΡΟΧΕΙΛΟΣ

Τό νησί μου

Τού νησιού μου τό άγέρι
άγριολούλουδα μυρώνου
τό πρωί μέ τή δροσιά
πού ή ανάλαφρη πινοή του
μέ τήν αύρα άντοιμώνου
καί πιασμένες χέρι - χέρι
σκορπούν γύρω εύωδιά.

Ό γαλάζιος ούρανός του
τό γεμίζει μέ μαγεία
καί τού ήλιου του οί άχτίδες
πού τό λούζουν με χρυσάφι
στά γαλάζια του νερά
τό σταλίζουν καί τού δίνου
μιά άξέχαστη όμορφιά.

Όταν τ' άποχαιρετά ή μέρα
όλα τους μορφή αλλάζουν
ροδοκόκκινες άνταύγειες
τό άφρόλουστο νησί σκεπάζουν
οί πρασινωποί του βράχοι
μοιάζουν όλοι σαν ρουμπίνια
κι ό τριανταφυλλένιος ήλιος σβήνει
σέ μια θάλασσα γαλήνια.

Κι όταν τ' άγκαλιάζει ή νύχτα
μέ τού μπάτη τήν άνάσα
καί τό πελαγίσιο κύμα
τό φιλά γλυκά, γλυκά
τ' άσημένιο τό φεγγάρι
κι όλα τ' ούρανού τά άστρα
τού κρατάνε συντροφιά.

ΠΑΝΑΓ. Κ. ΚΑΤΣΟΥΛΗΣ

Ο μισάνθρωπος

Όποιος δεν έχει δει τή θάλασσα του Διακοφτιού είτε στις καλές της στιγμές είτε στις λωλάδες της, δεν έχει δει τίποτα. Όποιος δεν περπάτησε στην άμμουδιά της, δεν άναζητησε τὰ κοχύλια της, δεν άφέθηκε στὰ χάδια της...

Νά, λοιπόν, ή θάλασσα στὰ πόδια σου! Καί ψηλά σου, φρουρός κι έπιτηρητής, τὸ βουνὸ τῆς Ἁγίας Μόνης ζωγραφιστὸ νά σου κρύβει πονηρά τὸν Ὀρίζοντα.

Ὁ μπάρμπα - Χρῆστος εἶχε τὸ στίγμα τοῦ μισάνθρωπου. Ὅλοι οἱ Διακοφτιώτες τὸν θυμόντουσαν... Ἰέρο! Ἰέρο καί μουφλούζη! Σπάνια καθότανε στὸ καφενέ. Σάν δεν ψάρευε μέ τή θάρκα του, άγαπούσε νά τήν άράζει κάπου στὸν παλιὸ μῶλο, άπλώνοντας τῆς άρίδες του μ' άνασκουμπωμένα παντελόνια, ξεχασμένοι καί δυστυχῆς.

Φαμίλια δεν εἶχε. Γεροντοπαλικάρο. Μερικὲς φορές τὸν εἶχανε πιάσει νά παραμιλά. Ποτέ νά τραγουδά. Καί σάν συναντούσε ή έβλεπε μισόγυμνες κοπελιές, φυσικὸ άλλωστε θέαμα σέ μιὰ παραλία, άπόστρεφε τὰ μάτια άπό τὸ πονηρὸ φτύνοντας λοξά καί κακίζοντας τήν έποχή μας καί τὰ ήβη της.

Βαθιά του, ίσως νά πιστεue σάν πολλούς, ὅτι ζούμε στῆς «τελευταίες μέρες», ὅτι τὸ τέλος τοῦ Πλανῆτι πλησιάζει, άφού τόσο πληθύνθηκε ή διαφθορά, τὸ μῖσος καί ή άμαρτία. Μέ παρόμοια «φιλοσοφία» πῶς νά μὴν καταντὰ κάποιος μισάνθρωπος;

* * *

— Πῶς θά διασκεδάσομε τὸ βράδυ; Ἄκουω ιδέες! Ἦταν ὁ Λάκης, ὁ άρχηγὸς τῆς μικρῆς συντροφιάς τῶν φοιτητῶν, πού εἶχανε νοικιάσει τὸ τελευταίον σπιτάκι στὸ Διακοφτι, αὐτὸ πρὸς τήν Ἄνατολή.

— Ὑπάρχει μιὰ! Ἄντιμίλησε ή Μίνα. Μά θά σάς τήν πῶ άργότερα! Ἄφού τήν κάνω πιὸ συγκεκριμένη μέσα μου.

Ὁ Λάκης έκρυβε ρίζα τσιριγώτικη· οἱ φίλοι του ὄχι. Ἄλλὰ τὸν άκολουθήσανε σ' αὐτῆς τῆς διακοπῆς μιὰ καί τόσο τούς παίνευε τὸ νησί του. Ἡ Μίνα, τρίτοετῆς τῆς Ἰατρικῆς, ήταν, άς πούμε, τὸ κορίτσι του.

— Τῶρα! Τῶρα! τῆς ὀρμήσανε ὄλοι.

— Θάβελαι νά γελάσομε, παιδιά, μ' αὐτὸ τὸ γέρο πού κάθεται μέ τῆς ὥρες εκεί στὸ μῶλο καί μάς... βλαστημά!

— Τὸν μπάρμπα - Χρῆστο;

— Ναι, Λάκη, αὐτὸν! Γιατὴ ένα μικρὸ μάθημα! Δεν μ' άρέσουν οἱ άνθρωποι πού, χωρὶς νά μ' άκούσουν, μέ πετροβολοῦνε. Ἐμένα, τήν ήλικία μου, τήν έπο-

χή μου...

Τὸ άστείο σίγουρα θάχε προεκτάσεις. Ἄρχιζε νά τούς κεντρίζει. Δεχτήκανε. Δίνοντας πρόθυμα τήν άδεια στή Μίνα νά παίξει τὸ παιχνίδι της. Μέ μιάν ὑποχρέωση· σέ κάποια στιγμή νά μποῦνε στὸ παιχνίδι κι αὐτοί.

Ἄπόγευμα. Ἡ ζέστη άνελέτη. Ὁ χρόνος ὁμας κατρακυλοῦσε, ενώ ή θάλασσα τούς έκλεινε τὸ μάτι χαδιάρα καί προκλητική.

Μπήκε βιαστικά νά ντυθεῖ άναζητῶντας τὸ μακρὸ της ρόζ φόρεμα πού έφτανε σχεδὸν μέχρι τὸ χῶμα. Ἄρκετὰ σχιστὸ στὰ μεριά καί στῆς μασχάλες άφινε τὸν άνεμο νά κυκλοφορεῖ άνετα παντοῦ. Ὅσο γιά παπούτσια, προτιμούσε νά περπατᾶ ξιπόλητη. Λιγερή καθὼς ήταν, έμοιαζε μιὰ δεύτερη Κυθέρεια Ἄφροδίτη ή μιὰ νέα Ὠραία Ἐλένη πού καρτεροῦσε περικαλλῆ τὸν Πάρι.

Ὁ μπάρμπα - Χρῆστος εἶχε τὰ πόδια στὸ νερὸ καί τὸ βλέμμα, σάν πάντα, ξενασμένο. Ἐρημος ὁ μῶλος. Μέ τὸν ήλιο ν' άλαργεύει μ' άξιοπρέπεια. Ἐτσι, σάν διέκρινε κάτι σάν ὄπτασια νά ζυγῶνει, δεν πολυέδωσε σημασία. Μόνον ὅταν, σέ λίγο, άκουσε φωνή σπαρακτική νά ζητᾶ βοήθεια πισωστράφηκε άπορεμένος.

— Κάτι μέ δάγκωσε! Σῶστε με!

Τήν εἶδε παράμερα νά παλεύει τήν πλάτη της, ὕστερα νά γονατίζει καί νά κυλιέται πάνω στὸ ὑγρὸ σιμεντόστρωμα. Ὅχι, δεν τοῦ πήγαινε νά τήν άγνοήσει. Ἐτρεξε πρὸς τήν μεριά της.

Ἡ Μίνα τοῦ έδειξε τήν πλάτη της. Κάπου, μεταξύ μέσης καί λαιμοῦ, ένα πετούμενο τήν εἶχε δαγκώσει άφίνοντας της ὄλο τὸ δηλητήριο τῶν άδένων του. Πονούσε τρομερά. Ἐπρεπε τὸ δηλητήριο νά βγει πρὶν προλόθει νά κυκλοφορήσει μέσα στὸ αἷμα.

— Τί νά κάνω; Ρώτησε φοβισμένος ὁ γέρος.

— Ἐνα τὸ φάρμακο! Νά ρουφήξει κάποιος τὸ δηλητήριο άπό τήν πλάτη μου. Εἶμαι φοιτήτρια τῆς Ἰατρικῆς. Ξέρω...

Ὁ γέρος έβρινε μιὰ στιγμή άναποφάσιτος. Συνέχισε νά τὸν ίκετεύει.

— Μὴ φοβάσαι! Μιὰ - δυὸ φορές θά τὸ κάνεις κι άμέσως θά τὸ φτύσεις. Πονῶ! Σῶσε με!

Γονάτισε άποφασιστικά δίπλα της, ενώ εκείνη άνέβασε ψηλά τὸ φουστάνι. Τὸ σημάδι μισοματωμένο. Ἐγειρε τὸ πρόσωπό του πάνω στή σάρκα της καί βάλθηκε νά κάνει ὅπως τούπε. Δυὸ καί τρεῖς καί τέσσερις φορές. Τήν κατάλαβε νά γαληνεῖ. Ὁ κίνδυνος εἶχε περῶσει.

Είναι αλήθεια ότι ο ήλιος είχε σεβαστεί το κορμί της. Δέν τόχε μαυρίσει υπερβολικά, δέν τόχε ξεφλουδίσει. Ροδαλό, φιλντισένιο, τού ξύπνησε μακρινές ανατριχίλες...

— Σ' εύχαριστώ, μπάρμπα - Χρήστο! Έτσι δέν σέ λένε;

— Τίποτα, κοπέλα μου. Ναί, έτσι μέ λένε!

Προχωρήσανε μαζί στό τέλος τού μώλου. Καθίσανε πλάϊ - πλάϊ. Τά γυμνά τους πόδια άρχίσανε νά παίζουνε μέ τά κυματάκια. Ή θάλασσα μπλάβα έβλεπε καί σώπαινε. Τί θά μπορούσε τάχα νά πεί;

— Λένε ότι μισείς τούς ανθρώπους, ιδίως τίς γυναίκες. Γιατί; Τόλμησε νά ρωτήσει τό κορίτσι.

— Δέν τούς μισώ! Τούς άποφεύγω! Άγκάλιασα τήν μοναξιά! Βλέπεις, άλλα τά χρόνια τά δικά μας! Άγριέψαμε χωρίς νά τό καταλάβομε...

Θυμήθηκε τό Νίτσε! «Ή έρημιά άξένει, άλλοί τους όπου κρύβουν έρημιές».

— Ζείς πάντοτε μόνος;

— Μόνος! Μέ τό Θεό... άν υπάρχει!

Ξεκούρασε τό χέρι της πάνω στό δικό του. Τόσο άνόμοια τά δυό.

— Ό Θεός υπάρχει εκεί πού υπάρχει ή Άγάπη!

Έτσι δέν πρέπει νάναι;

Δέν τής άποκρίθηκε. Μέσα στό σκοτάδι πού κυριαρχούσε δέν τήν έβλεπε μά τήν αίσθανότανε. Βέβαια, άκόμη τού παιδεύε τή σκέψη ή φιλντισένια της έπιδερμίδα. Περισσότερο όμως χαιρότανε τό ότι μιλούσε μ' ένα νέο κορίτσι κι ότι ή κουβέντα τους γινότανε αύθόρμητα καί φιλικά.

— Άγάπησες κάποτε μιά γυναίκα; Ό άλλος τής ξέφυγε.

— Άγαπάω πάντοτε τή γυναίκα! Μπορεί μιά γυναίκα νά τάχει όλα; Ένα κομμάτι άπό κάθε μιά σάν πάρεις, μόνο τότε σκαρώνεις τό άριστούργημά σου πού πλησιάζει τήν τελειότητα.

— Κι έσύ τό σκάρωσες; Τό βρήκες;

— Όχι! Πάντα έχανα κομμάτια! Έβρισκα τό

ένα κι έχανα τ' άλλο!

Γελάσανε μαζί. Έκείνος είχε χρόνια νά γελάσει. Είχε σχεδόν ξεμάθει. Μά δέν τό μετάνοίωσε πού τό ξανάρχισε.

Σάν ή Μίνα γύρισε πίσω, οι φίλοι τήν περικυκλώσανε. Πιό φορτικός ό Λάκης.

— Θέλομε λεπτομέρειες! Έπιασε ή καζούρα;

Τούς τά έξήγησε μέ τό νί καί μέ τό σίγμα. Μέχρι κάποιο σημείο. Είχε κάποιο άσήμαντο σπυράκι στή πλάτη. Τόξυσε μονάχη κι έβαλε τίς φωνές, τάχα πώς κάτι τήν είχε δαγκώσει. Ζήτησε τή βοήθεια τού γέρου. Τής τήν έδωσε. Αύτά...

— Θέλομε κι άλλα! Έπέμενε κι ό Άρίστος.

— Δέν υπάρχουν! Άντέδρασε ή κοπελιά. Άλλωστε δέν φταίει ό ίδιος για τή συμπεριφορά του. Πολλοί παράγοντες. Ή μιζέρια μιάς στερεμένης ζωής... Σάς παρακαλώ, παιδιά, ν' αλλάξουμε κουβέντα! Ή ιστορία άς πάρει τέλος!

— Μά έσύ βρέ Μίνα, δέν είχες πεί... Τήν άποπήρε ό Λάκης.

Σκόνταψε στή σιωπή της. Ό μπάρμπα - Χρήστος δέν ήταν πιά τό ταλαίπωρο άνθρωπάκι πού μισούσε ή ζήλευε τούς ανθρώπους. Ήτανε στοιχειό καί μνημείο. Ή ίδια ή μοίρα. Άγάπη μονάχα καί σεβασμός τού πρέπει, όχι κοροϊδία.

Ή Μίνα τόχε άποφασίσει. Θά πήγαινε κι αύριο νά τόν άνταμώσει. Νά κουβεντιάσει λίγο μαζί του για τούς ανθρώπινους καημούς. Νά τού χαρίσει κάτι άπό τή δροσιά της. Καί, τήν τελευταία βραδυά πριν άπό τήν αναχώρηση, μπορεί νά τού όμολογήσει τήν πάσαν αλήθεια. Ότι πήγε άρχικά νά παίξει μαζί του, αλλά πώς εκείνος βγήκε τελικά ό κερδισμένος.

... Γιατί καί στα νειάτα υπάρχει όμορφιά ψυχής. Πού είναι χαρά νά άποκαλύπτεις καί νά δέχεσαι...

ΔΙΟΝΥΣΗΣ ΚΟΥΛΕΝΤΙΑΝΟΣ

Νότιος Εύβοϊκός

Μεγεθένια γιρλάντα τό βουνό τ' άντικρυνό,
Πού τή θάλασσα άγκολιάζει πέρ' άπό τήν Άττική,
Τήν κυκλώνει καί τήν κάνει κάτ' άπό τό γαλανό
Ούρανό μας νά φαντάζει σά μιά λίμνη Έλβετική!

Δές μπροστά σου λοιμπερά, ζαφειρένια κύματα!
Τά ροδίζει ή άναταλή, τά χρυσώνει ή δύση!
Και κυλούν άδιάκοπα, φέρνοντας μηνύματα,
Μέ νησιώτικους παλμούς άπ' τό Γριπυήσι!

Τά μελτέμια πάνω τους Σίφουνες σφυρίζουνε
Ζωντανό, λεβέντικο κι ήχηρό σκοπό!
Κι οι έλαφοπερπάτητες αύρες παιχνιδίζουνε!
Γαλανή μου θάλασσα, πόσο σ' άγαπάω!

ΓΙΩΡΓΟΣ ΛΕΟΝΤΑΡΑΚΗΣ

‘Η γριά ‘Αντριάνα και τό κομπόδεμά της

(Τούτη ή ιστορία, όπως και όλες οι άλλες που έχω γράψει, είναι τόσο αληθινές, πού σέ πολλές περιπτώσεις δέν αλλάζω ούτε και τά όνόματα)

Στά Σταθιάνικα, ένα μικρό χωριουδάκι τού Νησιού μας, ζούσαν πριν λίγα χρόνια δυό γεροντάκια, άντρας και γυναίκα. Ζούσαν οι δυό τους όλομόναχοι. Δέ είχαν ούτε παιδιά ούτε σκυλιά.

Τό σπιτικό τους, μιά άθλια χαμακέλα, ίδια παντικότρυπα, πάνω στό στενό Κοινοτικό χωματόδρομο τού χωριού, σκεπασμένη μέ δοκάρια μουρισμένα από την πολυκαιρία κι άπ’ την κοπνιά, μ’ ένα μικρό χαγιάτι μπροστά στην είσοδο, σκεπασμένο κι αυτό μέ δοκάρια, κι ένα φεγγίτη μέσα - μέσα στό βάθος σαν σκαλοθυρίδα και μέ μιά σφραβαλισμένη πόρτα, έμοιαζε καθυπότο καλύδα τού Καραγκιόζη.

Τό γέρο πόν λέγονε Δημήτρη. Οι χωριανοί τόν βάφτισαν Δημήτρη, γιατί τραύλιζε τό ρό και τό έκανε γό. Έτσι τόν ξέρανε κι έτσι τόν φωνάζανε και στά γύρω χωριά.

‘Ο γέρο Δημήτρη, «συχωρεμένος νάναι», δέν είχε ποτέ καλές σχέσεις μέ τή δουλειά. Πρατιμούσε νά την πηραλώσει στό καφενείο, νά τραβά τόν ναργιλέ του και νά παίξει τήν κοντανούλα του. Γι αυτό και δέν έκανε ποτέ του προκοπή.

Μ’ αυτό λίγο τόν σκότιζε!! Τούφτανε νάχει τό καθημερινό του έξοδο στό καφενείο για νάναι φχοριστημένος. Τά άλλα, ούτε πού τά λογάριζε!! Ούτε και τά καθημερινά καθυαδάκια τής γριάς του δέν τόν ένοχλούσαν. Έκανε τάχα, πώς δέν άκουγε τί του έλεγε. Μοναχά σαν τύχαινε, κι αυτό όχι σπάνια, νά μήν έχει τό καθημερινό του χαρτζιλίκι, έχανε τά κέφια του και δέν είχε μιλημούς.

Έίχε και δική του φιλοσοφία, πού τώρα κοντολογίς έπικράτησε και γενικεύτηκε. Έλεγε:

— Ποίος μωρέ σάς ειπε ότι ο άνθρωπος γεννήθηκε για νά δουλεύει; Τους γαιδάρους και τά βούδια έκανε ο ΘΕΟΣ νά δουλεύουνε και νά τά ζέδουμε στ’ άλέτρι!!

‘Η ‘Αντριάνα, έτσι τήν λέγανε τή γριά του, ήτανε αλλιώτικος άνθρωπος. Ψηλή, ξεροκιανή, γυναίκα μέ πολλή προκοπή, έτρεχε πρόθυμα σ’ όλες τις δουλειές όπου

τήν φώναζαν οι χωριανοί και μάζεσε άπ’ όλα στό σπιτικό τους και τό χαρτζιλίκι της οίκογενούς.

Έίχε και κάτι άνήψια στην ‘Αμερική, παιδιά τού άδερφού της τού Γιώργη, πού κάπου κάπου τήν ξαφνιάζανε μέ κανένα πεντοδόλλαρα, πού τό καταχώνιαζε νά μή τό πάρει μυρουδιά ο γέρος και τής τό δουτήξει.

‘Ο γέρος τόξερε τής γριάς του τό κομπόδεμα και τόψαχνε. Τόψαχνε παντού. Τούχε γίνει σωστός πειρασμός. Συλλογιζόταν πρῶτῃ και βράδυ ποιά μηχανή νά στήσει για νά μπορέσει νά τό ξετρυπώσει και νά τό ξαφρίσει. Τούτη ή συλλογή δέν τόν άφηνε νά ήσυχάσει, ούτε στόν ύπνο του ούτε στόν ζύπνιο.

‘Η δύστυχη ή γριά ‘Αντριάνα είχε από γεννησιμού της ένα κοισούρι. Παρημιλούσε στόν ύπνο της κι άν κάποιος τής άποκρενόταν, γινότανε σωστό κουβεντολόι.

‘Έτσι μονότρισε μιστορικά ο γέρος τή δουλειά!!

Παρημιλούσε εκείνη ή καφερή και τή ρωτούσε εκείνος τραυλίζοντας:

— Για πέ μου ‘Αντριάνα μου νάσαι καλά, έχεις λεφτά; Και πόσα έχεις νά σέ χαγώ;

— Έχω, μά δέ ξέρω πόσα νάναι. Σάματις ή κακομοίρα ξέρω νά τά μετρήσω; Μά έγνοια σου και τάχω καλά φυλαμένα!! ‘Ανέ τάδρισκε ο διολόγηρος θά μου τά δουτούσε.

— Μωγέ μπγάδο ‘Αντριάνα μου!! Καλά τού κάνεις τού γέρο τσιφούτη!! Μά πέ μου έμένα ‘Αντριάνα μου, πού τάχεις φυλαμένα;

— Στόν άποκρέβατο πού έχει μιά πλάκα ξεκολλημένη, εκείά άπό κάτω άπό τήν πλάκα, τάχω κρυμένα. Κι άς ψάχνει όσο θέλει ο γέρος νά τά βρει.

— Νάσαι καλά μωρή ‘Αντριάνα μου!! Δέ σου τό πειγάζει κανείς τό παραδάκι σου εκείά πού τόχεις. Καιμήσου κι έγνοια σου.

‘Έτσι δουλεύονταν άπό δω και μπρός ο γέρο Δημήτρης μιά χορά ξαφρίζοντας κάθε λίγο και λιγάκι τό κομπόδεμα τής γριάς.

Κι ή δύστυχη ή γριά ‘Αντριάνα άναρωτιόταν και δέ μπορούσε νά καταλάβει «για ίντα διάλογο δέν άδγαταινει τό έρρημο τό χρηματικό της!!»

ΚΩΣΤΑΣ ΒΑΡΔΑΡΗΣ

CHARLES MARIE LECONTE DE LISLE

Οι Ἐλέφαντες

Ἡ καφετερὴ ἄμμο, θάλασσα δίχως ἄκρη,
στίλβει στὴν κοίτη της, πού κατακάθησε βουδῆ,
ἕνας κυματισμὸς μ' ἄτμούς στὰ μάκρη
πέρα τ' ὀρίζοντα, πού ὁ κόσμος κατοικεῖ.

Κοιμιά ζωῆ, οὔτε θόρυβος, οἱ λέοντες σιωποῦν,
κοιμούνται στ' ἄντρα, ἑκατὸ λεύγεσ μακρυνά,
οἱ καμηλοπορδάλεις στίς πηγές τους ξεδιψοῦν,
κι οἱ πάνθηρες εἶν' κάτω ἀπ' τὴ χουρμαδιά.

Μέ τὰ φτερά νά σαϊτέψει οὔτε ἕνα πουλι
τὸ πυκνὸ ἀέρι, πού ὁ ἥλιος διαπερνά,
ὁ βόας μέσ' τὸν ὕπνο του λαφιάστηκε πολύ,
στὴ ράχη ἢ φολίδά του σπιθοβολά.

Φλογάτο λάμπει ἀπ' τὸν φωτεινὸ οὐρανὸ
τὸ διάστημα, ἐνῶ τὸ πᾶν ἡσυχάζει νεκρικᾶ,
ταξιδευτὲς τραχιοὶ μέ σώμα οἱ ἐλέφαντες ρικινὸ,
οδεύουν ἀπ' τὴν γενέθλια χώρα στὴν ἐρμιιά.

Μαύροι ὄγκοι, ἀπὸ σημεῖο πᾶ στὴ γῆ,
θωρεῖς τους, πού ἔρχονται σπὴ σκάνη πού ὑψώνουν
χωρὶς παρέκκλιση ἀπ' τὴν εὐθεία γραμμὴ
στὴν ἄμμο, μέ τὸ πλατύ τους πόδι πού ἰσιώνουν.

Γηραιὸς ἀρχηγὸς μέ σώμα ὁ ἐπικεφαλῆς
σκασιμένο σάν κορμὸ πού αὐλάκισσε ὁ καιρὸς,
μέ ράχη τοξωτῆ, σκιρτά τῆς κεφαλῆς

σὲ κάθε του προσπάθεια ὁ ὄγκος φοβερός.

Χωρὶς ν' ἄργεῖ τὸ βῆμα κάποτεσ ἢ σπεύδει
στὸν ἀκριβῆ προορισμὸ ὁδηγᾷ τοὺς συντρόφους
κι ἡ μάζα τῶν προσκυνητῶν στὴν ἄμμο ξέει
αὐλάκι καθὼς τοῦ πατριάρχη της τοὺς τρόπους.

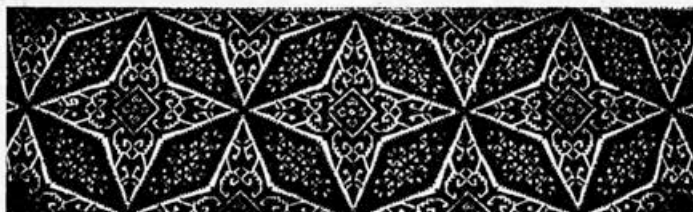
Ἡ προβοσκίδα μέσ' τὰ δόντια, βεντάγια τ' αὐτιά,
κλειστά τὰ μάτια τους κι ἡ κοιλιὰ ἀσθμαίνει,
πάνε κι ὁ ἰδρῶς, μ' ἀχλύ τ' ἀγέρα ἀγκαλιά,
ἐνῶ ἔντομα βουβοῦν, ψηλά ἀνεβοαίνει...

Στὴ δίψα ὄχι ἀδιάφοροὶ ἀδήφαγοι γιὰ βρῦα,
μέσ' τὸ λιποῦρι πού στίς ράχες τους κάνει πτυχή,
νεύρονται χώρες πού θά βροῦνε κρύα
δάση ἀπὸ συκιές, τῆς ράτσας τους σκεπῆ.

Νά ξοικαδοῦν ποτάμια ξεχυμέν' ἀπὸ βουνά,
πού κολυμπᾷ ὁ ἵππαπότομος βρεμώντας
καὶ τὸ εἶδωλό του ρίχνει τὸ φεγγάρι ἀπανωτά
καὶ πού θά βροβλήσουμε σχοῖνα πατώντας.

Βαδίζουνε βαριοί, ὥσπὸσο ἐνθουραμένοι,
μαύρη σειρὰ στὴν ἄμμο τὴν πλατειά,
κι ἡ ἔρημος τὴν ἀκνησιὰ της ξοικαπαίρνει,
σάν σπ' ἀπειρο σθηστοῦν οἱ ταξιδευτὲς ἄργα.

Μετάφραση: ΜΙΧ. Κ. ΠΕΤΡΟΧΕΙΛΟΥ

Πυραμίδες

Του ΓΙΩΡΓΟΥ ΛΕΥΘΕΡΗ

Χρόνια και χρόνια ένοιωθα τις πυραμίδες να βαρύνουν τη ζωή μου. Έτσι τρόμαξα σαν ξαφνικά τις είδα να ορθώνονται ζωντανοί λόφοι, τεράστιοι όγκοι, δίπλα από του οδηγού τ' αυτοκινήτου το κεφάλι.

Δεν τις περίμενα ακόμα να φανούν, καθώς ορθώθηκαν λοιπόν ξαφνικά καθισμένες σαν δράκοι πάνω από τις στέγες των σπιτιών της Πολιτείας, στ' αλήθεια με τρόμαξαν. Μέσα στην ανηλιτιά του πρωινού ήλιου φάνταζαν σαν χνουδωτά τέρατα αποκοιμισμένα ακίνητα μέσα στην έρημο.

Η γνωριμία τους από κοντά με έκανε μικρότερο από ότι πίστευα ότι είναι ο εαυτός μου.

Ένοιωθα τόσο πολύ να εκμηδενίζομαι, μπροστά στο μέγεθος της κατασκευής και το μάκρος του χρόνου, που γύρευα να βρω τον εαυτό μου κάπου εκεί ασήμαντο ερπετό να σέρνεται στη σκιά της Πυραμίδας.

Σε λίγο άρχισε να στροβιλιζή η κεφαλή μου χωρίς να το θέλω, από τη βουή των πεθαμένων. Δούλων και Βασιλιάδων. Ήταν τόσο πολύς μαγεμένος θάνατος εδώθε στην ερημο χτισμένος, που σαν τον αντίκρυζε με δέος η ζωή, της ερχόταν να το βάλει στα πόδια... Βέβαια αυτό ήταν αδύνατο να το κάνει, γιατί ήδη η Σφίγγα με είχε καθηλώσει.

Κάτσε εδώ μηδαμινή ποσότητα ζωής, κοιτάξε τα σθησμένα μάτια μου που κοιτάζουν την Ανατολή και προσπάθησε να βρεις αλήθειο τι ψάχνω να βρω αιώνες τώρα μες στην άμμο.

Τί με ρωτάς εμένα κυρά Σφίγγα μου, τό φτωχό ερπετό; Τί εγώ μπορώ να ξέρω για τούτο το μυστήριο της πλατομούρας κεφαλής σου με τα τεράστια αυτιά που φαίνεται να περιμένουν ν' ακούσουν πολύ περισσότερα απ' ό,τι τα μάτια σου ψάχνουνε να δουν στο άπειρο του χρόνου;

Εγώ είμαι τόσο λίγος, ακόμα και να σκεφθώ ότι τούτη την ώρα βρίσκομαι εδώ και σε κοιτάζω...

Τρεις λίρες στοιχίζε μια επίσκεψη στα σπλάχνα της Μεγάλης Πυραμίδας. Προχώρησα αργά με τον οδηγό μου στη πόρτα που χωρίζει τον θάνατο από τη ζωή. Αμέσως σκέφτηκα ότι κάτι τέτοιο περίπου θα είναι και η πόρτα της κόλασης ή του παράδεισου και ο αράπης ο οποίος μάζευε τα εισιτήρια και τις

φωτογραφικές μηχανές θύμιζε τον Άγιο Πέτρο ή το Διάβολο, ανάλογα πως τον έπαιρνε ο καθένας.

Σαν πέρασα τη «Μεγάλη Πύλη» της εισόδου άρχισα ν' ανεβαίνω σκυφτός κάτι σχεδόν κατακόρυφα σκαλιά μέσα στο πέτρινο χάος. Όμως γρήγορα άρχισε να με κυριεύει μιá ανεξήγητη στενοχώρια. Ο νους μου πήγε αμέσως στη κόλαση. Κοίτα να δεις που ζωντανός ακόμα προκρίθηκα για τη κόλαση... Προσπάθησα να βρω τα αμαρτήματα που είχα κάνει στη ζωή όμως εκτός από κάτι επιτρεπόμενες αμαρτίες από το θεό, άλλο δε μπορούσα να βρω.

Τότε γιατί ανεβαίνω τούτη τη σκάλα του Διαβόλου; Άρχισα ν' αναπνέω δύσκολα, να ιδρώνω. Από ψηλά κατέβαιναν κάτι παιδιά φωνάζοντας, μου φάνηκαν σαν τα παιδιά του Διαβόλου που ερχόντουσαν χοροπηδητά ν' αρπάξουν και να μασουλήσουν τη ψυχή μου.

Μέσα βαθειά στα έγκατα, στο τέλος της σκάλας ήσαν οι σκοτεινοί θάλαμοι των Φαραώ, κείθε με περίμεναν. Όμως εγώ δεν είχα πια τη δύναμη να προχωρήσω. Μιάς λοιπόν και μπορούσα ακόμη να σκεφτώ ότι υπήρχε δυνατότητα ζωντανός πίσω να γυρίσω, λέω στον οδηγό μου γύρνα γρήγορα, άλλο δε μπορώ να αντέξω τούτο το ανέβασμα των τάφων. Τους Φαραώ δε θέλω να τους δώ, αρκετούς σκλάβους έχουν καταβροχθίσει μέχρι τώρα τούτα τα πέτρινα θανατερά παλάτια.

Χάρηκε ο οδηγός μου για τούτη την απόφαση «Ι' αφέντη» και πηδηχτά πήραμε κι οι δύο το δρόμο του γυρισμού.

Παραξευήτηκε ο φρουρός «Διάβολος» στη πόρτα, σαν μας είδε να γυρίζουμε τόσο γρήγορα. Βλέπεις αυτή ήταν η διαφορά από την άλλη την αληθινή κόλαση, πως μπορούσες να γυρίσεις πίσω ζωντανός, αν προλάβαινες...

Ευχαρίστησα το θεό της περιοχής γιο τη βοήθεια που μου έδωσε να ξεπορτίσω από τη πυραμίδα, ζήτησα συγγνώμη από τους Φαραώ για την ακύρωση της επίσκεψής μου στα εσωτερικά τους διαμερίσματα και τους υποσχέθηκα να τους επισκεφτώ στο μουσείο του Καΐρου σε λίγη ώρα, μόλις διαπίστωνα με σιγουριά ότι κουμαντάρω απόλυτα το μυαλό και τα πόδια μου... Μόλις πέρασα τη πόρτα του μουσείου η διαφορά ήταν ολοφάνερη. Αυτός που

έφτιαξε τη διάταξη του μουσείου θε. ήταν έξυπνος άνθρωπος.

Οπωσδήποτε σε ξεκινούσε από το δρόμο της ζωής, του παραδείσου, προτού σε οδηγήσει αργότερα πάλι στα παλάτια του θανάτου με τις σαρκοφάγους και τις μούμιες.

Έτσι ένα από τα πρώτα πράγματα που έβλεπες στο μουσείο του Καΐρου ήταν κάτι ζωγραφιές φτιαγμένες πριν χιλιάδες χρόνια, πολύ καλά διατηρημένες, με απεικονίσεις από διάφορες εικόνες με τα ανθρώπινα όργανα αναπαραγωγής σε έξαρση, έτσι καθώς σκάρωναν τη ζωή; βέβαια με τον ίδιο τρόπο όπως τώρα...

Ήταν το μόνο παρήγορο σημείο του μουσείου. Από εκεί και πέρα, χρυσός, μούμιες, όλα σου θύμιζαν θάνατο. Τώρα δε λέω υπήρχαν απεικονίσεις και εικόνες από τη ζωή.

Όπως εκείνα τα τεράστια γρανιτένια αγάλματα του Βασιλιά και της Βασίλισσας με τις κόρες τους, σε υπερμεγέθη κατάσταση μάλιστα. Ο άνθρωπος βλέπει από κείνα τα χρόνια ήθελε να παραστήσει το σπουδαίο στο θεό, ότι και καλά δε τον φοβάται. Από τότε αγωνιζόνταν ν' αναμετρηθεί με την αιωνιότητα, ολούθε στους αρχαίους χώρους της Αιγύπτου νοιώθεις τούτο τον αδυσώπητο αγώνα.

Αντίθετα με τις πυραμίδες, από δώθε δεν έφυγα κυνηγημένος. Όλα τούτα τα εκθέματα καθώς ήταν σκλαβωμένα, κλειστά μέσα στο μουσείο, έξω από τους δικούς τους χώρους, ένοιωθα να τα εξουσιάζω, να ελέγχω απόλυτα την ύπαρξή τους μέσα στη σκέψη μου. Ήμουν λεύτερος πάνω τους.

Έτσι αφού τα έβαλα όλα τούτα τα μνημεία του παρελθόντος στη τσέπη μου, πάνω σε καρτποστάλ ζωγραφισμένα τα ξέχασα γρήγορα.

Άρχισα να κοιτάζω τις φάτσες των ζωντανών περαστικών, να δω κατά πόσο μοιάζανε με τους υ-

ποτιθέμενους προγόνους τους, των αγαλμάτων του μουσείου.

Παρατήρησα πράγματι ότι τα μάτια μερικών και τα χείλια ειδικά των γυναικών, είχαν κάποια ομοιότητα, με κείνα των αγαλμάτων. και των εικόνων. Δεν αποκλείεται λοιπόν το πνεύμα των Φαραώ και της Νεφερτίτης να βρίσκονται τώρα ανάμεσά μας, αλλά χωρίς πια τη λαμπερή τους δύναμη.

Είχαν απομείνει σκέτη διωνιζόμενη σάρκα τάλαιπωρημένη από τον ήλιο, και τη πείνα.

Η πνευματική φεγγοβολία τους είχε σβήσει μέσα στους αιώνες, έτσι καθώς οι απόγονοί τους άνοιγαν και έκλεβαν σιγά σιγά τα τάφινά επιβλητικά παλάτια, που εκείνοι είχαν χτίσει.

Αλλά όσο και να λέω δεν είναι και τόσο εύκολο να ξεχάσεις κείνους τους «κατοίκους» του μουσείου. Έτσι τελειώνοντας τη περιήγησή μου, θα ήθελα να πω ότι αν τύχαινε και τους έπαιρνες με τη σκέψη σου αυτούς τους «κατοίκους» και τους ξαναγύριζες στους φυσικούς τους χώρους, στα σκοτεινά παλάτια των Πυραμίδων, τότε η φουκαριάρα, η ντελικάτη σκέψη, γονάτιζε από το φόβο.

Χανόταν μέσα στο λαβύρινθο της πυραμίδας. Δεν εύρισκες πια τη ζωή, έτσι καθώς είχε χαθεί μέσα στο άγνωστο σκοτάδι της σκοτεινής απεραντοσύνης.

Νομίζω πως της ζωής τούτο το μυστήριο, έψαχναν, ψάχνουν και θα ψάχνουν να βρουν τα θαμπά μάτια της Σφίγγας.

Μέχρι που και η Σφίγγα εξαντληθεί σιγά σιγά, γίνει και αυτή ένα με την άμμο. Όμως ποιός ξέρει μέχρι τότε ίσως ο χρόνος να έχει πληρωθεί, να μη χρειάζεται πια τα μάτια της Σφίγγας να κοιτάζουν την Ανατολή, ακόμη και τις πυραμίδες να έχουνε γκρεμίσει. Κρίμα που αυτό εγώ δε το πιστεύω.

15.10.84

Όθιγα περι Αυστραλίας

Από τόν κ. ΔΗΜ. ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΝ

Ο γνωστός σέ όλους Κυθήριος Δικηγόρος κ. ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ (JIMMYS) ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ, τιμώντας τὸ περιοδικό μας με τὴν συνεργασία του, ξεκινᾷ ἀπὸ τὸ παρὸν τεύχος μίαν σειρά δημοσιευμάτων, σχετικῶν με τὴν Αὐστραλία.

Τὸ θέμα εἶναι ἰδιαζόντως ἐνδιαφέρον γιὰ ὁλοὺς μας, ἂν ἀναλογισθῆ κανεὶς διὰ τὴν στιγμήν αὐτὴν ἢ Κυθηραϊκὴ παροικία τῆς Ἡπείρου αὐτῆς εἶναι ἡ δευτέρα εἰς ἀριθμὸν ἀτόμων, (25.000 περίπου), καὶ δραματικῶς ἐνεργότατον ρόλον εἰς τὴν Αὐστραλιανὴν ζωὴν.

Α'

ΠΕΡΙ ΤΗΝ ΑΝΑΚΑΛΥΨΙΝ ΑΥΤΗΣ

Όταν, τὸν Ἀπρίλιον τοῦ ἔτους 1770, ὁ περίφημος Ἄγγλος θαλασσοπόρος καὶ ἐξερευνητὴς CAPTAIN JAMES COOK ἐφθασεν εἰς τὴν Αὐστραλίαν καὶ ἀπεβιβάζετο εἰς τὸ BOTANY BAY, τίπατε δὲν ὑπῆρχεν ἀκόμη γνωστὸν περὶ τὴν ἀκριβὴ ὑπόστασιν τῆς ἀγνώστου αὐτῆς Χώρας, οὔτε ὡς νῆσου, οὔτε καὶ ὡς Ἡπείρου.

Τίποτε τὸ θετικὸν καὶ τὸ συγκεκριμένον.

TERRA INCOGNITAS παρέμενεν ἀκόμη ἐν τῷ συνόλω της.

Καὶ αἱ μὲν Ἀνατολικαὶ Ἀκταὶ ἦσαν ἀπολύτως ἐξ ὀλοκλήρου ἀγνωστοί. Κανεὶς πρὸ τοῦ COOK δὲν τὰς εἶχε ποτὲ πλησιάσει. Οὐδὲ καν εἶχεν ὑποπτευθῆ τὴν ὑπαρξίν των.

Αἱ δὲ Δυτικαὶ, καθὼς καὶ αἱ πρὸς Βορρᾶν εἶχον ἐκκληθῆ, ἐν μέρει, ὡς προέκτασις τῆς Νέας Γουινέας.

Ἐν ὧ, ἐξ ἄλλου, καὶ ὅλαι αἱ ἐκτεταμέναι ἀκταὶ τοῦ Νότου παρέμενον καὶ αὐταὶ ἀγνωστοί.

Καὶ ὑπάρχει μὲν ἱστορικὸς θεβαιωμένη ἢ, πολὺ πρὸ τοῦ COOK, κατὰ ἐβδομήντα (70) περίπου ἔτη, καὶ δὴ κατὰ τὸ 1698, γενομένη ἀπόπειρα τοῦ Γάλλου Ναυάρχου BOUGAINVILLE πρὸς ἀνακάλυψιν τῆς ὑπὸ τὸν Σταυρὸν τοῦ Νότου ὑποτιθεμένης ἀγνώστου ἀχρι τοῦδε Χώρας ταύτης, ἀλλ' αὐτὴ ἀπέτυχε.

Ὁρμώμενος οὗτος ἐκ τῶν νήσων τοῦ Εἰρηνικοῦ, ὅπου καὶ μέχρι σήμερον ἔχει κτήσεις ἡ Γαλλία, καὶ ἐν τῇ περαιτέρω ἐξερευνησει του εἰς τὴν ἀπέραντον ἐκείνην θαλασσίαν περιοχὴν, συνέπεσε νὰ πλεύσῃ πολὺ ὑψηλότερα καὶ δὴ πρὸς τὸ ὕψος τῶν ἄκτῶν τῆς σημερινῆς Πολιτείας QUEENSLAND καὶ προέκρουσεν εἰς τὴν μακρὰν καὶ πυκνὴν, χιλίων διακοσίων (1200) μιλίων μήκους, κοραλιογενὴ GREAT BARRIER REEF, ὅπου ἡ ναυσιπλοία, καὶ σήμερον ἀκόμη, εἶναι ἀκρῶς ἐπικίνδυνος.

Ἐάν εἶχε πλεύσει νοτιώτερον, ὅπουδῆποτε νοτιώτερον,

θὰ προηγεῖτο αὐτὸς τοῦ COOK. Θὰ εἶχεν ἀσφαλῶς προσεγγίσει καὶ ἀποβιβάσθῃ αὐτὸς εἰς τὰς ἀκτὰς τοῦ NEW SOUTH WALES καὶ τῆς VICTORIA.

Καὶ ἔαν ὁ BOUGAINVILLE ἀπογοητευθεὶς δὲν ἀνέκρουε πρῦμαν καὶ δὲν ἀπεχώρει, ἀσφαλῶς ἄλλη θὰ ἦτο ἡ καθ' ὅλου τύχη τῆς Αὐστραλίας.

Ἡ ὑποτιθεμένη, ὡς εἰς τὸν γεωγραφικὸν αὐτὸν χώρον τῆς Ὑδρογείου κειμένη, ἀγνωστος εἰσέτι, Χώρα, ἢ κλασσικὴ TERRA AUSTRALIS, ἢ, ὑπὸ τὸν SOUTHERN CROSS, καὶ TERRA AUSTRALIS ἐπικαλουμένη, ἦτο διὰ μέσου τῶν αἰώνων τὸ «ὄραμα» ὄλων τῶν ἐξερευνητῶν καὶ τῶν θαλασσοπόρων, ὄλων τῶν Ἐποχῶν τοῦ Εἰρηνικοῦ καὶ τοῦ Ἰνδικοῦ Ὀκεανοῦ.

Ὅμως, κατὰ παράδοξον τῶν περιστάσεων συγκυρίαν, ἐν ᾧ διάφοροι κατὰ καιροὺς θαλασσοπόροι καὶ ἐξερευνηταὶ διέπλεον καὶ διέσχισον τὰς γύρω της θαλάσσας καὶ ἰδίως τὰς πρὸς τὰ βόρεια, τὰ δυτικά καὶ τὰ ἀνατολικά αὐτῆς παρᾶλια, ἐν τούτοις οὐδεὶς ἐξ αὐτῶν εἶχε συλλάβει, οὐδὲ ἐννοήσει τὸ θέμα τῆς ὑπάρξεως της εἴτε ὡς νήσου εἴτε ὡς ἠπείρου, ἀλλὰ καὶ ἐτι πλεον οὐδὲ ὡς νέας διαφόρου Γῆς, παρ' ὅλον μάλιστα ἀκόμη ὅτι ἐξ αὐτῶν τινὲς ὄχι μόνον εἶχαν ἐπισημάνει τὰς ἀκτὰς αὐτὰς (τὰς Δυτικὰς), ἀλλὰ καὶ εἶχον ἀποβιβάσθῃ, ὅπως ὁ Ὁλλανδὸς HARTOG τῷ 1616, ὁ ἐπίσης Ὁλλανδὸς DE VLAMINGH τῷ 1697, ἀκόμη δὲ καὶ ὁ Ἄγγλος DAMPIER τῷ 1688 καὶ τῷ 1699, ὅτε μάλιστα καὶ παρέμεινεν ἐκεῖ ἐξερευνῶν ἐπὶ τέσσαρας (4) ὅλους μῆνας.

Ἀλλὰ καὶ πολὺ πρὸ αὐτῶν, πρὸ ἐνὸς ἡδὴ καὶ πλεον αἰῶνος, οἱ Πορτογάλλοι πρῶτοι διέπλεον καὶ διέσχισον ἡδὴ ὅλην τὴν θαλασσίαν αὐτὴν περιοχὴν καὶ εἶχον καταλάβει τὰς νήσους τοῦ Ἰνδουνησιακοῦ Συμπλέγματος.

Οἱ Πορτογάλλοι πρῶτοι ἐθαλασσοπόρησαν ἀπὸ τοῦ Ἀκρωτηρίου τῆς Καλῆς Ἑλπίδος πρὸς τὸν Ἰνδικὸν Ὀκεανὸν μέχρι καὶ τῆς Καλκούτας, ὅπου τὸ πρῶτον ἐφθασαν τῷ 1498.

Ἄς ὑπομνησθῆ ὅτι οἱ περίφημοι θαλασσοπόροι Βαρβολομαῖος Ντιάζ καὶ VASCO DA GAMA ἦσαν Πορτογάλλοι.

Ὡς ἐπίσης καὶ ὁ θρυλικὸς Μαγγελάνος, ἀνεξαρτήτως ὅλων τῆς μετέπειτα ἐξ ἀνάγκης Ἰσπανικῆς του ὑπηρετικότητος.

Αἱ εἰς τὰς ἀγνώστους θαλασσίας περιοχὰς τῆς Ὑδρογείου ἐξερευνησεις ἐγένοντο με ἐξύτατον μεταξύ τῶν Ναυτικῶν Χωρῶν ἀνταγωνισμὸν, κυρίως δὲ κατὰ τοὺς αἰῶνας αὐτοὺς μεταξύ Πορτογάλων καὶ Ἰσπανῶν, τῶν ὁποίων αἱ ἐξερευνησεις καὶ αἱ ἀνακαλύψεις ἐτηροῦντο ἐν ἀρχῇ ζηλοτύπως μυστικά.

Ὅπως ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας, ὁ περὶ τὴν ἐξερευνησιν καὶ τὴν μελέτην, ἀμα δὲ καὶ τὴν κατάκτησιν τοῦ Διαστήματος, ἀνταγωνισμὸς, διεξάγεται, καθὼς βλέπομεν, με ἐξύτητα καὶ μυστικότητά, οὕτω, θηρομένων τῶν ἀναλογιῶν, με ἐξύτητα καὶ μυστικότητά διεξήγοντο κατὰ τοὺς αἰῶνας ἐκείνους αἱ ἀπὸ θαλάσσης ἐξερευνησεις.

'Αλλ' εἰς τὸν ἀνταγωνισμόν προσετέθησαν καὶ οἱ Ὀλλανδοί, οἱ ὅποιοι μάλιστα καὶ διεξεδίκησαν τὰ πρωτεῖα.

Ἐξεδίωξαν τοὺς Πορτογάλλους ἀπὸ ὅλας τὰς νήσους τῶν λεγομένων Ἀνατολικῶν Ἰνδιῶν (EAST INDIES), πλὴν τῆς TIMOR. Καὶ μὲ ἔδραν τὴν JAVA, διὰ τῆς περιφήμου καταστάσεως Ἑταιρείας DUTCH EAST INDIES, ἀνέπτυξαν τὴν ἐμπορικὴν τῶν δραστηριοτήτων πρὸς ὅλας τὰς κατευθύνσεις καὶ ἐπεδύθησαν εἰς ἐξερευνησεις ὅλης τῆς τριγύρω περιοχῆς.

Τὸ, ἐν προκειμένῳ, ὁμῶς, παράδοξον εἶναι ὅτι ἡ Αὐστράλια, παρ' ὅλην τὴν ἐγγύτητά της πρὸς τὴν ὑπ' αὐτῶν, (δηλαδὴ τῶν Ὀλλανδῶν) κατεχομένην καὶ πρὸς βορρᾶν αὐτῆς ἐγγύς κειμένην, μεγάλην νήσον NEW GUINEA, ἐν τούτοις τοὺς διέφυγε καὶ παρ' ὅλον ὅτι πολλοὶ θαλασσοπόροι τῶν καὶ ἐξερευνηταὶ εἶχον ἐπισημάνει καὶ τὰ δυτικά καὶ τὰ βόρεια παράλια αὐτῆς.

Ἐξ αὐτῶν, ὁ WILLIAM JANZ, τὴν 1605, ἐξερευνῶν τὰ νότια παράλια τῆς Νέας Γουινέας, εἰσήλθεν ἐν συνεχείᾳ εἰς τὸν τράστιον κόλπον τῆς Αὐστραλίας CARPENTARIA, ἀλλὰ, κατ' εἰρωνεῖαν τῆς τύχης του, οὗτος ἐξέλαβεν τὰς ἀκτὰς του ὡς συνέχισαν καὶ προέκτασιν τῶν ἀκτῶν τῆς Νέας Γουινέας.

Μετ' ὀλίγα ἔτη, ἄλλος Ὀλλανδός, ὁ HARTOG, τὴν 1616, ἀνεκάλυψε τὴν δυτικὴν ἀκτὴν τῆς Αὐστραλίας. Αὐτὸς μάλιστα ἀφῆκε καὶ μίαν πλάκα μὲ ἐπιγραφὴν περὶ τοῦ γεγονότος τῆς ἀποβιβάσεώς του.

Μετὰ ὀγδόντα (80) περίπου ἔτη, ἄλλος Ὀλλανδός θαλασσοπόρος, ὁ WILLIAM DE VLAMINGH ἐξερευνῶν τὴν ἴδιαν περιοχὴν ἀνευρετὴ τὴν πλάκα αὐτῆν. Τὴν ἐπῆρε καὶ τὴν μετέφερεν εἰς τὴν Ὀλλανδίαν. Αὐτὴ εὑρίσκειται εἰς τὸ Μουσεῖον τοῦ AMSTERDAM, ὅπου καὶ μέχρι σήμερον φυλάσσεται.

Ἄντ' αὐτῆς ὁ DE VLAMINGH ἀφῆκεν ἐπὶ τόπου ἄλλην πλάκα, ἐφ' ἧς ἐσημείωσε τὰ τῆς ἐπιγραφῆς τῆς πρώτης, προσέθεσε δὲ καὶ νέαν: — Τὸ χρονικὸν τῆς ἰδικῆς του ἀποβιβάσεως τὴν 1697.

Ἐπ' αὐτῆς ὑπάρχει καὶ συνέχειαα.

Μετὰ ἑκατὸν εἰκοσι (120) περίπου ἔτη ἀνευρέθη ἡ ἐνεπιγραφὸς αὐτῆς πλάξ ὑπὸ Γάλλων θαλασσοπόρων, παρ' ὧν καὶ μετεφέρθη εἰς τὴν Γαλλίαν.

Ἦδη αὕτη εὑρίσκειται εἰς τὴν Δημοσίαν Βιβλιοθήκην τῆς πόλεως PERTH, πρωτεύουσος τῆς Δυτικῆς Αὐστραλίας, ὅπου καὶ φυλάσσεται ὡς πολῦτιμον κειμήλιον τῆς Αὐστραλιανῆς ἱστορίας.

Τὸ, ἐν προκειμένῳ, ἰδιαίτερος χαρακτηριστικὸν εἶναι ὅτι, ἐν ὧ ἀπὸ ἐνάμιου καὶ πλέον αἰῶνος πρὸ τῆς ἐμφανίσεως τοῦ COOK, οἱ Ὀλλανδοὶ εἶχον περιπλεύσει, πρὸς δὲ καὶ ἐν μέρει ἐξερευνήσει, μέγα τμήμα τῶν Δυτικῶν, ὡς καὶ τῶν πρὸς βορρᾶν, ἀκτῶν τῆς Αὐστραλίας, ἐν τούτοις οὐδὲν ἐπέδειξαν δι' αὐτὴν ἐνδιαφέρον οὔτε δὲ καὶ εἰς ἐγκατάστασιν τινος ἐμπορικῆς ἢ ἄλλης προέβησαν.

Ὡς παρὰ τῶν διαφόρων ἱστορικῶν δεβαιούται, οἱ Ὀλλανδοὶ, πέραν τοῦ λεγομένου Ἰνδονησιακοῦ Συμπλέγματος καὶ πέραν τῆς μεγάλης νήσου Νέας Γουινέας, δὲν προέβησαν εἰς ἄλλας κατακτήσεις, οὐδὲ καὶ ἐξερευνήσεις, παρακινούμενοι καὶ ἐνδιαφερόμενοι μόνον διὰ τὴν ἐπέκτασιν τῆς ἐμπορικῆς τῶν δραστηριοτήτων, μὲ προέχοντα, μάλιστα, στόχον τὰ μπαχαρικά.

Ὁ, διὰ τὸ «πνεῦμα» τῆς ἐποχῆς ἐκείνης χαρακτηρισμὸς «ἐν ἀρχῇ τὰ μπαχαρικά», ἔχει μείνει, ὡς γνωστὸν, παροιμιώδης καὶ ἱστορικὸς.

Τὸ περὶ τὰ μπαχαρικά ἐνδιαφέρον ἐξήπτε καὶ διήγειρεν ἐπὶ αἰῶνας τὴν φαντασίαν τῶν ἀνθρώπων, ὅπως καὶ ὅσον, μετέπειτα, ἡ ἐπιθυμία καὶ ἡ ἀναζητήσις «RUSH» τοῦ χρυσοῦ.

Ἄλλ' ἐξ ἄλλου καὶ αἱ, ἐκ τῶν Ἐκθέσεων τῶν διαφόρων

Ὀλλανδῶν θαλασσοπόρων, ἐντυπώσεις ἦσαν ὅλαι ἀπογοητευτικά.

Ἐντυπῶσιν ἰδιαίτερον τοὺς εἶχε κάμει τὸ ἄγονον, τὸ αἰχμηρὸν τοῦ ἐδάφους καὶ τὸ ἄξενον ὅλης τῆς Δυτικῆς ἀκτῆς.

Τὴν αὐτὴν ἐντυπῶσιν ἀπέκομισε καὶ ὁ Ἄγγλος θαλασσοπόρος DAMPIER, τὸσον κατὰ τὸ 1688, ὅσον καὶ κατὰ τὴν δευτέραν ἐκεῖ μετάβασίν του, ἐνδοκα ἔτη ἄργότερον, τὴν 1699.

Αἱ ἀπογοητευτικά αὐταὶ — ἐκ τῶν Δυτικῶν ἀκτῶν — ἐντυπώσεις τῶν Ὀλλανδῶν, ἀποτελοῦν τὴν ἐν μέρει ἱστορικὴν ἐξήγησιν τῆς ἀδιαφορίας τῶν διὰ τὴν Χώραν καὶ τῆς μὴ ὑπ' αὐτῶν καταλήψεώς της.

Ἄλλ' ἐκτὸς αὐτῆς ὑπάρχει καὶ ἄλλη ἱστορικὴ ἐξήγησις, ἰσχυροτέρα, ἅμα δὲ καὶ πραγματικὴ: — Εἶναι ἡ πεπλανημένη τῶν ἀντίληψις, ἢ πεποίθησις, ὅτι τάχα ἐπρόκειτο περὶ ἐν συνεχείᾳ προεκτάσεως τῆς ὑπ' αὐτῶν κατεχομένης Νέας Γουινέας.

Καὶ καὶ μὲν ὁ TORRES εἶχε διαπλεύσει ἀπὸ τοῦ ἔτους ἡδὴ 1606 τὸ μεταξὺ Νέας Γουινέας καὶ Αὐστραλίας θαλάσσιον στενὸν, μὲ τὸ ὄνομα τοῦ οὐοῦ ὀνομάζεται καὶ σήμερον αὐτό, TORRES STRAIT, ἀλλὰ τὰ ἐν τῇ Ἐκθέσει τοῦ ἱστορούμενα καὶ περιγραφόμενα δὲν ἐλήφθησαν καὶ τὸσον ὑπ' ὄψιν, ἅφ' οὗ δὲν ἐπεβεβαιώθησαν ἀπὸ ἄλλους, οἱ ὅποιοι εἶχον κατὰ καιροῦς θαλασσοπορήσει εἰς τὴν περιοχὴν αὐτῆν, τὴν 1610, 1623, κλπ.

Καὶ ἅφ' οὗ μάλιστα δὲν ἐπεβεβαιώθησαν οὐδὲ καὶ ἅπ' αὐτὸν τὸν ABEL TASMAN, σπουδαῖον τὴν ὄντι καὶ περιώνυμον Ὀλλανδῶν θαλασσοπόρον καὶ ἐξερευνητῆν.

Καὶ ἀποτέλεσμα ἦτο νὰ ἐξακολουθῇ κρατοῦσα ἡ ἀρχικὴ ἐσφαλμένη ἐντύπωσις ὅτι ἐπρόκειτο περὶ προεκτάσεως τῆς Νέας Γουινέας.

Ἄλλ' ἐν ὧ οἱ Ὀλλανδοὶ παρέμειναν ἀδρανεῖς εἰς τὰς περαιτέρω ἐξερευνήσεις τῶν, ἀντιθέτως οἱ Ἴσπανοὶ, οἱ Γάλλοι καὶ οἱ Ἄγγλοι ἐπεδύθησαν εἰς ὅλα τὰ γεωγραφικὰ σημεῖα τῆς Ὑδρογείου εἰς πολλὰς καὶ ἐπιτυχεῖς ἐξερευνήσεις καὶ εἰς κατακτήσεις.

«NO REPORTS TO ENCOURAGE FURTHER ATTENTION» ἦτο ἡ κατακλείς ὅλων σχεδὸν τῶν Ἐκθέσεων τῶν Ὀλλανδῶν, ἀναφέρουν οἱ διάφοροι ἱστορικοί.

Ἀξιοσημείωτον κατ' ἐξαιρέσιν ἦσαν μόνον αἱ ὑπὸ τοῦ ABEL TASMAN γενόμεναι Ἐκθέσεις διὰ τὰς ὑπ' αὐτοῦ διεξαχθεῖσας ἐξερευνήσεις.

Αὐτὸς ἀνεκάλυψε καὶ τὴν νοτίως τῆς Αὐστραλίας κειμένην μεγάλην νήσον, τὴν πρὸς τιμὴν του ὀνομαζομένην ἡδὴ TASMANIA, ὑπ' αὐτοῦ δὲ τότε ἀποκληθεῖσαν VAN DIEMANS LAND.

Αὐτὸς ἀνεκάλυψε καὶ τὴν μεγάλην νότιον νήσον τῆς Νέας Ζηλανδίας.

Ἐπιστρέφων τὴν 1643 πρὸς τὴν JAVA ἐκ τῆς ἐπιτυχούς αὐτῆς ἐξερευνήσεως ἀνέπλευσε πρὸς βορρᾶν, διαπλεύσας τὴν πρὸς ἀνατολὰς θάλασσαν, χωρὶς οὐδὲ πόρρωθεν νὰ φαντασθῇ ὅτι παρέπλεε τὴν Αὐστράλιαν, τὴν ὑπαρξίν τῆς ὁποίας παντελῶς ἠγνόει.

Καὶ παρ' ὅλον ὅτι ὁ μέγας θαλασσοπόρος MARCO POLO, ὁ περιπετειώδης αὐτὸς καὶ σπουδαῖος ἐξερευνητῆς, εἶχεν ἡδὴ ἀπὸ πολλοῦ σημειώσει καὶ ἀναφέρει ὅτι νοτίως τῶν Ἰνδιῶν, νοτίως εἰδικώτερον τῆς MALAYA, ὑπῆρχε μία ἐκτεταμένη Χώρα ὑπὸ τὸν Ἀστερισμὸν τοῦ Σταυροῦ τοῦ Νότου, THE SOUTHERN CROSS, ἢ TERRA AUSTRALIS.

Καὶ παρ' ὅλον ὅτι οἱ περίφημοι χάρται τοῦ MERCATOR τοῦ 1589 καὶ τοῦ WHYTFELIER τοῦ 1597, δηλαδὴ 50 καὶ 60 (πενήντα καὶ ἐξήντα) ἡδὴ ἔτη πρὸ αὐτοῦ, σχεδιαγράφουν περὶ τῆς Χώρας αὐτῆς πολλὰ, ἰδίως δὲ ὁ τοῦ WHYTFELIER μνημονεῖ ἀξιοσημείωτα στοιχεία, περὶ τῶν ὁποίων, ἐκ λόγων

ἀκριβοδικαίας κρίσεως ἄς λεχθῆ, οἱ Ἱστορικοὶ δέχονται ὅτι μάλλον ἐπρόκειτο περὶ ὀρθῶν καὶ ἐπιτυχῶν ὑπολογισμῶν καὶ προβλέψεων καὶ οὐχί, τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, περὶ θετικῶν στοιχείων, περὶ ἐξηκριδωμένων διαπιστώσεων καὶ γεγονότων.

Καὶ παρ' ὅλων ἀκόμη ὅτι διὰ τὴν ἀγνωστον αὐτὴν Χώραν, τὴν, ἐν τῇ ὑπὸ τὸν Σταυρὸν τοῦ Νότου περιοχῇ, κειμένην, τὴν TERRA AUSTRALIS, INCOGNITAS, ἀποκαλουμένην, κατὰ τὸν πολὺν Ἱστορικὸν τῆς Αὐστραλίας CLARK, μνεῖα ἀνευρίσκεται καὶ ἀπ' αὐτῆς ἐτι τῆς ἐποχῆς τοῦ Πιθαγόρα (580—500 π.Χ.) καὶ τὴν ὅποιαν, τόσον οἱ Ἕλληνες, ὅσον καὶ οἱ Ρωμαῖοι ἀποδέχονται.

Εἰς πολλῶν συγχρόνων Ἱστορικῶν τὰς μελέτας καὶ τὰ συγγράμματα ἀνευρίσκειται ἡ ἐπιβεβαίωσις αὐτῇ, ὡς π.χ. εἰς τὸ ANCIENT GREEK MARINERS τοῦ WILLIAM HYDE, εἰς τὸ STORY OF ANCIENT GEOGRAPHY τοῦ THOMPSON, εἰς τὸ THE DAWN OF MODERN GEOGRAPHY τοῦ BEAZLY.

Ἐπιβεβαίωσις ἀνευρίσκειται καὶ εἰς τὰ περίφημα Γεωγραφικὰ τοῦ Στράβωνος (65 π.Χ. — 23 μ.Χ.).

Δέχονται οἱ Ἱστορικοὶ ὅτι, ἀπὸ τῆς Ἐποχῆς ἐτι τῶν Ἐπιπύλων τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου, εἶχον φθάσει εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ εἰς τὴν Αἴγυπτον καὶ περαιτέρω ἐξ αὐτῶν εἰς τὴν Εὐρώπην εἰδήσεις περὶ τῆς ὑπάρξεως νοτίως τῶν Ἰνδιῶν καὶ τῆς MALAYA μίας μεγάλης Χώρας.

Εἰδήσεις ὁμως ἀόριστοι καὶ συγκεχυμένα.

Κατὰ τοὺς Ἑλληνιστικοὺς ὁμως Χρόνους τὰ περὶ τῆς TERRA INCOGNITAS αὐτῆς, τὰ περὶ τῆς TERRA AUSTRALIS ἐγένοντο κάπως πλεον συγκεκριμένα.

Διὰ πρώτην φοράν ρητῇ γίνεταί μνεῖα περὶ τῆς ὑπάρξεως τῆς ὡς TERRA AUSTRALIS εἰς τὰ ἔργα τοῦ περιφήμου Ἑλληνικοῦ Ἀστρονόμου καὶ Γεωγράφου τῆς Ἀρχαιότητος Πτολεμαίου (125 — 161 μ.Χ.), ὅπου ἀπαντάται καὶ χάρτης με σχεδιαγράφει τῶν ὑπὸ τοῦ Ἰνδικοῦ Ὠκεανοῦ περιβεχόμενων ἀκτῶν, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ τῆς TERRA INCOGNITAS, τῆς TERRA AUSTRALIS.

Ἐπιβεβαιώνεται ὅτι ὁ Πτολεμαῖος ἦτο εἰς τῶν μεγίστων Ἀστρονόμων καὶ Γεωγράφων τῆς Ἀρχαιότητος.

Σημειώτερον ὅτι ὁ χάρτης αὐτὸς τοῦ Πτολεμαίου γενικῶς ἀναγνωρίζεται ὡς σπουδαιότατος, περίφημος.

Ἐν τῇ ὑπὸ τῶν διαφόρων Ἱστορικῶν ἐπισκοπήσει καὶ μελέτῃ περὶ τῶν, πέραν καὶ νοτίως τῶν Ἰνδιῶν καὶ τῆς MALAYA κειμένων Χωρῶν καὶ τῶν Λαῶν τῶν, ἐκτὸς πλήθους ἄλλων θεμάτων καὶ προβλημάτων, ἐθνολογικῆς, φυλετικῆς, λαογραφικῆς, πολιτιστικῆς, κλπ. φύσεως αὐτῶν, ὡς καὶ ἐπὶ μέρους ἄλλων, ἀναγομένων εἰς τὴν ἐν γένει ζωὴν, δικαιοσύνην, ἀνάπτυξιν, ἐπίδοσιν, κλπ. αὐτῶν, ἔχει ἀνακύψει καὶ τὸ θέμα πῶς καὶ διατί ἐπὶ τῶσους αἰῶνας, πρὸ δηλοδῆ τῆς ἐμφανίσεως ἐκεῖ τῶν Εὐρωπαϊκῶν ἐξερευνητῶν καὶ θαλασσοπόρων, δὲν εἶχον φθάσει μέχρι τῆς κατέναντι αὐτῶν, τῆς ἐγγύς πῶς αὐτῶν, κειμένης ἀγνωστοῦ ταύτης Χώρας, οἱ Λαοὶ, τουλάχιστον, τῶν Χωρῶν τῆς Νοτιο - Ἀνατολικῆς Ἀσίας καὶ δὲν εἶχαν ἐν αὐτῇ ἐγκατασταθῆ.

Τὰ ἀνευρεθέντα εἰς τὰς πρὸς Βορρᾶν ἀκτὰς τῆς Αὐστραλίας εἰς ἐλάχιστα, Ἀσιατικοῦ τύπου, ἐργαλεῖα καὶ σκευῆ, τὰ ἐλάχιστα οἰκιστικὰ ἴχνη καὶ τινὰ πρωτόγονα σχεδιάσματα, θὰ ἤδυναντο ἴσως ν' ἀποτελέσουν — κατὰ τοὺς εἰδικούς ἀρχαιολόγους — κάποιαν ἐνδεχομένην ἐνδείξιν ἐπικοινωνίας, ἀλλ' ἀνίνοιναι εἰς Προχριστιανικοὺς Χρόνους, χωρὶς πάντως νὰ διδῶν εἰς τὰ ἐρωτήματα αὐτά, θετικὴν ἀπάντησιν.

Ἡ, ὠρισμένων φυλῶν Ἰθαγενῶν τῆς Αὐστραλίας, τῶν ABORIGINIES, ποῖα τις, ἐν τισί, τῶν χαρακτηριστικῶν τῶν ὁμοιοτήτων πρὸς τὸν κλασσικὸν τύπον τῶν Ἰθαγενῶν τῆς MALAYA, ἔχει θεωρηθῆ ὅτι ἴσως θὰ παρεῖχε βάσιν τινὰ.

Ἀλλὰ, παρ' ὅλα αὐτά, παρὰ τὰς ἐρεῦνας καὶ τὰς εἰδικὰς

μελέτας, τὰ πρὸ τῶ Ἱστορικῶν τεθειμένα ἐρωτήματα παραμένουν ἀκόμη ἀναπάντητα.

Ἄλλ' ἐρωτήματα ἀνακύπτουν, ἐπίσης, καὶ διὰ τοὺς Μετα - Χριστιανικοὺς Χρόνους.

Ἀλλὰ, καὶ αὐτὰ μένουν ἀναπάντητα.

Δύο εἶναι, κατὰ τοὺς Ἱστορικοὺς, αἱ κύριαι δι' αὐτὰ διακατολογικαὶ ἐξηγήσεις.

Ἡ μία: — Τὸ ἀγονον, τὸ ἀχμηρὸν καὶ τὸ ἀξενον ὅλης τῆς πρὸς Δυσμᾶς καὶ πρὸς Βορρᾶν παραλίαν τῆς Χώρας, δὲν ἦτο ποτε δυατὸν νὰ ἐλκύσῃ τοὺς ἐκ τῶν ἀντιπέραν ἀκτῶν, πολλῶ δὲ μάλλον ἐὰν προστεθῆ καὶ τὸ ἀνυδρον.

Ἡ κατὰστασις αὐτῇ ἔχει καταδειχθῆ καὶ μὲ τὰ ἐκτεθέντα περιστατικὰ τῶν Ὀλλανδῶν καὶ τοῦ Ἄγγλου DAMPIER.

Ἡ δ' ἄλλη ἐξήγησις, ἡ κατ' αὐτοὺς καὶ σοβαρωτέρα — ἡ καὶ πλεον ὀφθαλμοφανῆς καὶ πειστικῆ — εἶναι, ὅτι εἰς τοὺς Λαοὺς τῶν Ἰνδιῶν καὶ τῆς Νοτιο - Ἀνατολικῆς Ἀσίας, διάχυτος, γενικὴ καὶ ἐδραία ὑπῆρχεν ἡ παράδοσις ὅτι ὁ Κόσμος ἐξικνεῖτο μέχρι τῶν ἀκτῶν τῶν καὶ ὅτι πέραν αὐτῶν ὑπῆρχεν ἡ Ἄβυσσος καὶ τὸ Χάος.

Τέτρατα καὶ σημεῖα ἐθρυλοῦντο ὅτι συνέβαινον...

Πολλὰ περὶ αὐτῶν, ἄν χαρακτηριστικὰ καὶ ἐνδιαφέροντα, ἀναφέρονται, ἀλλὰ προδήλως ἐκφεύγουν τῆς παρουσίας μικρᾶς μελέτης.

Τὸ Χρονικὸν τῶν Ἰνδιῶν διὰ τὸ μυθικὸν καὶ τερατώδες δένδρον PAUSENGI μὲ τὸ θρυλικὸν παμφύγον ἀρπακτικὸν ὄρνενον GERUDA, εἶχε διὰ μέσου τῶν αἰῶνων, βαθύτατα ἐπηρέασει ὅλους τοὺς τριγύρω Λαοὺς καὶ τοὺς εἶχε περιεπάγει εἰς τρόμον.

Ἀλλὰ τὸ φαινόμενον αὐτὸ τῆς Ἐποχῆς ἐκείνης δὲν θὰ πρέπει νὰ μᾶς φαίνεται παράδοξον.

Μήπως καὶ τώρα, ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας παρ' ὅλην τὴν θαυμαστὴν ἀνάπτυξιν τοῦ πολιτισμοῦ μας, δὲν ἔχομεν σχετικὰ ἀνάλογα φαινόμενα;

Τὰ περὶ ἵπταμένον δίσκων, π.χ., καὶ τὰ περὶ Ἀρειανῶν δὲν ἔχουν μυριάδων ἀνθρώπων διεγείρει τὴν φαντασίαν; Καὶ δὲν ἔχουν, κατὰ τόπους, προκαλέσει καὶ ἀνησυχίαν;

Ἄν, λοιπὸν, εἰς τὴν ἐποχὴν μας αὐτὴν, μὲ τὰ τόσα θαυμαστά ἐπιτεύγματα τῆς Τεχνολογίας καὶ τῆς Ἐπιστήμης, τίθενται ἀνησυχητικὰ ἐρωτήματα διὰ τὰ περίεργα περὶ τοὺς ἵπταμένους δίσκους καὶ τοὺς Ἀρειανοὺς φαινόμενα, τότε διατί νὰ μὴ φαίνεται εὐλογος ἡ φοβία καὶ φυσικὸς ὁ τρόμος τῶν ἀνθρώπων τῆς ἐποχῆς ἐκείνης;

Ἐπὶ τὸ κράτος τοῦ τρόμου δὲν ἀπετόλμων νὰ ἀναχθῶσιν εἰς τὸ πέλαγος.

Ἀντιθέτως οἱ ναυτικοὶ Λαοὶ τῆς Δύσεως, ὁ ἕνας κατόπιον τοῦ ἄλλου εἶχον ἐκχυθῆ πρὸς ὅλας τὰς θαλάσσας.

Καὶ πρὸς Δυσμᾶς καὶ πρὸς Ἀνατολὰς καὶ πρὸς Νότον.

Ἡ, ἐν τῷ μεταξύ, ἐφευρεσις διαφόρων ναυτικῶν ὀργάνων πλεύσεως, τῆς πυξῆδος, τῆς ἀστρολαβῆς, ἡ χαρτογράφησις, ἡ ἀνάπτυξις τῆς ναυπηγικῆς τέχνης, κατέστησε σιγά - σιγά δυνατὴν τὴν ναυσιπλοῖαν καὶ εἰς τοὺς ὠκεανούς.

Καὶ ἐπραγματοποιήθησαν τότε πλείστα θαλασσοπορῖα καὶ πολλοὶ ἀνεφάνησαν θαλασσοπόροι.

Ἐξερευνησεῖς καὶ ἀνακαλύψεῖς ἐπραγματοποιήθησαν τότε πολλῶν νέων Χωρῶν τῆς Ἰνδοκίτου.

Ὅμως, παρ' ὅλα αὐτά, ἐν ὧ μίαν - μίαν ἀνευρίσκοντο καὶ ἀνεσύροντο αἱ νῆσοι καὶ αἱ χώραι, ἐν τούτοις ἡ ὑπὸ τὸν Σταυρὸν τοῦ Νότου Χώρα, καὶ δὴ τόσον μεγάλη, δὲν εἶχεν ἀκόμη ἀνευρεθῆ — κατ' εἰρωνεῖαν τῆς Μοίρας ὅλων τῶν θαλασσοπόρων καὶ τῶν ἐξερευνητῶν.

Οἱ Πορτογάλλοι εἶχον φθάσει καὶ ἐγκατασταθῆ εἰς τὰ νησιὰ τοῦ Ἰνδονησιακοῦ Συμπλέγματος. Ὅχι ὁμως πέραν αὐτῶν.

Έκτοπισθέντες υπό των Όλλανδών, παρέμειναν εις τήν TIMOR, τήν εις τό Βορειο - δυτικά τής Αυστραλίας κειμένην.

Διά τήν Αυστραλίαν τίποτε δέν είχαν αντιληφθῆ.

Οί Όλλανδοί — ως άνωτέρω ἐλέχθη — τήν είχαν ἐξ ἀρχῆς ἐκλάβει ως προέκτασιν τής Νέας Γουινέας.

Ἡ πλάνη αὐτή ὑπῆρξε τραγική διά τοὺς Όλλανδοὺς.

Ἐάν ὁ ABEL TASMAN εἶχεν ἐπιβεβαιώσει τήν ὄρθην, τήν πρὸς τήν πραγματικὴν αὐτῆς κατάστασιν ἀνταποκρινομένην, ἄποψιν, διαπίστωσιν τοῦ TORRES (ἀπὸ τοῦ ὁποίου, ως εἶδομεν, καί τό: — TORRES STRAIT), ἄλλη, ἐντελῶς ἄλλη, θά ἦτο ἡ τύχη τής Αυστραλίας.

Ἄλλὰ καί οἱ Ἰσπανοί, οἱ ὁποῖοι, ὁρῶμενοι ἐκ τῶν κτήσεων τῶν τής Νοτίου Ἀμερικῆς καί ἰδίως ἐκ τοῦ PERU διέπλεον καί διεσχίζον πρὸς δυσμὰς τὸν Εἰρηνικὸν Ὦκεανόν, δέν είχαν, καί αὐτοί, περὶ τήν ἀνακάλυψιν τής Αυστραλίας, καλυτέραν τύχην.

Ἡ κακοτυχία τῶν ὀφείλεται ἐν πολλοῖς καί εἰς τό ὅτι ἐνέπεσαν εἰς τὰ συμπλέγματα τῶν ἀπειραριθμῶν νήσων τής Ὦκεανίας.

Εἶχον φθάσει μέχρι καί τῶν Φιλιππίνων καί είχαν κάμει κτήσιν τῶν ὀλόκληρον αὐτὸ τὸ ἀρχιπέλαγος τῶν ἑπτὰ χιλιάδων (7.000) περίπου νήσων.

Στόχος τῶν ὁμῶς ἦτο πάντοτε ἡ Χώρα τοῦ Σταυροῦ τοῦ Νότου, ἡ TERRA AUSTRALIS.

Ὁ πολὺς MENDANA, Ἰσπανὸς θαλασσοπόρος, ἐξεκίνησε καί αὐτὸς ἀπὸ τὸ PERU, ἀνεκάλυψε πολλὰ νησιά τοῦ Εἰρηνικοῦ, μεταξύ τῶν ὁποίων, κυρίως τὸ ἀρχιπέλαγος τοῦ Σολομῶντος.

Ἄλλ' ἐν ᾧ, ἠγκυροβολημένος εἰς τήν SANTA ISABEL, ἐτοιμάζετο νὰ συνεχίσῃ τήν θαλασσοπορίαν του διά τήν ἀνακάλυψιν αὐτῆς τής ἀναζητουμένης TERRA INCOGNITAS, ἐστασίασαν τὰ πληρώματα τῶν πλοίων του καί ἠναγκάστη νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τήν ἐν PERU δάσιν τής πόλεως CALLAO.

(Ἐπιθυμῆται ὅτι καί ὁ Χριστόφορος Κολόμβος παρ' ὀλίγον, ἐξ ὁμοίας αἰτίας, τήν αὐτὴν νὰ εἶχε κακότυχον μοῖραν.)

Ἐπίσης καί ὁ PEDRO FERDINANDEZ DE QUIROS, ἄλλος Ἰσπανός, σπουδαῖος καί αὐτὸς θαλασσοπόρος, ἐπίσης ἀπὸ τὸ CALLAO τοῦ PERU, ἐξεκίνησε καί αὐτὸς, διαπλεύσας τὸν Εἰρηνικὸν Ὦκεανόν εἰς ἀναζήτησιν τής TERRA INCOGNITAS — τής Αυστραλίας.

Τὼ 1606 ἀνεκάλυψε τὸ Ἀρχιπέλαγος τής Μελανησίας, ἐν τῇ Ὦκεανία, καί ἐν τῷ ἐνθουσιασμῷ του ἐσπευσε νὰ προσονομάσῃ AUSTRALIA DEL ESPIRITU SANTO τήν νήσον, εἰς τήν ὁποίαν εἶχε προσεγγίσει. Προφανῶς τήν είχαν ἐκλάβει ως τήν ἀναζητουμένην περιπόθητον TERRA AUSTRALIS.

Ἀργότερα διηκριβώθη ὅτι ἡ «AUSTRALIA» αὐτῆ τοῦ QUIROS ἦτο μία νήσος τοῦ Συμπλέγματος τῶν NEW HEBRIDES.

Ἀπὸ τήν περίπτωσιν αὐτῆ τοῦ QUIROS ἀνεκάλυψε μάλιστα καί ἱστορικὴ σύγκυσις καί διαμάχη, ἡ ὁποία ἐκράτησε μέχρι τοῦ 1907.

Ἐδημιουργήθη θέμα ποῖος ὁ ἀνακάλυψας τήν Αυστραλίαν.

Ὁ πολὺς Καρδινάλιος MORAN, Καθολικὸς Ἀρχιεπίσκοπος τοῦ SYDNEY, εἶχε μετ' ἐπιμονῆς ὑποστηρίξει ὅτι ὁ QUIROS ἀνεκάλυψε τήν Αυστραλίαν.

Σημειωτέον ὅτι καί οἱ Όλλανδοί διεξεδίκουν αὐτὴν τήν τιμὴν καί τήν δόξαν, ἐπικαλοῦμενοι τὰ τῶν JANZ καί HARTOG (περὶ ὧν ἀνωτέρω), ἀφ' οὗ καί NEW HOLLAND εἶχεν ὀνομασθῆ.

Τὴν ἱστορικὴν αὐτὴν διαμφισβήτησιν ἔλυσε τελικῶς ὁ ἐκλεκτός ἱστορικὸς τής Αυστραλίας Ο' BRIEN.

Ἡ τιμὴ αὐτῆ καί ἡ δόξα ἀνήκει ἐξ ὀλοκλήρου εἰς τὸν COOK.

Ἐάν ὁ MENDANA δέν ἐξηναγκάζετο τῷ 1568 νὰ ματαιώσῃ τήν περαιτέρω συνεχίσιν τής ἐξερευνητικῆς του ἀποστολῆς καί ἀνεκάλυπτεν αὐτὸς τήν Αυστραλίαν, ἀσφαλῶς ἡ τύχη τής Αυστραλίας θά ἦτο ἐντελῶς ἄλλη.

Τούτ' αὐτὸ, ἐπίσης, ἐάν τήν ἀνεκάλυπτεν ὁ PEDRO QUIROS.

Ἀσφαλῶς θά ἦτο Χώρα Λατινικῆ.

Καί θά εἶχε γίνει πολλὰ διάφορα κρατίδια.

Καί θά ἐπαρουσίαζεν, ἐν γένει, τήν εἰκόνα καί τήν κατάστασιν τής Νοτίου καί Κεντρῶς Ἀμερικῆς.

Ἄλλὰ καί ἂν ὁ BOUGAINEVILLE, τῷ 1698, εἶχεν ἀνακαλύψει αὐτὸς τήν Αυστραλίαν, ἀσφαλῶς ἡ ὅλη Πολιτειακὴ τῆς μορφῆς καί κατάστασις δέν θά ἦτο ἡ σημερινή.

Θά ἦτο κατατετμημένη εἰς κρατίδια.

Καί δέν θά ἦτο ἡ, οἷα ἦδη εἶναι, Ἐνιαία, Ἰσχυρά, Σπουδαία Αυστραλία. Περιζήληυτη, μεγάλη.

Παραδόξως, παρ' ὅλας τὰς, εἰς τὰς τριγύρω θαλάσσας, καθὼς εἶδαμεν, ἐξερευνηθείσας καί θαλασσοπορίας, παρ' ὅλας τὰς ἀνακαλύψεις χιλιάδων πολλῶν, τῆς περιοχῆς ἐκείνης, νήσων, τῆς Ὦκεανίας, ἡ Αυστραλία ἀκόμη δέν εἶχεν ἀνακαλυφθῆ.

Αὐτὴ ἡ Κλασσικὴ TERRA INCOGNITAS τῶν Χρόνων τῆς Ἀρχαιότητος, τῶν Χρόνων τοῦ Πτολεμαίου, τῶν Χρόνων τοῦ MARCO POLO, τοῦ MERCATOR καί τοῦ WHYFLIER, τῶν Χρόνων τῶν Πορτογάλων, τῶν Όλλανδῶν, τῶν Ἰσπανῶν θαλασσοπόρων καί ἐξερευνητῶν, τῶν τοῦ Ἀγγλοῦ DAMPIER καί τῶν τοῦ Γάλλου BOUGAINEVILLE, ἦτο, ἀκόμη καί ἐν ἔτει 1770, ἀγνωστος εἰσέτι.

Καί ἐν ᾧ, ὅλα πλέον τὰ μέρη τῆς Ὑδρογείου, Ἡπειρωτικὰ καί Νησιωτικὰ, ἦσαν ἤδη γνωστά, μόνον ἓνα, τὸ, κατὰ τοὺς γεωλόγους μάλιστα, καί παλαιότερον τῆς Ὑδρογείου, παρέμενεν ἀκόμη ἀγνωστον.

Καί ἐν ᾧ καί τὰ μικρότερα ἀκόμη νησιά είχαν ἤδη ἀνακαλυφθῆ, χιλιάδες πολλὰ, ἐν τούτοις, τὸ μεγαλύτερον ὄλων, μὲ δώδεκα χιλιάδες διακῶσια περίπου (12.200) μίλια περιμέτρον καί εἰς ἑκτασιν ὅσον τὰ τρία τέταρτα περίπου (3/4) τῆς Εὐρώπης, εἶχε διαφύγει καί ἦτο ἀγνωστον ἀκόμη...

Παράδοξος τῶν θαλασσοπόρων καί τῶν ἐξερευνητῶν ἡ Μοίρα «... Παλίμβουλος...» ἡ Μοίρα.

Μυστήριον, περιέργως, περιέβαλεν αὐτὴν τήν TERRA INCOGNITAS.

Καί τὸν πέπλον αὐτὸν τοῦ μυστηρίου ἐπέπρωτο ἐν τέλει ν' ἀνασῆρῃ ὁ CAPTAIN JAMES COOK, ὁ μέγας αὐτὸς Ἀγγλὸς θαλασσοπόρος.

Αὐτὸς πρῶτος ἐφθασε καί ἀπεβιάσθη εἰς τὰς Ἀνατολικὰς ὀκτὰς τῆς Αυστραλίας καί πρῶτος τήν ἐξερεύνησε.

Ἐξ ὄλων τῶν θαλασσοπόρων καί τῶν ἐξερευνητῶν, ὄλων τῶν Ἐποχῶν, ὁ COOK θεωρεῖται ὅτι ἦτο ὁ πρῶτος εἰς Ἐπιστημοσύνην.

Εἰς τὰ Μαθηματικὰ καί τὴν Ἀστρονομίαν εἶχε κάμει εἰδικὰς, μακράς καί σπουδαίας μελέτας.

Δύο ἦσαν οἱ ταχθέντες αὐτῷ σκοποὶ τῆς ἀποστολῆς του: Ὁ ἓνας, νὰ λάθῃ μέρος εἰς τὸ ἐν TAHITI τοῦ Εἰρηνικοῦ Διεθνῆς Συνέδριον δι' ἐπιστημονικὰς παρατηρήσεις ἐπὶ τῆς διελεύσεως τῆς Ἀφροδίτης καί ἐπὶ τοῦ καθορισμοῦ τῆς μεταξὺ τῆς καί Ἡλίου ἀποστάσεως.

Ὁ ἄλλος, ἦτο ἡ συνέχισις τῶν γεωγραφικῶν ἐξερευνήσεων, αἱ ὁποῖαι είχαν προγραμματισθῆ ὑπὸ τοῦ Ἀγγλικῆς Ναυαρχείου, ἰδίως δὲ ἡ ἀναζήτησις, ἡ ἀνεύρεσις τῆς TERRA INCOGNITAS, τῆς TERRA AUSTRALIS.

Ἡ πρὸς τήν Αυστραλίαν θαλασσοπορία τοῦ COOK καί ἡ ὑπ' αὐτοῦ ἀνακάλυψις τῆς δέν ἐγένετο κατὰ τύχην.

Ἦτο ὁ καρπὸς μακρὰς, ἐπιμόνου, ἐμπεριστατωμένης με-
λέτης.

Καὶ ἀκριβῶς δι' αὐτὸν τὸν λόγον ἐχρειάσθη νὰ ἐπεκταθῶ-
μεν κάπως εἰς τὰ ἀναγόμενα εἰς τὴν πρό τοῦ COOK, ἐν σχε-
σει μὲ τὸ θέμα μας, κατάστασιν, διὰ νὰ καταδειχθῇ ἡ θρι-
αμβευτική ἐπιτυχία του.

Ἰπενθυμίζεται, ἐν τούτῳ, τὸ — ἀνωτέρω ἀναφερθὲν — τῶν
Ὀλλανδῶν θαλασσοπόρων: — «... NO REPORTS TO ENCOU-
RAGE FURTHER ATTENTION...». Αὕτη ἦτο ἡ κατακλείς
ὅλων σχεδὸν τῶν ὑπ' αὐτῶν ὑποβαλλομένων Ἐκθέσεων εἰς τὴν
ἐν JAVA ἐδρευούσαν περιώνυμον Ἑταιρείαν τῶν DUTCH
EAST INDIES.

Καὶ τὸν Ἀπρίλιον τοῦ 1770 τὸ περὶ τῆς TERRA INCO-
GNITAS μυστήριον ἐλύθη ἐπὶ τέλους: — ὁ COOK ἀπεβιβά-
σθη εἰς τὸ BOTANY BAY καὶ κατέλαβε τὴν Χώραν ἐπ' ὀνό-
ματι τοῦ Βασιλέως τῆς Ἀγγλίας.

Ἀνύψωσεν ἐκεῖ τὴν UNION JACK καὶ προσέδωκε τὴν ὀνο-
μασίαν NEW SOUTH WALES, ὀνομασίαν τὴν ὁποῖαν φέρει
μέχρι καὶ σήμερον ἡ ἀρχαιότερα καὶ Κοιτίς Πολιτεία τῆς Αὐ-
στραλίας.

Πολλὰ περὶ τοῦ COOK, τοῦ JOSEPH BANKS, τοῦ AR-
THUR PHILLIP, κλπ. ἐπιφυλασσόμεθα εἰς, ἐν ἀκολουθία, εἰς
ἄλλην συνεργασίαν μας ἐδῶ εἰς τὰ «Πνευματικὰ Κύθηρα».

Ὀλίγα, μόνον, διὰ τὴν ὀνομασίαν τῆς Χώρας: — ἐν αρ-

χή ἐκαλεῖτο NEW HOLLAND.

Τῷ 1817 ὁ περιώνυμος GOVERNOR MACQUARIE τὴν με-
τωνόμασεν εἰς AUSTRALIA, ὡς ἄλλωστε εἶχεν ἀρχῆθεν ὀνο-
μασθῆ ὑπὸ τοῦ προαναφερθέντος περιφήμου Ἑλληνοσ Ἀστρο-
νόμου καὶ Γεωγράφου Πτολεμαίου ἡ ἀγνωστος αὕτη, ὑπὸ τὸν
Σταυρὸν τοῦ Νότου, Χώρα: — TERRA AUSTRALIS.

Ἡ Σκέψις, ἐν τούτῳ, τοῦ σοφοῦ αὐτοῦ Ἑλληνοσ, κατὰ
δέκα ἐπτὰ (17) καὶ πλεον ὀλοκλήρους αἰῶνας προτρέξασα.
εἶχεν ὀρθῶς προσονομάσει αὐτὴν τὴν TERRA INCOGNITAS,
αὐτὴν τὴν ἀγνωστον Χώραν, εἰς TERRA AUSTRALIS.

Διό, εὐλόγως, οἱ δύο αὐτοὶ ἄνδρες, ὁ Πτολεμαῖος καὶ ὁ
MACQUARIE, λογιζονται οἱ Πνευματικοὶ Πατέρες τῆς Αὐ-
στραλίας.

Ἐν τῇ ἀναδρομῇ πρὸς τὴν Ἐποχὴν τοῦ Πτολεμαίου, εἶναι
ἐπιτρεπτὴ ἡ σκέψις, ἡ παρατήρησις, ὅτι παρ' ὅλην τὴν τότε
παντελῆ ἔλλειψιν τῶν τῆς μετέπειτα Ἐπιστήμης καὶ Τεχνο-
λογίας, τὸ UNIQUE καὶ «δαϊμόνιον» αὐτὸ Πνεῦμα τοῦ Πτο-
λεμαίου, εἶχεν εἰσχωρήσει καὶ διεισδύσει ἕως τὸ Ἄδυτα τῶν
Μυστηρίων τῆς Δύσεως καὶ τῶν ὁποίων ἐξηγήσεις καὶ λύσεις,
μετ' ἐδελεχῆ ἔρευαν καὶ μελέτην, εἶχεν ἀνεύρει.

Καὶ εἶχεν, ἅμα, θαυμαστώσ, ἀνέλθει εἰς Ἵψη δυσθεώρητα...
Ἔφθασε νὰ «... πλήττη τ' ἄστρα...».

(Ἀκολουθεῖ συνέχεια εἰς τὸ ἐπόμενο τεύχος)

Νησιώτικο

Τ' ἀκροθαλάσσι τοῦ νησιοῦ ἀποβραδὶς
ἐφάνταζε διαμάντι
μὲ τίς φωνές μας γιὰ σημάδι
ποῦ ἐδιωχνε τούς ἰσκιους τῆς ντροπῆς
καὶ γράφαμε στὴν ἄσπρη ἀμμουδιά
γιὰ σὰς γοργόνες καὶ καράβια τοῦ νοτιᾶ.

Τὸ μεσοστράτι τοῦ χωριοῦ ὀλημερίς
ἐμάζεψε τὸν Ἥλιο
μὲ τίς ματιές μας σὰν τὸν φίλο
ποῦ ἐρχεται σὲ ὦρα προσμονῆς
καὶ γράφαμε μὲ κόκκινη μπογιὰ
πάνω σὲ δέντρο μιά γραφή:
γιὰ σὰς παιδιὰ.

ΓΙΩΡΓΟΣ ΧΡ. ΦΑΤΣΕΑΣ

Γ. ΔΡΙΖΟΣ. Κοντά στ' όνειρο

ΜΑΝ. Π. ΚΑΛΛΙΓΕΡΟΥ

«Αφιέρωμα στα Κύθηρα», είναι ο τίτλος της νέας έκθεσης ζωγραφικής του Γ. Δρίζου, που άνοιξε στην γκαλερί Ζαχαρίου.

Ο Γ. Δρίζος ακολουθεί την παράδοση που θέλει τα Κύθηρα όνειρική γη και που φαίνεται να ξεκινά από την αρχαία Ελλάδα μ' άφετηρία τη μυθολογική γέννηση στα νερά του νησιού της Ουρανίας 'Αφροδίτης' της ίδιας που ενέπνευσε ζωγράφους και ποιητές και που συνεχίζεται στις μέρες μας σε καλλιτέχνες που υπηρετούν διαφορετικές μορφές τέχνης. Ο Δρίζος όμως πετυχαίνει δύο στόχους. Δεν φτάνει που ζει το όνειρο. Χρόνια τώρα ζει στο όνειρο και μ' αυτό τον τρόπο υπερέχει απ' όλους πλάθουν στην φαντασία. Δημιουργεί στάν τόπο του Έρωτα, που τον διάλεξε μέσα απ' όλους τους άλλους πόλους έμπνευσης. Μιά δημιουργία που έρχεται να δικαιώσει τις αναζητήσεις του καλλιτέχνη και να δώσει στέρεα την χρόνια διπλή έπαφή του με τ' όνειρο. Τις θάλασσες που διάλεξε για μήτρα το Όλύμπιο θεϊκό σπέρμα για να δώσει στο αρχαίο Πάνθεο την θεά της Όμορφιάς και του Έρωτα, διαλέγει κι ο χρωστήρας του Δρίζου και δίνοντάς τους το χρώμα της δικής του φαντασίας δημιουργεί ένα νέο κομμάτι από την Όμορφιά που την προσθέτει στην πλούσια παράδοση του τόπου. Μετά ίδια μάτια ξεχωρίζει, ότι έδωσε ζωή αιώνας τώρα στην ιδιόρρυθμη αρχιτεκτονική του νησιού και διατηρεί με τις χρωματικές μνημες ό,τι ή άγνοια κι ή άδιαφορία κι ή χρόνος κι ή λήθη καταστρέφουν. Μπροστά στην άτυπα οργανωμένη «συναρμολογία», που θέλει ό,τι αντιπροσωπεύει την παράδοση να θάβεται και να καταστρέφεται για να μην αντιστρατεύεται μιάν αμφίβολη κι άπροσδιόριστη πρόοδο, ο Δρίζος δημιουργεί. Σ' αυτό ακριβώς το σημείο ή ζωγραφική ματιά και το ένστικτο της μη απώλειας της παράδοσης του Δρίζου, συναντιέται με την εύσθησία και την μαχητικότητα ενός άλλου «ώραιοπαθούς», της παράδοσης, του Βασ. Χάρου. Έκ συμπαιθείας εις την Κυθηριαν γην, πολιτογραφηθείς πολίτης ο πρώ-

τος, ίθαγενής κι έρευνητής του ώραιου τόπου ο δεύτερος, συναντήθηκαν άτυπα και «συναρμολογήσαν» να ξυπνήσουν σ' έμάς όλους όσα δεν έβλεπαν τα μάτια κι ή ψυχή μας. Κι ένας να σηκωθεί και να φωνάξει κέρδος είναι. Γιατί έμεις εδώ άνέστιοι στην τοιμεντένια άποφορά της πόλης, μόνο όνειροπόλοι θεωρούμεθα πλέον, όσοι τουλάχιστον αναλογιζόμαστε την απώλεια της δικής μας Έδέμ.

Με την κλαγγή «όνειρικών πόνων άπραγματοποιήτων» φέρνουμε πιο κοντά στην ψυχή μας το παράπονο, την ώρα που αυτή εύφραίνεται με το χρώμα και την έκφραση του καλλιτέχνη. Και καθώς ψάχνουμε έναγωνίως, όσοι πιστοί, να βρούμε την ταυτότητα στην παράδοση, δε μένει ίσως τίποτ' άλλο από το να εύχαριστούμε, όσους καταφέρνουν να μετατρέπουν το όνειρο σε πραγματικότητα. Κι ο Δρίζος τό πετυχαίνει άπόλυτα. Είναι δεν είναι τοπία από τα Κύθηρα, δεν παύουν όλοι οι πίνακες του ν' αναδίδουν την όμορφιά αυτού του τόπου.

Και θάνατι άσφαλώς σε καλά χέρια ή θεά της Όμορφιάς και του Έρωτα, μιιά και χιλιάδες τώρα χρόνια περνά μέσ' από την ποίηση και την πεζογραφία και τη ζωγραφική και την γλυπτική. Κι όσο για την ζωγραφική του Δρίζου σίγουρα δεν υπάρχει άμφιβολία πως ή μούσα του μεταμορφώθηκε σε χρώματα, τό γυναικείο της κορμί σε σχήματα κι ή διαχύτη όμορφιά έμεινε ή ίδια μέσ' από δημιουργική φαντασία.

Κι οι Κυθηριαι που άπόλαυσαν αυτή τη δημιουργία (κι ήτον δυστυχώς έλάχιστοι), δεν λυπούνται μόνο γιατί δεν ήταν κι άλλοι εκεί να συναρμολογήσουν με την όμορφιά μέσω των έργων του Δρίζου, αλλά για τον κόσμο που χάνεται και φεύγει και που με τόση ένάργεια διατηρεί ο Δρίζος μέσ' από τα χρώματα και τα σχήματα, μέσ' από την ψυχή του. Η ζωγραφική του είναι πιά έρωμένη των Κυθών, ο ίδιος έραστής της Ουρανίας και μεις όλοι της τέχνης του.

Ἡ μικρὴ λευκὴ Πολιτεία

... «Περάσανε τὰ χρόνια. Ἡ ζωὴ στὸ Γυμνάσιο τῆς Χώρας, 1923 — 1927 μᾶς ἀφῆσε πολλές ἀναμνήσεις. Τίς πήραμε μαζί μας. Τίποτα δὲν τίς ξεθώρισε! κι ὅταν στὶς ἀνάπαυλες τῆς βιοπάλης βρισκόμαστε μαζί, ... κι ἀρχίζουμε, ... δὲν εἶχαμε τελειωμούς».

(Ἀπὸ τὸ 8ο τεύχος «ΤΑ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΑ ΚΥΘΗΡΑ» σάν ἐπίλογος στὸ ἀφήγημά μου «ΕΝΟΠΛΙΟΝ ΓΥΜΝΑΣΙΟΝ».)

Ἐπὶ γράμματα καὶ τηλεφωνήματα: Περιμένουμε κι ἄλλες ἀναμνήσεις σας. Πὼς ἦταν ἡ ζωὴ στὴ Χώρα, στὸ Τσιρίγιο ἐκεῖνα τὰ χρόνια...

Σύμπτυξη ὁλόκληρου βιβλίου σὲ λίγες σελίδες τοῦ περιοδικοῦ δὲν εἶναι καὶ τόσο εὐκολή. Θὰ βγαῖν δυὸ - τρεῖς - πέντε δέκα εἰκόνες. Ἄς προτιμήσουμε τίς χωραϊτικὲς.

Ἡ ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΑ ΜΑΣ

- Καλῶς ἦλθατε εἰς τὴν πόλιν μας αἰδουσιμῶτατε...
- Πὼς εἰς τὴν πόλιν μας κύριε Πρόεδρε;
- Τί καλὰ ἐφέρατε εἰς τὴν πρωτεύουσάν μας κύριε Σκάρπαλη (μεγάλος φρουτοποραγωγὸς τῶν Μητάτων μὲ τὰ περίφημα ροδάκινα «μυστοὶ τῆς Ἀφροδίτης» τὰ ἀετονύχια καὶ τίς φράουλες...).

Τὸν τιμητικὸ τίτλο τῆς «πόλεως» καὶ τῆς «πρωτεύουσας» τοῦ προέβδαν ἐπιδεικτικῶς, ... οἱ μόνιμοι πρωτεύουσιανοὶ πρὸς τοὺς ἐκ τῶν χωρίων ἐπισκέπτας των.

Τώρα, ... καθύρῳ τῆς γραφικῆς μικρῆς πολιτείας τους, — καὶ μὲ τὸ δίκιο τους — ἡ ἐτόνιζον τὴν ἀντίθεσιν μεταξύ χωρίων καὶ πόλεως πρὸς ἐπίδειξιν τῶν ἰδίων, ... ἡ πρὸς ταπεινώσιν τῶν χωρικῶν πού τοὺς ἔλεγαν... καὶ χωραϊτὲς!

Στὴ χώρα ἦταν μιά περίεργη ταξικὴ κοινωνία. Οἱ ἄρχοντες μὲ τὰ οἰκόσημα, — ἐλάχιστοι αὐτοὶ — ὁ πολυπληθὴς ἀστικός πληθυσμὸς, οἱ δημόσιοι ὑπάλληλοι, ὁ μαθητόκοσμος, οἱ ἐπαγγελματίες καὶ οἱ ἐργάτες. Κι ἀπ' αὐτὴ τὴν κοινωνικὴ κλιμάκωση, δὲν ἔλειπον καὶ οἱ τελευταῖοι — πού ὑπάρχουν σὲ κάθε πρωτεύουσα — ... οἱ ζητιάνοι! ... οἱ Εὐεῖς, ἡ Βασιλοῦ, ὁ Δημοσθένης.

Ὅταν ἐβγαῖνον περίπατο οἱ ἄρχοντες πρὸς τὴν Πορτέλα τὸ Μπελβεντέρε ἢ τὸ Καψάλι, πολλοὶ ἀπὸ τοὺς καινοὺς θνητοὺς παραμέριζαν ἰδίως στὸ στενὸ κεντρικὸ δρόμο, ἐβγαζαν τὸ σκούφο τους καὶ ὑποκλίνονταν.

— Καλημέρα σας, καλημέρα σας ἄρχοντά μου. Κι ἐκεῖνοι ἀνταπέδιδαν τὸ χαιρετισμὸ μὲ χαμόγελο καὶ καλωσύνη.

— Καλημέρα, καλημέρα (τὰ δύο καλημέρα συνηθίζονταν στὴ χώρα) καὶ προσπερνοῦσαν μὲ τὸ αἰσθημα

τῆς ὑπεροχῆς καὶ τῆς ἰκανοποίησης.

— Καλῶς μου το, ... καλῶς μου το, ... τραγουδιστά καὶ καλωσυνάτα μ' ἀπλωμένο τὸ χέρι, ἡ κοντούλα καὶ κουτσὴ ἢ ζητιάνα ἢ Βασιλοῦ. Περιμένε κάτι νὰ πέση στὴ φούχτα τῆς. Ἄν δὲν ἐπεφτε;...

— Ἐ, δὲν πειράζει, ἄλλη φορὰ πού νὰ εὐκολύνεσαι καὶ τοῦ λόγου σου. Καλὰ νάσαι παιδί μου, ὁ Θεὸς νὰ εὐλογεῖ... τίς καλὲς πράξεις σου. Οἱ δύο ἀδελφές οἱ Εὐεῖς ἦταν ἀξιοπρεπέστερες καὶ τόχαν νὰ τὸ κάνουν, ... ὀχι σάν τὴ Βασιλοῦ. — Ἐμεῖς δὲν ἀπλώνουμε τὸ χέρι μας.

Οἱ δημόσιοι ὑπάλληλοι εἶχαν δικῆς τους συντροφίε. Δύσκολα ἀνοίγαν γι αὐτοὺς οἱ πόρτες τῶν «καλῶν σπιτιῶν». Οἱ καθηγηταὶ μας αἰσθάνονταν τὴν ἀπεμόνωση στὸ μακρινὸ νησί μας καὶ οἱ περισσότεροὶ ζητοῦσαν μετατόπιση. Προτιμοῦσαν τίς μεγαλύτερες ἐπαρχιακὲς πόλεις ἢ τὸ κέντρον. Στὰ τέσσερα χρόνια, πέρασαν πέντε καθηγητὲς Μαθηματικῶν. Καθένας εἶχε τὸ δίτισο του. Ὁ τελευταῖος ἦταν ὁ... καλύτερος! Εἶχε τὴ μανία νὰ δάξει σὲ ὅλους ἀρίστα καὶ... μᾶς διευκόλυνε στὴν ἀντιγραφὴ... Ὅταν ἦταν λιακάδα, ἐξέταζε, παρέδιδε στὰ γρήγορα καὶ μᾶς ἔλεγε: — Πρέπει νὰ ἔχει κανεὶς θηριώδη ἐνστικτα νὰ σᾶς κρατᾶ στὸ μπουντροῦμι αὐτὸ (δὲν εἶχε γίνε τότε ἀκόμα τὸ νέο κτίριο τοῦ Γυμνασίου) καὶ νὰ μὴ σᾶς στέρνει νὰ λιαστήτε στὸ Κάστρο! Δρόμο γιὰ τὸ Κάστρο — Κύριοι γεννήθηκα καλὸς καὶ εἰς ἀνταμοιβὴν τὸ φαυλεπίφασλον κράτος πὼς μοῦ φέρθηκε; Στὰ 15 χρόνια τῆς ὑπηρεσίας μου, ἔχω φάει 16 μεταθέσεις. Τὸν ἄλλο χρόνο μετατέθηκε.

Ευτυχῶς πού το ρυθμὸ λειτουργίας τοῦ Γυμνασίου τὸν κρατοῦσε γερὰ στὰ χέρια του ὁ καθηγητὴς καὶ στὴν συνέχεια Γυμνασιάρχης, Σπύρος Στάθης. Ὅλοι οἱ μὴ χωροῖτες μαθητὲς βρισκόμαστε ὑπὸ τὴν... μυστικὴν κηδεμονίαν του. Οἰκότροφοι οἱ περισσότεροι σὲ οἰκογενεῖες φτωχῆς, ἄλλοι πάλι σὲ δωμάτια αὐτοεξυπηρετούμενοι, καὶ ὅλοι μαζί καὶ μὲ τοὺς πιὸ ξένους — ὅπως τοὺς ἔλεγαν οἱ ντόπιοι — τοὺς Βατικιώτες μαθητὲς ἀποτελοῦσαμε τὴν πιὸ ζωντανὴ μερίδα τοῦ πληθυσμοῦ τῆς μικρῆς καὶ γραφικῆς ταξικῆς κοινωνίας. Εἶχαμε κι εμεῖς τὴν ἀριστοκρατία μας. Τὴν ἀποτελοῦσαν οἱ μαθηταὶ μεγάλης ἡλικίας, πού τοὺς ἐπιστράτευσε ὁ ἀείμνηστος καθηγητὴς μας ὁ Στάθης, ἀπὸ τὰ χωριά καὶ τὰ χωράφια μερικῶς (πού μάζευαν ἐλῆες) γιὰ νὰ μπορέσει νὰ χαρακτηριθεῖ ἀπὸ τὸ Ὑπουργεῖο ἐπαρχικῆς ὀ ἀριθμὸς, γιὰ τὴ λειτουργία τῆς πρώτης τάξεως τοῦ Γυμνασίου. Καὶ λόγω ἡλικίας λοιπόν, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὴν προσωπικὴ τους ἀξία καὶ τὴν ἀξιόλογη προβολὴ τους σὲ ἦθος καὶ ἐμφάνιση, τοὺς ἀναγνωρίζαμε κοὶ τοὺς σεβόμαστε, καὶ τοὺς ἀγαποῦ-

σαιμε. Είχαν ιδρύσει μιά δανειστική βιβλιοθήκη και μάς έδιναν βιβλία που θάπρεπε νά διαβάζουμε για νά πλουτίσουμε τίς γνώσεις μας. Τρεις απ' αυτούς δέν βγαίνουν από τό μυαλό μου. 'Ο Μανώλης ο Φατσώας, που έγινε δικηγόρος και περίφημος λογοτέχνης, μά που πέθαινε πολύ νέος, ο Μήτορας ο Καρύδης δικηγόρος, κι αυτός πεθαμένος, και ο Γιάννης ο Μιχαλέτος, που ζει, και άπορεί και ο ίδιος σήμερα,... πώς ζει, ύστερα απ' όσα τραβά από μαστόρους και μηχανικούς μέ τό σπίτι που χτίζει στη Βούλα τώρα στα γεράματα. Ήτανε πάντα ένοντίων των κοινωνικών διακρίσεων. Τώρα μέ δαύτους άλλαξε γνώμη! 'Αριστούχος σ' όλες τίς τάξεις έκανε μαθήματα σέ καθυστερημένους μαθητές, έσπούδασε φιλολογία και φιλοσοφία, και εγύρισε στο Γυμνάσιο μας καθηγητής Φιλόλογος και διέπρεψε ως πνευματικός άνθρωπος και ως δάσκαλος.

'Η ψυχαγωγία μας ήταν η Γυμναστική, και τό φούτμπωλ στο άγιάτσο, και μιά θεατρική παράσταση από μαθητικό θίασο, οί άποκριάτικοι χοροί, οί έκδρομές μας, όλα διοργανωμένα από τό Σπύρο Στάθη. 'Από μάς τούς ίδιους κατά προτίμηση οί ρομαντικοί μας περίπατοι στο Κάστρο, τό καλύμπι στο Καφαλάκι — δίπλα στο τεπόζιτο του 'Υδραγωγείου και πρό πάντων έκείνο τό άξέχαστο σιυλάτω πέρα δώθε κάθε δράδυ στο ΜΠΕΛΒΕΝΤΕΡΕ. Αυτό όμως... υπό επίτηρησιν σχετικήν...

* * *

Οί έπαγγελματίες ήξερον καλά τή δουλειά τους.

Αυτοί ήταν οί οικονομικά κερδισμένοι, και πρόσεχαν πολύ και τούς υπαλλήλους, και τό μαθητόκοσμο. Εύγενείς, πρόσχαροι, εξυπηρετικοί. 'Εκπρόσωπό τους που τιμούσε τήν τάξη τους ήταν ο άφταστος 'Αντζολος Πετρόχειλος που ξεκίνησε από μιά πολυθρόνα του φτωχού κουρείου. του και μ' ένα ψαλίδι και μιά τσατσάρα στο χέρι, έφτασε νά γίνει ο πρώτος μεγαλέμπορος του Τσιρίγου. Ποτέ δέν δυσαιρετούσε άνθρωπο γλυκομίλητος και καλόκαρδος μέ όλους τάχε καλά — ως και μέ τούς συναδέλφους και ανταγωνιστές του — τούς μαθητές του Γυμνασίου τούς ήξερε και μέ τά μικρά τους όνόματα, και ήταν ο μόνος που όμολογούσε ότι μέ τήν ίδρυση του Γυμνασίου, πήρε και οικονομικά και κοινωνικά πάνω της η χώρα, και έπρόκοψε και ο ίδιος.

'Αντίθετα άλλοι χωραίτες... άρχοντοφέρνοντες, έβλεπαν προνομιούχους τούς φτωχούς χωρικούς μαθητές που σπουδάζαν τσάμπα στον τόπο τους χάρις στη χώρα και στο Στάη, και χωρίς νά τό εκτιμούν, έμενοι λείω σωστοί χωριάτες και δέν κρατούσαν τον άνάλογο σεβασμό προς τήν κοινωνία της πρωτεύουσας. Και είπε μάλιστα κάποιος τους: — Δέν έπρεπε ν' άνοιξει η πορτέλα στους χωριάτες!! Τό άκουσε ο 'Αντζολος και διαμαρτυρήθηκε:

— Ντροπή μας τέτοιες κουδέντες. Αυτό τό Γυμνάσιο ήταν ο σωσιμός της χώρας. 'Ο Θεός νά μακροημερεύει τό Στάη. Τήν έδγαλε από τον οικονομικό μιαιισμό σήμερα. Και για αύριο, έτοιμάζει ένα καλλίτερο Τσιρίγο μέ έπιστήμονες και πνευματικούς ανθρώπους που θα τιμήσουν τό νησί μας. Και τά παιδιά από τά χωριά μας είναι καλύτερα από τά λιγοστά δικά μας που σπουδάζουν μέ όλες τίς άνέσεις τους.

Οί συγκρούσεις αυτές, (όσες δέν προλάβαινε νά έξουδετερώσει ο Γυμνασιάρχης Σπύρος Στάθης που ήταν συνήθως ύπέρ των χωρικών, — και ο ίδιος Φρατσιώτης — προκαλούσαν ψυχρότητες και αντίπαθειες που πολλοί τίς έπαιρναν μαζί τους, και όταν άποφοιτούσαν

από τό Γυμνάσιο.

'Εδώ μιά παρένθεση θα βοηθήσει τήν έρμηνεία του πνεύματος που επικρατούσε στα έπτάνησα μέ τούς άρχοντες και τούς χωρικούς.

Μετά τούς σεισμούς της Ζακύνθου τό '56, — μου διηγείται ένας στενός φίλος Ζακύνθιος — από τά μεγαλύτερα οικόσημα της Ζαώνθου — έπήγα κι εγώ στη Ζάκυνθο νά ιδώ τί γίνεται ένα μεγάλο κτήμα που μούχε αφήσει ο μακαρίτης ο πατέρας μου. 'Από μακριά, είδα, ότι είχαν ίσοπεδωθεί τά πάντα, σπίτια για τούς σέμπρους, άποθήκες για τά προϊόντα, η ώραία άφιδωτή είσοδος του κτήματος μέ δεξιά της τό σπίτι μας... σου κανε λύπη και φρίκη νά τά βλέπεις. Με είχαν δει από μέσα, μέ περιμένουν οί κακόμοιροι είπα, φτωχοί άνθρωποι που ζούσαν μ' αυτό τό κτήμα, νά μέ υποδεχτούν. Προχώρησα μέ δακρυσμένα μάτια. 'Ο άρχισέμπρος μπροστά από τούς άλλους μέ υποδέχεται... πρόσχαρος!

— Καλώς τον Κόντε μας! Δόξα τον άγιο,... που μάς έκανε όλους ίσους, άρχοντες και χωρικούς.

Κλείνω τήν παρένθεση.

Στό Τσιρίγο μας οί πραγματικοί άρχοντες — λιγοστοί μέ οικόσημα — δέν είχαν πολλές έπαφές μέ τό λαό, — κρατούσαν τή θέση τους — ήταν όμως εύγενείς μαζί του και οί μικροσυγκρούσεις μεταξύ του ζωηρού μαθητόκοσμου μάλλον τούς δυσαιρετούσαν. Στόν καιρό μας μπορεί νά υπήρχαν μικροαντιπάθειες όχι όμως μίσση και αντίπαθειες σοβαρές, όπως τον παλιό καιρό που κατέληγον σέ ένοπλες αίματηρές συγκρούσεις.

Τό χωρικό στοιχείο μέ τή μετανάστευση είχε κατά πολύ ξεπεράσει οικονομικά τήν άλλοτε εύπορη τάξη των άρχόντων και της είχε κπάρει τον άέρα, και κατά τίς τότε προβλέψεις δέν ήταν μακριά ο καιρός που θα κέρρισε τελείως η τόσο γραφική ταξική κοινωνία της χώρας. Είχαν άρχίσει από τότε σατυρικές ιστορίες και εύτράπελα σχόλια.

Γενικά όμως κρατούσε ακόμα τήν ισορροπία της η ήσυχη αυτή μικρή ταξική κοινωνία. Και η κάθε τάξη δεχόταν ήρεμα τήν κοινωνική θέση που της ταίριαζε χωρίς έπαινοστατική διάθεση, χωρίς παράπονο, άποδεχομένη πολιτισμένα τήν τοποθέτησή της σαν νάξερε τούς πάρα κάτω στίχους ενός ποιητή φιλόσοφου:

Πεύκο νάσαι δέν μπορείς στου βουνού τήν κορυφή;
Τότε, κάτω στην κοιλάδα ένας θάμνος μπορείς νάσαι.
Στό μικρό προάμμι δίπλα, ο πιο όμορφός του θάμνος.
Δέντρο νάσαι δέν μπορείς; 'Ενας θάμνος τότε νάσαι.

'Αν τυχόν και δέν μπορείς ούτε θάμνος έσύ νάσαι
τότε νάσαι χαρταράκι. Στους διαβάτες που σε βλέπουν
όταν δίπλα σου περνάνε σπου ψηλού βουνού τή ράχη
νά τούς δίνεις τή χαρά.

Στό καράβι δέν μπορούμε νάμιαστ' όλοι καπετάνιοι
θάμιαστε λοιπόν και ναύτες.

Για καθένα μας ύπάρχει κάτι τι σ' αυτή τή γη,
η μεγάλο η μικρό θα τό φέρουμε σε πέρας,
ότι έργο μάς δοθεί.

* * *

Δυό γέροι φιλόσοφοι θροισισμένοι από νωρίς τό άπόγευμα σ' ένα πάγκο του Μπελβεντέρε, ο Σπυρουλής και ο συνταξιούχος δημοδιδάσκαλος Γορδοβανάς, κουβεντιάζουν περιμένοντας ποτε θ' άρχίσει τό μεγάλο σου-

λάτσο του νυφοπάζαρου.

Στό μεταξύ, πέρασε από μπροστά τους, βγαίνοντας στο καθημερινό άπογευματινό του περίπατο, ένας γέρος κι αυτός κοντός μ'α στητός και αδύνατος, με μαύρο κορδονέτο αντί για γραβάτα στον κολαρισμένο γιακά του, μπαστούνάκι λεπτό μ' άσημνια λαβή, σοβαρός και αξιοπρεπής... — Καλημέρα σας καλημέρα σας. Πάντα μαζί οι δυο καλοί φίλοι!

— Καλημέρα σας άρχοντά μου, τού λέει ο Σπυρουλής έλαφρώς ύποκλινόμενος — Καλημέρα, είπα βαρεία και ο Γορδοβανάς.

Κι όταν άπομακρύνθηκε:

— Πάππου πρὸς πάππου άρχοντας έξηγησε χαμηλόφωνα στο Σπυρουλή. 'Από δουλειά... τίποτα. Μόνο άρχοντας! Μά τ'ά έρημα τ'ά έτοιμα σώνονται βλέπεις, και... άρχοντιά χωρίς τὸ «έχει», τυφλα νάχει όπου τήν έχει.

— Τὸ 'θελεις, μωρέ Σπυρουλή, νάσαι από άρχοντικό σοϊ;

— Ναι,... πὼς... μ'ά δέν είμαι; Τού λέει: 'Ο πατέρας μου ήτανε γανωτζής. 'Επήγαινε σ'τά χωρία και τού κάνανε ύποδοχή οι νοικοκυράδες! 'Εκει νάβλεπες ύπόληψη!!

Γελάσανε κι οι δύο.

Ξαναπέρασε από μπροστά τους.

— Τὸ μπαστούνάκι με τήν άσημνια λαβή τού άπομεινε.

— Και τὸ μαύρο κορδονέτο με τὸν κολαρισμένο γιακά. Ποτέ δέν τ'ά άποχωρίζεται. Κι ήταν έξυπνος και χαριτωμένος σ'τά νειάτα του, συνεχίσε ο Γορδοβανάς. Δεινὸς ρημαδόρος, πνευματώδης, περιζήτητος σ'τίς συντροφίες. Κάποτε λέει, κάνανε ένα σύλλογο πού τὸν βάφτισαν «ΟΜΟΝΟΙΑ». Βρήκαν ένα δωμάτιο, και καθέναν τους κουβάλησε από κάτι για ν'ά γίνει γραφείο. 'Ετούτος λοιπὸν έπήγε μιά καρέκλα και κόλλησε ένα χαρτάκι πίσω της πού έγραφε: «'Αν ή διχόνοια διώξει τήν «'Ομόνοια», ή κουτσαύλα ή στραβέγκλα, εγὼ τή θέλω τήν καρέκλα». 'Εχει γράψει πολλά. Κι έχω σκοπὸ ν'ά τ'ά μοζέψω. 'Ολιθερά για όλους μας τ'ά γεράματα, πού μαζί με τή μοναξιά, τήν άνέχεια και τήν άρρώστεια, είναι τὸ μεγαλύτερο δράμα τού άνθρώπου.

— Ούτε μοναξιά έχω, ούτε άρρώστεια άκέρμα! και σταυροκοπήθηκε ο Σπυρουλής... τ'ά φέρνεις, τ'ά φέρνεις... ν'ά μου χαλάσεις τὸ κέφι.

Στό μεταξύ είχε ξεχυθεί ο κόσμος στο Μπελβεντέρε.

— 'Ηρθε ή ώρα για χάξιμα, λέει ο Σπυρουλής. Γδές τήν αὐτή με τὸ ρὸς κοντοφούστανο, ώραιες γάμπες ή άτιμη, γδές τήνε μωρέ πὼς σιέται και κουνιέται σάν ν'ά σου λέει,... έλα, έλα!...

— 'Αστηνε ν'ά χαρεί τ'ά νειάτα της και ν'ά δώσει χαρὰ σ'τ' άγόρια. 'Θάρθει ή ώρα της κι αὐτηνής — όπως έμ'ας τ'ώρα δά — πού θάναυ ή κακομοίρα για κλάματα.

— 'Εγὼ δέν είμαι για κλάματα... εσύ, μπορεί...

— Πές μου τ'ώρα, εσύ πού 'σαι γραμματιζούμενος, συ-

νεχίζει ο Σπυρουλής, λένε πὼς οι γέροι ζηλεύουνε τούς νέους. Νάναυ αλήθεια;

— Κάτι γέροι σάν και σ'ένα ναί!... Οι περισσότεροι, λυπαίνται πού πέρασαν τ'ά νειάτα τους άνεπιστρεπτι, κι αὐτὸ είναι τὸ μεγάλο κακὸ πού μαραζώνει τήν ψυχή, γιατι τὸ βλέπει, τὸ νοιώθει, τὸ παρακολουθεῖ ο άνθρωπος, και δέν τὸν παρηγορεῖ τὸ γεγονός, ότι κοινή είναι ή τύχη, και τούς παίρνει όλους σ'άβερνα πρὸς τὸ τέρας τής ζωής.

— 'Όσε μας λοιπὸν, — και μουτζώνει σταυρωτά με τ'ά δυὸ του χέρια τ'ά μούτρα του άγριεμένος ο Σπυρουλής — είμαστε λοιπὸν στο τέρας; 'Οχι! Κι έφτυσε στον κόρφο του, φτου, φτου, φτου! Παληοζωή, παληόκοσμε και παληοκοινωνία! 'Όταν είμαστε νέοι περάσαμε πείνα, για «βηλικὸ» και τὸν γονέων!... Τι ν'ά τ'ά κάνεις τ'ώρα... Πού ν'ά τολμούσες τότες ν'ά ζυγώσεις κοπέλα!... Σέ νταυφεκάγανε οι δικοί της, στο π'ί και φί!... 'Αναστéναξε βαρεία ο Σπυρουλής — και θά θυμήθηκε ο άνθρωπος — και συνεχίσε με παράπονο: — Τ'ώρα, σέ λιγο, έτσι και βγής μιά δόλτα στο κάστρο και σ'τά στενσοκάκα θά πέσεις σ'τ' άγκολισμένα ζευγαράκια. 'Εγὼ τὸ χαλάει ν'ά τούς γένει, δέν τὸ μπορώ! Πὼς τὸ λένε!... Ζηλεύω δάσκαλε!

* * *

Είχε άρχισει για καλά, τὸ άδιάκοπο εκείνο σουλάτσο, τὸ πηγαιν' έλα» στο φορδύ δράμο τού Μπελβεντέρε με τούς τριμηντένιους πάγκους σ'την άκρη και τήν ασύγκριτη γύρω του θεά. Κάστρο, Μέσα δούργο, Καψάλι με τούς δυὸ όρμιίσκους — σάν γαλαξία πετολούδα μ' άνοιγμένα τ'ά φτερά — 'Αγιος Γιάννης στον γκρεμό, 'Αγιος 'Ακίνδυνος ψηλότερα σάν φρουροί και προστάτες τής άπερίγραπτης όμορφιάς. Και όλα λουσμένα σ'τά χρυσάφια τού ήλιοβασιλέματος, σ'του δειλινοῦ τούς μενεξεδένιους τόνους, και σ'του σούρουπου τή μυστικοπάθεια... Και για τούς περιπατητές, τούτα όλα μαζί με τούς ίδιους, ήταν ή άναπνοή, ή κυκλοφορία ή ίδια ή ζωή, σ'τή συναισθηματική έκφραση, τής Μικρής Λευκής Πολιτείας.

Τ'ά νειάτα ξεχώριζαν με τ'ά συναπάντηματα, τ'ά χτυποκόρβια, τ'ά ξεπεράσματα, και πάλι τ'ά ξανασυναπάντηματα με δισταυρωνόμενα βλέματα, μπειδιόματα, σκιρτήματα, γεμάτα ύποσχέσεις, γεμάτα έλπίδες, έρωτα και ένεира.

Οϊράνιες 'Αφροδίτες στο Μπελβεντέρε, πού τ'ά μαλιά τους άνεμίζονταν από τ'ά γύρω τους φτερουγίσματα τών μικρών φτερωτών θεών πού δραπέτευσαν λές από τὸν πίνοκα τού Βατώ για ν'ά φτάσουνε πρώτοι σ'τά ΚΥΘΗΡΑ. Και μπορεί τὸ καράβι του Βατώ ν'ά μ'ήν έφτασε ποτέ, όμως, όπως έπιμένει ο Πάνος Φύλλης, έμειναν οι μικροί φτερωτοί για τής 'Αφροδίτης, κι έκαναν μόνιμο κατοικητήριό τους τὸ νησί τής μάνας τους, τή Χώρα ιδίως... και τελευταία τὸν Αὐλέμωνα.

ΧΑΡ. Ε. ΚΡΙΘΑΡΗΣ

Ἡ φωτογραφία ὡς τέχνη

(Συνέχεια ἀπὸ τὸ προηγούμενο καὶ τέλος)

Καθ' ὅσον ἀφορᾷ ἤδη τὸ αισθητικὸ κριτήριον, ἡ θεωρία, συμβαδίζει μετὰ τὴν βιολογίαν. Πιστεύει ὅτι ἡ ευαισθησία στὴν ομορφίαν ἀποτελεῖ ἓνα ἀπὸ τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ ἀνθρώπου, ὅπως τὸ ὕψος, τὸ βάρος, ἡ ἐξυπνάδα κλπ.

Ὅπως τὰ ἄλλα χαρακτηριστικὰ, ἔτσι καὶ ἡ ευαισθησία αὐτὴ κατανέμεται, σὲ μεγάλο ἀριθμὸ ἀτόμων, κατὰ τὴν καμπύλην ΓΚΑΟΥΣ. Δηλ. ἓνα μικρὸ ποσοστὸ ἀτόμων διαθέτει πολὺ ὑψηλὸ αισθητικὸ κριτήριον, ἓνα ἐπίσης μικρὸ ποσοστὸ, πολὺ μειωμένο, ἐνὸς τοῦ μεγαλύτερου μέρους παρουσιάζει κανονικὴ κατανομὴ τῆς ιδιότητος αὐτῆς. Πιστεύει ἀκόμα ὅτι, ὅπως οἱ ἄλλες ιδιότητες, ἔτσι καὶ ἡ ευαισθησία στὴν ομορφίαν, καθορίζεται γενετικὰ μεταξὺ ὠρισμένων ὁρίων, ἡ φαινομένη δὲ τιμὴ που αποκτᾷ τελικὰ ἡ ευαισθησία στὸ ἄτομον, ὁ φαινόμενος τῆς, διαμορφώνεται ἀπὸ τὴν ἐπίδραση τοῦ περιβάλλοντος. Τέλος, ὅπως σήμερον μετρίεται ἡ ευφυΐα, θεωρεῖται ὅτι αὐριο ἀσφαλῶς θὰ μπόρῃσουμε νὰ υπαγάγωμε σὲ μέτρηση καὶ τὴν ιδιότητα αὐτῆς.

Αὐτὴ ἦταν, με λίγα λόγια, τόσο λίγα που δημιουργοῦν κινδύνους, ἡ βιοψυχολογικὴ θεωρία τῆς τέχνης καὶ ἡ ἔννοιά τῆς. Ἀποτελεῖ πεδίο ευρύτατου προβληματισμοῦ καὶ ἐντονῶν διαφωνιῶν.

Ἄσχετα ὅμως ἀπ' αὐτὰ, ἐκεῖνο που ἔχει πρακτικὴ σημασία γιὰ τὴν ἐξέταση που κάνομε καὶ ἀξίζει νὰ συγκρατηθῇ, εἶναι, ὅτι ὅλες οἱ ὑπάρχουσες θεωρίαι ὄχι μόνον δὲν ἀποκλείουν ὅτι ἡ φωτογραφία ἀποτελεῖ μιὰ μορφή τέχνης, ἀλλὰ, ἀντίθετα, συνηγοροῦν τὰ μέγιστα πρὸς τὴν ἀπόψιν αὐτῆς. Εἰδικὰ τῶρα, ἡ τελευταία θεωρία, καταξιώνει τὴν φωτογραφίαν σὰ τέχνην καὶ ἐξηγεῖ πειστικὰ τὴν λειτουργίαν τῆς.

Ὅπως προκύπτει ἀπ' αὐτὴ τὴν ἔμμεση καὶ ἀμεση ἐξέταση τοῦ θέματος, ἡ φωτογραφία ἀποτελεῖ ἀσφαλῶς μιὰ μορφή τέχνης καὶ κατὰ συνέπεια δὲν φαίνεται νὰ ἔχει ἔννοια ἡ ἀντιδικία που ξέσπασε σχετικὰ στὸ παρελθόν.

Παρ' ὅλα ταῦτα, ἀξίζει νὰ δοῦμε πῶς ἐδημιουργήθη τὸ ζήτημα ἀν ἡ φωτογραφία εἶναι τέχνη, ὄχι μόνον γιὰ λόγους ιστορικοῦς, ἀλλὰ καὶ γιὰτὶ ἔτσι ἔχομε τὴν ευκαιρίαν νὰ ἐξετάσωμε τὴν σχέσιν τῆς φωτογραφίας μετὰ τὴν ζωγραφικὴν που παρουσιάζει ἰδιαίτερον ενδιαφέρον.

Επὶ πάρα πολλοὺς αἰῶνες, ἀποκλειστικὸς σκοπὸς τῆς ζωγραφικῆς ἦταν ἡ πιστὴ ἀντιγραφή τῆς πραγματικότητος. Ὅταν παρουσιάσθη ἡ φωτογραφία, που ἀπὸ τὴ φύσιν τῆς εἶχε τὴν ἴδιαν ἀπο-

στολή, ἐκδηλώθηκαν δύο, διαμετρικὰ ἀντίθετες ἀντιδράσεις, καὶ οἱ δύο καθ' ὑπερβολήν. Ἡ πρώτη ἦταν ὑπὲρ τῆς φωτογραφίας. «Ἀπὸ σήμερον ἡ ζωγραφικὴ πέθανε», φώναξε ὁ ΝΤΕΛΑΡΟΣ ὅταν εἶδε τὴν πρώτην φωτογραφίαν. «Ἡ φωτογραφία ἀποτελεῖ ἓνα φωτογενὲς σχεδιάσμα. Εἶναι ὁ βασιλικὸς δρόμος γιὰ τὴν ζωγραφικὴν», εἶπε ὁ ΤΑΛΜΠΟΤ. Καὶ ὁ ΙΝΓΚΡΕΣ ἐκμυστηρεύθηκε: «Αὐτὴ τὴν ἀκρίβειαν θέλω καὶ γὰρ νὰ πετύχω. Εἶναι ὑπέροχον, ἀλλὰ δὲν τολμῶ νὰ τὸ πῶ δυνατὰ».

Στὸ διάστημα αὐτὸ πολλοὶ ζωγράφοι ἐγίναν φωτογράφοι ἢ καὶ φωτογράφοι. Αὐτὴ ἦταν ἡ πρώτη ἀντίδραση. Ἡ δευτέρη ἦταν ἐναντίον τῆς φωτογραφίας. Ἀποτελοῦσε τὴ φυσικὴ ἀμυνα τῆς ζωγραφικῆς καὶ συνοψιζόταν στὸ δόγμα, «ἡ φωτογραφία δὲν εἶναι τέχνη». Καὶ δὲν εἶναι τέχνη γιὰτὶ «παρααντιγράφει πιστὰ τὴν πραγματικότηταν». Ἡ γιὰ τὸν ἀκριβῶς ἀντίθετον λόγον, γιὰτὶ «παραποιεῖ τὴν πραγματικότηταν καὶ καταστρέφει τὴ γραμμικὴ καὶ τονικὴ προοπτικὴν», ὅπως τὴν κατηγορήσῃ ὁ ΚΟΚΤΕΑΝ. Ἐδῶ ὀριοθετεῖται ἡ ἀρχὴ τοῦ ζητήματος, ἀν ἡ φωτογραφία εἶναι τέχνη. Οἱ δύο πλευρῆς ἀνέπτυξαν πλοῦσιαν ἐπιχειρηματολογία καὶ ἡ ἀντιδικία κράτησε πολὺ καιρὸ. «Πολὺ κακὸ γιὰ τὸ τίποταν», ὅπως εἶπε ὁ Ἄμλετ.

Τελικὰ, ἐγίνε κατανοητὸ, ὅτι ἡ φωτογραφία καὶ ἡ ζωγραφικὴ, παρὰ τὰ οὐσιωδέστατα κοινὰ στοιχεῖα που ἔχουν, τὸ χρῶμα καὶ τὴν ἔννοια που χαρακτηρίζουν τὰ δημιουργήματά τους κλπ., ἀποτελοῦν δύο τελείως διακεκριμένους μορφῆς τέχνης, που δὲν ἀνταγωνίζονται, δὲν ἀντιμάχονται ἡ μίαν τὴν ἄλλη, ἀλλὰ ἀλληλοσυμπληρῶνονται, ἀλληλοεπιδρῶν, πορεύονται ὅμως ξεχωριστοὺς δρόμους στὸ πεδίο τῆς τέχνης.

Χαρακτηριστικὸ παράδειγμα τῆς ευεργετικῆς αὐτῆς ἀλληλοεπίδρασης, εἶναι ὁ τρόπος που ἡ ἰδιαία ζωγραφικὴ ἀντέδρασε στὸν οξυτάτον, ἀθέμιτον συναγωνισμό που τῆς ἄσκησε ἡ φωτογραφία. Ἀναγκάσθηκε νὰ χαράξῃ νέους δρόμους, ν' ἀκολουθῇ καινούργιες κατευθύνσεις, ἀναγκάσθηκε νὰ ἐξελιχθῇ. Ἐτσι δημιουργήθηκε ὁ ἱμπρεσιονισμὸς, ὁ ἐξπρεσιονισμὸς, ὁ κυβισμὸς κλπ. Στάθηκε δηλ. ἡ φωτογραφία κίνητρο ἐξελίξεως γιὰ τὴν ζωγραφικὴν. Καὶ γιὰ νὰ τονισθῇ ἀκόμα περισσότερο ἡ ἀλληλοεξάρτησις, ἀξίζει νὰ σημειωθῇ ὅτι ἀκόμα καὶ στὴ χάραξιν τῶν καινούργιων αὐτῶν δρόμων φαίνεται ὅτι ἐπαιξε σημαντικὸν ρόλον ἡ φωτογραφία. Πράγματι, ἡ ἀσάφεια που χαρακτηρίζει τὸν ἱμπρεσιονισμόν εἶναι κατὰ πάσαν πιθανότητα φωτογραφικῆς προελεύσεως. Εἶναι γνωστὴ ἡ ἔλλειψιν ευκρίνειας που δημιουργεῖται ὅταν εσπάζομε με ἀνοι-

χτό διάφραγμα ή όταν φωτογραφίζουμε κινούμενο αντικείμενο με μικρή ταχύτητα κλπ., το φλου αρτιστικ όπως λέγεται.

Από την άλλη μεριά, η φωτογραφία ωφελήθηκε τα μέγιστα από την αισθητική της ζωγραφικής και προήγαγε την αφαίρεση που καθιερώνει η ζωγραφική στο μέτρο των δυνατοτήτων της.

Έπειτα απ' αυτή τη πολλαπλή καταξίωση της φωτογραφίας σα τέχνης, νομίζω ότι μπορούμε να ασχοληθούμε αναλυτικότερα μαζί της.

Να την ορίσωμε. Να δούμε τα μέσα που χρησιμοποιεί και τα είδη της φωτογραφίας που υπάρχουν, ποια είναι τα κύρια αισθητικά της χαρακτηριστικά, σε τι συνίσταται η καλλιτεχνική δημιουργία στη φωτογραφία, κι ακόμα να εξετάσωμε μερικά αισθητικά ζητήματα, όπως τη σχέση ασπρόμαυρης και έγχρωμης φωτογραφίας, καθώς και διαφάνειας και φωτογραφίας. Τέλος, να δούμε σε ποια πεδία η φωτογραφία διαθέτει αναμφισβήτητη υπεροχή σε σχέση με τις άλλες μορφές τέχνης.

— Φωτογραφία είναι μιὰ μόνιμη εικόνα που παράγεται με την συνδυασμένη δράση του φωτός, μηχανικών μέσων και χημικής επεξεργασίας.

— Το φως μπορεί να είναι φυσικό ή τεχνητό.

— Όταν λέμε «μηχανικά μέσα» εννοούμε το σώμα της φωτογραφικής μηχανής, τους φακούς, τα φίλτρα και τα διάφορα άλλα εξαρτήματα, καθώς και τα μηχανήματα εμφανίσεως και εκτυπώσεως.

— Η «χημική επεξεργασία» αφορά στην εμφάνιση σε φιλμ και την εκτύπωση της φωτογραφίας.

— Η φωτογραφία διακρίνεται σε δύο βασικά είδη, την ασπρόμαυρη και την έγχρωμη. Περαιτέρω, καθ' ένα από τα βασικά είδη μπορεί να πάρει τη μορφή διαφάνειας (σλάϊντ) ή κανονικής φωτογραφίας.

— Τα κύρια αισθητικά χαρακτηριστικά της φωτογραφίας είναι τα ίδια με εκείνα του ζωγραφικού πίνακα: Η σύνθεσις, το χρώμα, η έννοια. Είχαμε την ευκαιρία να μιλήσωμε κάπως γι αυτά όταν επραγματευόμεθα την βιοψυχολογική θεωρία της τέχνης. Συνοπτικά προσθέτομε τα εξής:

Σύμφωνα με τη θεωρία αυτή, η βασική αισθητική λειτουργία της συνθέσεως συνίσταται στο ότι τα σχήματα, τα μέρη των σχημάτων και οι συνδυασμοί των σχημάτων μας δημιουργούν ωρισμένα συναισθήματα, ανάλογα με την επίδραση που έχουν στο νευρικό και γνωσιολογικό σύστημά μας π.χ. ο κύκλος δεν τάλαιπωρεί το νευρικό μας σύστημα. Έτσι μας δημιουργεί, όπως είπαμε, ένα συναισθημα τελειότητας, πληρότητας. Μια οριζόντια γραμμή στο κάτω μέρος της εικόνας μας δημιουργεί ένα συναισθημα γαλήνης, ηρεμίας. Αντίθετα, αν είναι ψηλά, αποκτά δύναμη επιβολής. Από γνωσιολογικής πλευράς, επαναλαμβάνουμε το παράδειγμα του σταυρού, σα συμβόλου μαρτυρίου, που ήδη αναφέραμε. Η σύνθεσις αποτελεί το πρώτο μεγάλο κεφάλαιο της αισθητικής.

Η βασική αισθητική λειτουργία του χρώματος είναι ανάλογη. Κάθε χρώμα ή συνδυασμός χρωμάτων μας δημιουργεί ωρισμένα συναισθήματα, ανάλογα με την επίδρασή τους στο νευρικό και γνωσιολογικό μας σύστημα. Το κόκκινο είναι η πιο έντονη ακτινοβολία. Τάλαιπωρεί το νευρικό μας σύστημα. Εννοιολογικά μας θυμίζει κίνδυνο, αίμα, πόλεμο. Μας δημιουργεί τελικά ένα συναισθημα αναταραχής και εξάψεως. Έχουμε χρώματα κύρια και δευτερεύοντα. Το χρώμα αποτελεί το δεύτερο μεγάλο κεφάλαιο της αισθητικής.

Η έννοια μπορεί να υπάρχει ή να μην υπάρχει. Η ύπαρξή της αναδεικνύει την εικόνα σε σύμβολο. Όταν υπάρχει, αποτελεί το κύριο στοιχείο. Σύνθεση και χρώμα πρέπει να την υπηρετούν πιστά π.χ. το ταξίδι για τα Κύθηρα του Βατώ. Έχει άρτια σύνθεση και αρμονικά χρώματα. Η κύρια όμως αισθητική αξία του βρίσκεται στην ιδέα του έρωτα που εκφράζει και στη πλήρη υποταγή της συνθέσεως και του χρώματος του πίνακα στην ιδέα αυτή.

— Η διαδικασία της καλλιτεχνικής δημιουργίας στη φωτογραφία είναι ίδια με εκείνη της ζωγραφικής και των εικαστικών γενικότερα.

Κύριες φάσεις της είναι η παρατήρησις, η σύλληψις του θέματος και η απόδοσις του.

Η παρατήρησις αποτελεί το βασικό και πρωταρχικό κύτταρο της καλλιτεχνικής δημιουργίας. Εφοδιάζει τη διάνοια με εικόνες που θα μετουσιωθούν σε έργα τέχνης, παρέχει τη πρώτη ύλη.

Η παρατήρηση σε συνδυασμό με τη προσωπικότητα, την εμπειρία, τη συγκρότηση του καλλιτέχνη οδηγεί στη σύλληψη του θέματος.

Για να θυμηθούμε τον ΜΠΛΕΪΚ, τόσο κατά τη παρατήρηση όσο και κατά τη σύλληψη του θέματος, ο καλλιτέχνης βλέπει όχι με τα μάτια του, αλλά με την βοήθεια των ματιών του, ουσιαστικά με τη προσωπικότητα και την οργάνωσή της.

Τώρα, το θέμα της εικόνας μπορεί να βρίσκεται σε γενικές γραμμές, έτοιμο στη περιβάλλουσα πραγματικότητα, οπότε η σύλληψη του θέματος παίρνει κυρίως τη μορφή της επιστημάνσεως. Ή είναι δυνατό η γένεσις του θέματος να οφείλεται μεν σε περιβαντολογικά και υποκειμενικά ερεθίσματα και αίτια το ίδιο όμως το έργο να μην υπάρχει και να πρέπει να συντεθή εξ υπαρχής εξ ολοκλήρου ή κατά μεγάλο μέρος.

Η φωτογραφία δουλεύει με τη πρώτη μέθοδο. Ο καλλιτέχνης επιστημαίνει μία αισθητική ενότητα στο περιβάλλοντα χώρο, την απομονώνει, την μελετά, ενδεχομένως την τροποποιεί για να εκφράζει πληρέστερα το αίσθημα ή την έννοια που θέλει, και την απεικονίζει. Η ενότητα αυτή μπορεί νάναι ένα τοπίο, μία σκηνή, ένα πρόσωπο, ένα λουλούδι, μια σύνθεσις κλπ.

Αυτό δεν σημαίνει ότι ο φωτογράφος δεν έχει τη δυνατότητα της εξ υπαρχής δημιουργίας. Είναι

γνωστή η πρόθεσις, αφαιρέσις και μετατόπισις αντικειμένων σε μία εικόνα που επιτυγχάνεται με πολλαπλές λήψεις. Το φωτομοντάζ είναι μια ακραία περίπτωση, που έχει, όμως, τη δυνατότητα καλλιτεχνικής χρησιμοποίησής. Εν πάση όμως περιπτώσει, ο φωτογράφος δεν μπορεί να δουλέψει όσο ελεύθερα μπορεί ο ζωγράφος και οι άλλοι καλλιτέχνες.

Στη τελευταία φάση, ο καλλιτέχνης απεικονίζει το έργο που συνέλαβε. Και στη φάση της συλλήψεως μα κυρίως στη φάση της απεικονίσεως, ο καλλιτέχνης πρέπει να κατέχει πλήρως τη σύνθεση και το χρώμα, να έχει δε επιπροσθέτως την ικανότητα να τα υποτάξει στην τυχόν «έννοια» που προσδίδει στην απεικόνιση. Πάνω απ' όλα, όμως, για να αντιμετωπίσει ο καλλιτέχνης με επιτυχία τη φάση αυτή πρέπει να ξέρει άριστα ποιο μέσο μπορεί να χρησιμοποιήσει και ποιές είναι οι δυνατότητές του. Είναι αδύνατο να καταλάβουμε μια μορφή τέχνης και πολύ περισσότερο να δημιουργήσουμε μ' αυτή, αν δεν ξέρουμε τις δυνατότητες των μέσων που χρησιμοποιεί.

Το φως μπορεί να μεταβληθεί κατά είδος, ένταση, κατεύθυνση κλπ.

Η εστιακή απόσταση του φανού καθορίζει τη προοπτική της εικόνας, το διάφραγμα, το βάθος του πεδίου, η ταχύτητα λήψεως, την ευκρίνεια ενός κινουμένου κυρίως αντικειμένου. Τα φίλτρα παραποιούν τη πραγματικότητα. Το φίλμ καθορίζει την απόδοση της εικόνας και η εμφάνισις και εκτύπωσις τη τελική μορφή της.

— Ένα περαιτέρω ενδιαφέρον αισθητικό θέμα είναι η σχέση των δύο ειδών της φωτογραφίας, της ασπρόμαυρης και της έγχρωμης.

Όπως όταν εμφανίσθηκε η φωτογραφία αμφισβητήθηκε αν αποτελεί μορφή τέχνης, έτσι όταν έκανε τη θριαμβευτική εμφάνισή της η έγχρωμη φωτογραφία, εδημιουργήθη θέμα, αν αποτελούσε μορφή τέχνης κι αν είναι ανώτερη ή κατώτερη από εκείνη της ασπρόμαυρης φωτογραφίας.

Και όσον αφορά το πρώτο ερώτημα, αν η έγχρωμη φωτογραφία αποτελεί οπωσδήποτε μία μορφή τέχνης.

Σχετικά ήδη με το δεύτερο ερώτημα αν η έγχρωμη φωτογραφία είναι ανώτερη ή κατώτερη μορφή τέχνης από εκείνη της ασπρόμαυρης, η απάντησις, που επίσης συνάγεται από όσα έχουν γενικά αναφερθεί, πρέπει να είναι η ακόλουθη:

Η έγχρωμη φωτογραφία δεν είναι ούτε ανώτερη ούτε κατώτερη από την ασπρόμαυρη. Είναι απλούστατα διαφορετική. Και μεταξύ διαφορετικών πραγμάτων δεν μπορεί να γίνει σύγκρισις. Όπως δεν θάχε νόημα να διερωτηθούμε αν η ζωγραφική, που χρησιμοποιεί χρώμα, είναι ανώτερη ή κατώτερη από τη χαρακτική, που χρησιμοποιεί μονοχρωμία, το ίδιο δεν έχει νόημα να ρωτήσουμε, αν η έγχρωμη φωτογραφία είναι ανώτερη ή κατώτερη από την ασπρόμαυρη. Αποτελούν δύο διαφορετι-

κές μορφές τέχνης. Και κάθε μορφή τέχνης προσπαθεί να δώσει αισθητική συγκίνηση με τα μέσα της.

Ειδικά όμως, ανάμεσα στην έγχρωμη και την ασπρόμαυρη φωτογραφία, που αποτελούν δύο κλάδους του ίδιου δέντρου, θα μπορούσε να γίνει μία σύγκρισις. Όχι όμως από άποψη υπεροχής. Αυτό δεν θάχε νόημα αλλά από άποψη δυσχέρειας στη δημιουργία δυσκολίας στην προσπάθεια παροχής αισθητικής συγκινήσεως με τα μέσα που διαθέτει η κάθε μία.

Από την άποψη αυτή η ασπρόμαυρη φωτογραφία είναι πιο δημιουργική, για δύο βασικούς λόγους.

Ο πρώτος λόγος είναι ότι οι δυνατότητες του μέσου που χρησιμοποιεί η ασπρόμαυρη, της μονοχρωμίας, είναι απείρως πιο περιορισμένες από τις δυνατότητες του μέσου που χρησιμοποιεί η έγχρωμη του χρώματος. Άρα, κατ' αρχήν, η παροχή αισθητικής συγκινήσεως με την ασπρόμαυρη φωτογραφία είναι πολύ πιο δυνατή απ' ό,τι με την έγχρωμη. Είναι, συνεπώς, η ασπρόμαυρη φωτογραφία πιο δημιουργική από την έγχρωμη.

Πράγματι, για να πάρουμε μια καλή ασπρόμαυρη φωτογραφία θα πρέπει προηγουμένως να μετατρέψουμε στο μυαλό μας σε διαβαθμίσεις του γκρι όλη τη ποικιλία των χρωμάτων και τόνων που υπάρχει στην εικόνα μας και ενδεχομένως να προσπαθήσουμε να αλλάξουμε τη τοπική σχέση που υπάρχει ανάμεσά τους, με τη βοήθεια φίλτρων. Επίσης, θα πρέπει, να προσέξουμε πάρα πολύ τη σύνθεση, τη δόμησις των όγκων και γενικά την οργάνωσις της εικόνας μας γιατί, επειδή ακριβώς απουσιάζει το χρώμα, η αισθητική συγκίνηση θα δημιουργηθή αποκλειστικά από τα στοιχεία αυτά. Τα πράγματα όμως αυτά παρουσιάζουν τεράστιες δυσκολίες και για να μπορέση να το κάνει κανένας κτήμα τους χρειάζεται προσπάθεια, κόπος και χρόνος.

Στην έγχρωμη φωτογραφία τα πράγματα φαίνονται απλούστερα. Η παρουσία του φωτός απασπάζει τη προσοχή μας. Υποβαθμίζεται έτσι, αυτόματα και αποφασιστικά, η αξία της συνθέσεως και της όλης οργάνωσεως της εικόνας, που τόσες δυσκολίες παρουσιάζουν. Η δημιουργία γίνεται πιο εύκολη. Με το τρόπο αυτό, η εικόνα κερδίζει μεν σε διακοσμητική ομορφιά, χάνει όμως σε δύναμη υποβολής που εξασφαλίζει στην ασπρόμαυρη απεικόνιση η άψογη σύνθεσις και οργάνωσις της εικόνας.

Γι αυτό το λόγο πολύ πιο δύσκολα ξεχνάμε μια καλή ασπρόμαυρη φωτογραφία από μία έγχρωμη.

Ο δεύτερος λόγος για τον οποίο η ασπρόμαυρη φωτογραφία είναι πιο δημιουργική είναι τεχνικός: Η εμφάνισις του αρνητικού και η εκτύπωσις της φωτογραφίας στην ασπρόμαυρη φωτογραφία είναι πολύ πιο εύκολη και ολιγοέξοδη από ό,τι είναι στην έγχρωμη φωτογραφία. Ο καλλιτέχνης μπορεί να εμφανίση και να εκτυπώση μόνος του την ασπρόμαυρη φωτογραφία, παρεμβαίνοντας έτσι, αποφασιστικά στην τελική διαμόρφωσις της εικόνας του.

Αντίθετα, η εμφάνισις και εκτύπωσις εγχρώμων φωτογραφιών είναι κατά κανόνα δουλειά οργανωμένων συνεργείων που αποβλέπουν κυρίως στην εμπορικότητα. Βεβαίως, οι ερασιτέχνες, στη μακρύτερη θητεία στη φωτογραφία, επισημαίνουν ωρισμένα εργαστήρια και φωτογράφους με τους οποίους συνεργάζονται αποκλειστικά για την εξασφάλιση μιάς ικανοποιητικής ποιότητας. Τα εργαστήρια όμως αυτά και οι άνθρωποι αποτελούν εξαίρεση και σπανίζουν όλο και περισσότερο, όσο περνά ο καιρός.

Όπως είπαμε, η έγχρωμη και ασπρόμαυρη φωτογραφία μπορούν να πάρουν τη μορφή διαφάνειας (σλάϊντ) ή κανονικής φωτογραφίας, ενδιαφέρον δε θα ήταν να συγκρίναμε τα δύο αυτά είδη απεικόνισης.

Το σλάϊντ προβάλλεται στο σκοτάδι. Γι αυτό, κυρίως, και τα χρώματά του έχουν μία λαμπρότητα και σταθερότητα που δεν έχουν τα χρώματα της έγχρωμης φωτογραφίας.

Η έγχρωμη φωτογραφία βλέπεται στο εκάστοτε διαθέσιμο φως. Αυτό είναι ίσως το μεγαλύτερο μειονέκτημά της από αισθητικής απόψεως. Το διαθέσιμο φως μπορεί να είναι φυσικό ή τεχνητό. Το φυσικό ποικίλει ανάλογα με την ώρα της ημέρας, την εποχή του έτους κλπ. Το τεχνητό, εξαρτάται από την πηγή που το παράγει. Σε τελευταία ανάλυση, τα χρώματα της έγχρωμης φωτογραφίας δεν είναι σταθερά, γιατί βλέπονται κάτω από διαφορετικό φως. Το χρώμα όμως είναι, όπως είπαμε, ένα από τα βασικά αισθητικά χαρακτηριστικά της φωτογραφίας, κι η αστάθειά του επιδρά δυσμενώς στη καλλιτεχνική αξία της εικόνας.

Η υπεροχή του σλάϊντ από άποψη χρωμάτων, ευκρίνειας, αποτυπώσεως κλπ., οφείλεται και σε άλλους, τεχνικούς λόγους.

Το σλάϊντ είναι φιλμ θετικό όπως λέμε. Απαιτεί μόνο εμφάνιση. Η έγχρωμη φωτογραφία για να δημιουργηθεί χρειάζεται εμφάνιση του φιλμ και εκτύπωση της φωτογραφίας. Το σλάϊντ κερδίζει άρα, ένα στάδιο επεξεργασίας. Με το τρόπο αυτό μειώνει στο μισό, ουσιαστικά πολύ περισσότερο, τις αιτίες χειροτερεύσεως της ποιότητάς του.

Επίσης, το υλικό του σλάϊντ, η ζελατίνα, είναι πολύ πιο πρόσφορα από το υλικό της έγχρωμης φωτογραφίας, το χαρτί. Έτσι, τα χρώματα και οι αποχρώσεις αποτυπώνονται καλλίτερα στο σλάϊντ και μεταβάλλονται λίγο με τη πάροδο του χρόνου. Αντίθετα, η εκτύπωσις των χρωμάτων στο χαρτί είναι δύσκολη, λεπτές αποχρώσεις κατά κανόνα εξαφανίζονται, και τα χρώματα εξασθενούν και αλλοιώνονται σημαντικά, όσο περνά ο καιρός.

Σχετικά αξίζει να παρατηρήσωμε ότι το μέγιστο ποσοστό των φωτογραφιών που βλέπομε, οι φωτογραφίες σε περιοδικά, εφημερίδες, διβλία κλπ., τυπώνονται όχι από άλλες φωτογραφίες, αλλά από σλάϊντς.

Τα πλεονεκτήματα της έγχρωμης φωτογραφίας είναι κυρίως δύο. Βλέπεται εύκολα και παρέχει ευ-

ρύτερα περιθώρια για δημιουργία. Για διπλοτυπώματα, μίξη εικόνων κλπ.

Ο επίδοξος ερασιτέχνης θα πρέπει να συγκρίνει τα μειονεκτήματα και τα πλεονεκτήματα και να διαλέξει. Η καλλίτερη λύση; Είναι κάτι σαν το αυγό του Κολόμβου. Χρησιμοποίησις και των δύο ειδών, ανάλογα με τις περιστάσεις.

Το τελευταίο θέμα που είπαμε νομίζω να εξετάσωμε είναι τα πεδία στα οποία η φωτογραφία διαθέτει αναμφισβήτητη υπεροχή, σε σχέση με τις άλλες μορφές τέχνης.

Το πρώτο από τα πεδία αυτά είναι η τρομερή δύναμη αποκαλύψεως, ας πούμε, που διαθέτει η φωτογραφία.

Μπορεί να μας αποκαλύψη τη γοητεία του διαστήματος, την ποίηση, του βυθού των ωκεανών, την ομορφιά του μικρόκοσμου, της οργανικής και ανόργανης ύλης: Γαλαξίες και κομήτες χαμένους στο βάθος του διαστήματος, μέσα σ' ένα αδιανόητο όριο χρωμάτων και σχημάτων.

Παραμυθένια φυτά που λικνίζονται στα βάθη της θάλασσας. Την απίθανη συμμετρικότητα ενός σχεδόν αόρατου φύλλου ή τη χάρη ενός αδιόρατου εντόμου. Την ίδια τη μονάδα της ζωής, το κύτταρο, ή τη μονάδα της ύλης, το άτομο.

Μπορεί ακόμα να μας αποκαλύψη η φωτογραφία γεγονότα που διαρκούν πάρα πολύ λίγο. Τόσο λίγο, που δεν υποπίπτουν στην αντίληψή μας, κι αν δε ακόμα τα αντιληφθούμε, είναι αδύνατο να τα συγκρατήσωμε και πολύ περισσότερο να τα αναπαραγάγωμε. Όπως η φευγαλέα έκφρασις ενός προσώπου, οι ανεπανάληπτες συνθήκες φωτισμού ενός τοπίου, από μια αστραπή, ένα ξαφνικό βγάλσιμο του ήλιου. Ή για να πάμε ακόμα πιο μακριά, μπορεί η φωτογραφία να μας αποκαλύψη τη γοητεία της διασπάσεως του ατόμου, που σημάδεψε την εποχή μας, ή το θάνατο ενός άστρου με κάποια έκρηξη.

Μπορεί, λοιπόν, πράγματι, η φωτογραφία να μας αποκαλύψη εντυπωσιακά πράγματα που βρίσκονται πάρα πολύ μακριά ή πάρα πολύ κοντά, που είναι πάρα πολύ μεγάλα ή πάρα πολύ μικρά, που διαρκούν ελάχιστα. Χάρης ακριβώς σ' αυτή τη πολύπλευρη αποκαλυπτική της ικανότητα, έχει η φωτογραφία μια δυνατότητα που δεν έχει καμία άλλη μορφή τέχνης. Μπορεί να κάνει τέχνη το μυστήριο της ζωής, το αίνιγμα της υπάρξεώς μας, την ύπαρξη του σύμπαντος. Αποτελεί, ίσως, το σύγχρονο εκφραστικό αισθητικό μέρος, που ταιριάζει στη πολυτάραχη τεχνοκρατική εποχή μας.

Το δεύτερο πεδίο υπεροχής της φωτογραφίας σε σχέση με τις άλλες μορφές τέχνης είναι η ανεπανάληπτη ικανότητα της απεικόνισης χρωμάτων, τόνων και συνθέσεων, που είτε είναι αδύνατο να αποτύπουν στην αντίληψη του ανθρώπου είτε είναι τόσο λεπτά τόσο αιθερία που κι αν ακόμα υποπέσουν, τα μολύβια, τα πινέλα και τα χρώματα φαντάζουν σα πολύ βάρβαρα και αγροίκα μέσα για να μπορέσουν να τ' αποτυπώσουν.

Νομίζω πως κατά κάποιο τρόπο ολοκληρώθηκε η παρουσίασις του θέματος. Τώρα διαπιστώνω, ότι μιλώντας χωρίς χειρόγραφο παρασύρθηκα και ίσως σας κούρασα. Με συγχωρείτε. Ίσως, όμως, φταίτε και σεις λίγο σ' αυτό. Με παρέσυρε η προσοχή και το ενδιαφέρον που εδείξατε. Σας ευχαριστώ. Άλλωστε, οσοδήποτε απλό κι αν ήταν το θέμα, η παρουσίασις του σ' ένα απαιτητικό ακροατήριο ήταν δύσκολη. Θα μπορούσε να πει κανένας γενικά, ότι όσο πιο απλό φαντάζει το θέμα, τόσο πιο δύσκολη είναι η πειστική παρουσίασις του. Ελπίζω και εύχομαι η προβολή που θα ακολουθήση να σας ξεκουράση.

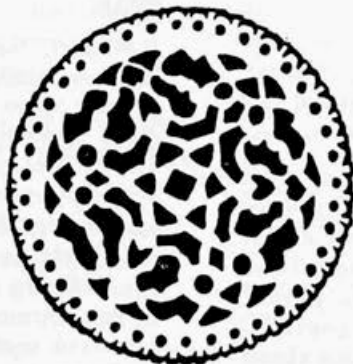
Το πρώτο μέρος της είναι, όπως πολύ παραστατικά είπε ο κ. Φατσέας, ένα νοερό ταξίδι στα Κύθηρα. Το δεύτερο μέρος είναι γενικό. Περιέχει θέματα, τοπία, συνθέσεις απ' όλο το κόσμο και από τα Κύθηρα. Δοσμένα με πολύ προσέγγιση στη πραγματικότητα ή ελεύθερα. Θα 'χετε τη δυνατότητα και στα δύο μέρη, ιδίως όμως στο δεύτερο, λόγω της γενικότητάς του, να δείτε πολλά από αυτά που ανέφερα προηγουμένως. Τη σύνθεση, το χρώμα και το νόημα. Την αφαιρετική προσέγγιση ή και μετάλλαξη της πραγματικότητας. Εικόνες ιμπρεσιονιστικές ή και κάποιους πίνακες αφηρημένης τέ-

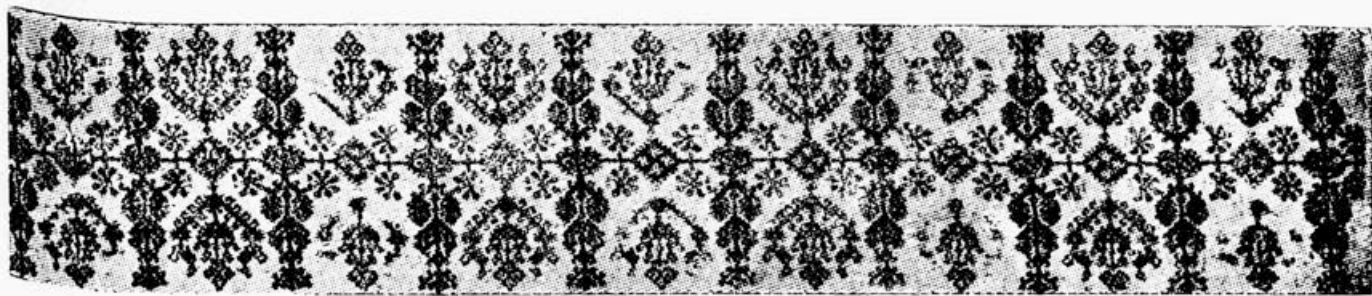
χνης. Αν από τη διάλεξη συμπεράνατε ότι η φωτογραφία αποτελεί μια αξιόλογη μορφή τέχνης, τα στλάιντς μου όμως δεν καταφέρνουν να σας πείσουν, κρατήστε το συμπέρασμα της ομιλίας και ψάξτε να βρήτε πιο όμορφα στλάιντς και φωτογραφίες που θα ενισχύσουν το συμπέρασμά σας. Εγώ θα είμαι ευτυχής και μόνο για το προβληματισμό που σας εδημιούργησα.

Τελειώνοντας, θα πρέπει να ευχαριστήσω θερμά τη διοίκηση του Κυθηραϊκού Συνδέσμου που είχε τη πρωτοβουλία της εκδηλώσεως αυτής, τους κυρίους που μ' εβοήθησαν στην πραγματοποίησή της και προ παντός όλους εσάς, που την περιβάλατε με την αγάπη και το ενδιαφέρον σας.

ΣΗΜΕΙΩΣΙΣ: 'Οφείλομε νά σημειώσωμε, δε: τι ή άνωτέρω διάλεξις, ἔγινε ἀπό τόν ὁμιλητή, χωρὶς χειρόγραφο καὶ ἀπὸ μνήμη, γὰρ γινῶς πὺ τῆς προσδίδει ἀκόμη μεγαλύτερη ἀξία.

"Ὅσο γιὰ τό κείμενό της πὺ δημοσιεύθηκε, ὀφείλομαι χάρις στήν μαγνητοφώνηση πὺ ἔγινε καὶ μᾶς τήν παρεχώρησε εὐγενῶς ὁ κ. Γ. ΚΟΥΡΕΜΠΑΝΑΣ.

ΠΟΤΑΜΙΤΙΚΑ ΣΚΙΤΣΑ

Μιμικό με - γειά

Όποιον ήρθε ή κατοχή, πρώτα - πρώτα πήρε σβάρνα τους έτοιμόρροπους. Όχι όμως όλους, μερικούς τους άφησε να φυτοζωούν για να βλέπουν ένα - ένα τα ρούχα τους και τα παπούτσια τους να τους εγκαταλείβουν με χωρίς κορμιά έλπίδα να τα αντικαταστήσουν ώσπου στο τέλος να περιφέρονται με ράχη συνδεδεμένα μεταξύ τους και με σύρματα ακόμη. Όσο για παπούτσια, αυτά ήτανε πιά για νάτανε μέχρι που να μην έχουν καθόλου σόλα και με τόση μαλακία κομμουφλισμένα που να μη φαίνονται. Βάρδα όμως να μη καθότανε σταυροπόδι μη φαίνονται. Βάρδα όμως να μη καθότανε σταυροπόδι γιατί τότε φάνταζε ή πατούσα σ' όλη της τή μεγαλοπρέπεια, και τότε αλλοίμονο, τό γέλιο πήγαινε αντίατα. Η χαιρεκακία έξετόπιζε κάθε άλλο συναίσθημα.

Ένα από τα πρώτα θύματα υπήρξε ο μακροίτης γνωστός σχεδόν σε όλους Μιμικός... ένας από προπολεμικά ξεπεσμένοι μπασέμ, που ήδη πρό της κατοχής είχε πολύ περιορισμένη γκορντρούμπα, μάλλον όση φορούσε κι αυτή στα κοκά της χάλια. Κι από δω και πέρα ό,τι έφευγε, γιατί δεν τό έβγαζε, έφευγε μόνο του, δεν υπήρχε έλπίδα ν' αντικατασταθεί. Φαντάζεσθε λοιπόν με τί προσοχή περπατούσε και τί προφυλάξεις έπαιρνε όταν καθότανε, σε κάτι πόζες που έμειναν παροιμιώδεις. Και συνήθως όταν έμφανιζότανε τό βράδυ στο καφενείο του Λειβαδίτη ν' ακούσει τό «έδώ Λονδίνο» από τό μοναδικό ραδιόφωνο που υπήρχε.

Κάποτε όμως τό παντελόνι του 'φυγε. Τώρα τί γίνεται; άλλο δεν υπήρχε, βουτιά σε κάτι παλιοκασσέλες, αγωνιώδες ψάξιμο για να βρεθεί πάση θυσία ένα παντελόνι. Εκείνος που είπε: «Τό Βοσιλείο μου για ένα άλογο», δεν νομιζώ ότι είχε μεγαλύτερη άγωνία. Και ώ του θαύματος, μέσα στο μεγάλο ψάξιμο εύρηθη τό πολυτόθητο παντελόνι. Τό ξετσαλακώνει, τό κυττάζει αν είναι γερό, αλλά ώ της άπελπισίας, τό παντελόνι αυτό είναι άποκριάτικο, θλιβερό άπομεινάρι της κατά τό πάλι ποτέ φαιδράς και γλεντζεδικής έποχής του Μιμικού. Τό 'βλεπε από την μιά και νοσταλγούσε τά περσομένα, από την άλλη, άπελπισία. Τι να κάνει; να τό φορέσει; ντρεπότανε, να βγει χωρίς παντελόνι; άποκλείεται. Μπρός βαθύ και πίσω ρέμα που λένε. Άφησε να βραδιάσει και πήρε την ήρωική άπόφαση να τό φορέσει, και κατ' ευθείαν, δήθεν άδιάφορος, για τό καφενείο. Μόλις έμφανίσθηκε στους πρώτους ανθρώπους, μερικοί τό προ-

σέξανε παρά τό λιγοστό φώς (τό άτιμο ήτανε πολύ πορδαλό) κάποιος του πέταξε τό πρώτο μεγαϊά Μιμικό, με γειά. Ό Μιμικός τόν άγριοκύτταξε άμίλητος, δύο - τρεις γελάσανε, άλλος επανέλαβε Μιμικό με γειά, εκείνος άγρίεψε, πετάχτηκε, έριξε κάτι βρισιές και άουσισε ν' άποχωρεί υπό τούς καγχασμούς και τή βροχή πιά άπό με γειά του άνελητου όχλου.

Αυτό ήτανε. Τό νέο έγινε γνωστό άμέσως την άλλη μέρα και από τότε αρχίζει τό μυστήριο του Μιμικού και ή ψυχαγωγία του κόσμου.

Οι μικρές κοινωνίες άσφυκτιούν μέσα σε τείχη σοβαροφάνειας και ρίχνονται άσυγκράτητες και άμείλικτες στον όποιον θελήτ ή άθέλητα πορροστρατήσει, κι αν είναι λίγο έλαφρύς τόν άποπρελαίβουν, χωρίς έλεος, χωρίς σίκτο. Γίνεται, πώς να τό κάνουμε, ή ψυχαγωγία τους.

Ό Μιμικός δεν τολμούσε πιά να πάει πουθενά. Μόλις έμφανιζότανε αρχίζανε βροχή τά με γειά Μιμικό, με γειά Μιμικό, με γειά, ρυθμικά τραγουδιστά, μεγάλοι και παιδιά. Άχ, αυτά τά παιδιά, πώς τόν παίρνανε χαμπάρι και δίνανε τό σύνθημα. Μιά μαγκούρα από άγριόξυλο με την όποία είχε έξοπλισθεί, είχε γίνει τό φόδητρο μικρών και μεγάλων που την πετούσε με λύσσα και όποιον πάρει ο χάρος. Ό άνθρωπος είχε άγριέψει, από φιλήσυχος και πράος που ήτανε τά με γειά τόν είχαινε μεταβάλλει σε θηρίο άνήμερο. Άπέκτησε δέ, παρά την ήλικία του, άξιοζήλευτη σβειλτάδα (ούδέν κακόν άμιγές καλού) που κάτι φορές μαρκεϊκό γλύτωσησιν την μαγκουριά στο άμήν. Και τί μαγκουριά! του μίσους και της άπόγνωσης, Θεός φυλάξει. Τό πώς τελικά δεν σκότωσε ή τουλάχιστον δεν σακάτεψε άνθρωπο, είναι θαύμα. Αυτό συνεχίστηκε σ' όλη την διάρκεια της κατοχής.

Κάποτε ήρθε και ή άπελευθέρωση και τά πρώτα δέματα από την Άμερική και Αύστραλία. Άπό τούς πρώτους έλαβε και ο Μιμικός από τόν πλουσιο άδελφό του. Κοστούμια, παλτά, πουκάμισα, παπούτσια, γραβάτες, ντύθηκε σαν γαμπρός μέχρι ρεπούλικα, και καρμωτός και προκλητικός κατέβηκε μέρα μεσημέρι για νάναι πολύς κόσμος στην πλατεία και με χωρίς τή μαγκούρα. Άλλά περίεργο, όλοι κάνανε πώς δεν τόν πρόσεξαν και κανείς δεν του είπε με γειά. Άλήθεια γιατί;

ΧΑΡ. Σ. ΦΑΤΣΕΑΣ

«ΤΣΙΡΙΓΩΤΙΚΑ ΧΩΡΙΑ»

Η «ΚΑΡΒΟΥΝΑΔΑ»

Βρίσκεται στο 12ο χιλιόμετρο του δρόμου Ποταμού—Χώρας, και εξέλιξεται τα τελευταία χρόνια σε μεγάλο έμπορικό, οικονομικό και κοινωνικό κέντρο στο νησί μας.

Είναι χωριό σχετικά νέο, δεν έχει μεγάλη ιστορία, όπως η Χώρα ή άλλα χωριά, αλλά η παράδοση αναφέρει, ότι πριν κτισθούν σπίτια στην περιοχή, υπήρχαν κάρβουνα. Έξ ου και το όνομα. Οι πρώτοι κάτοικοι έφεραν τα όνοματα Μαρσέλλος και Κασιμάτης, προερχόμενοι από την Χώρα. Κατόπιν ήρθαν και άλλοι κάτοικοι.

Σήμερα, εύτυχως, σε αντίθεση με πολλά άλλα χωριά του νησιού μας, τα παλιά σπίτια επιδιορθώνονται και χτίζονται καινούργια. Πριν δύο χρόνια με πρωτοβουλία του τότε προέδρου Β. Μαρσέλλου (Λιβανιά), διαμορφώθηκε άμορφα ο χώρος του προαυλίου του Αγίου Γεωργίου και επεκτάθηκε η πλατεία.

Από τους παλιούς κατοίκους είναι ο Κυβερνήτης. Ο γιός του Νίκος, ένας δραστήριος και εύγενικός νέος, έχει το κρεπωλείο και είναι ο πρόεδρος του χωριού, ο νεότερος πρόεδρος του νησιού.

Η Καρβουνάδα διαθέτει δύο καφεεία, της Ευσθίας με τους νόστιμους μεζέδες της και του Γεωργακίου, που είναι συγχρόνως και έμπορικό.

Από τους μεγαλύτερους εμπόρους του Τσιρίγου, είναι ο Ζαχαρίας και ο Κυριάκος, ουσιώδη στελέχη της έμπορικής και οικονομικής ζωής του νησιού μας. Χρόνια τώρα εφοδιάζουν τα άλλα μαγαζιά με σχεδόν τα πάντα, από ταμμένα μέχρι μπύρες.

Δίπλα στο καφεείο του Γεωργακίου άνοιξε πρόσφατα, άρτοποιείο, ο Γιώργος ο Κασιμάτης και ο βαρελάς από τα Πιτσιλιάνικα. Φτιάχνουν άφρατο νόστιμο ψωμί, παξιμάδια, κουλούρια τσιριγώτικα, σουσαμάτα, βαύλιας και άρτάκια. Διατέτει σύγχρονες εγκαταστάσεις, ψήνει φαγητά και από το ξημέρωμα μισοχολα ό δρόμος, μέχρι την πλατεία, από τις ευωδίες της ζύμης, της ζάχαρης και των μυρωδικών.

Πιο κάτω είναι ο Πασάς, άλλο έμπορικό κατάστημα, που πουλά είδη κυνηγιού, παπούτσια κ.ά. Πιο κάτω θα βρείτε είδη υγιεινής και άπέναντι είναι τό ξυλουργείο του Βλύτου, που έχει δύο αξια παλικάρια, δασκάλους. Στην επίσης άμορφη κάτω πλατεία με τα δέντρα και τα παγκάκια δρίσκεται τό συνεργείο αυτοκινήτων του Σταύρου και του Παναγιώτη. Πτερομένο μηχανικός ο Σταύρος, πρόθυμος και εύγενέστατος, έφτασε τό μαγαζί με τόν κουβάδο του τόν Παναγιώτη, από τόν Δρυμώνα, διαθέτοντας σύγχρονα μηχανήματα και βουλκανιζατέρ.

Η Καρβουνάδα διαθέτει ακόμα, τηλεφωνικό κέντρο, που είναι στο μαγαζί του ράφτη και τοξί του Κοσιμά.

Δωμάτια νοικιάζει ή Ευσθία, που κρατάει και τό ταχυδρομείο του ώραιου, νοκοκυρεμένου χωριού. Μέσα στις άμορφές και τό στολ δια του είναι τά σπίτια του Λιβανιά, του Μεταξά και του Γιώργου του μηχανικού. Με τούς

κήπους τους, τά δέντρα και τά περιβόλια τους.

Τό μεγαλύτερο όμως στολίδι του χωριού είναι ή εκκλησία του Αγ. Γεωργίου. Τό καμώρι του. Τά σχέδια έγιναν στην Σμύρνη τό 1910, είναι δυζαντινού ρυθμού, και με τό ύφος της επιβάλλεται τής περιοχής και ό γαλάζιος τρούλος της διακρίνεται από χιλιόμετρα μακριά. Τό έσωτερικό της χέριν στους πιστούς της, είναι αξιοθαυμασμού, σεβασμού και παραδειγματισμού. Πεντακάθερο άνοικαίνστηκε τά τελευταία χρόνια, με πρωτοβουλία του Κουκούκια και με τήν οικονομική βοήθεια τών ευσεβών κατοίκων της, ιδιαίτερα στο τέμπλο δεξιά και άριστερά τής ώραιας πύλης, που μετατράπηκε σε μαρμάρινο με κουνούργιες εικόνες.

Οι μοιμάρινοι θρόνοι του Αγ. Γεωργίου και τό δεσποτικό είναι δωρεές άμογενών τής Αμερικής — Αυστραλίας. Η ώραιότερη εικόνα είναι ή παλιά εικόνα του Αγίου Γεωργίου, που είναι τεχνοτροπίας ζωγραφιών του 18ου με 19ου αιώνα και ζωγραφίστηκε στον Πειραιά στις άρχές του αιώνα μας. Δίπλα σε ξυλόγλυπτο θρόνο είναι ή εικόνα του Αγίου Φανουρίου. Δεν είναι γνωστός ό τόπος τής καταγωγής του, ούτε ό χρόνος που έζησε. Καθιερώδη σαν άγιος άφ' ής ό Μητροπολίτης Ρόδου κατά τόν 16ον αιώνα, βρήκε σε παλιά εκκλησία εικόνα, που έγραφε τό όνομα του άγίου και τόν απεικόνιζε σαν πατριώτη, που κρατάγε στο δεξί του χέρι σταυρό. Η μνήμη του γιορτάζεται την 27ην Αύγουστου, ήμέρα που βρέθηκε ή εικόνα.

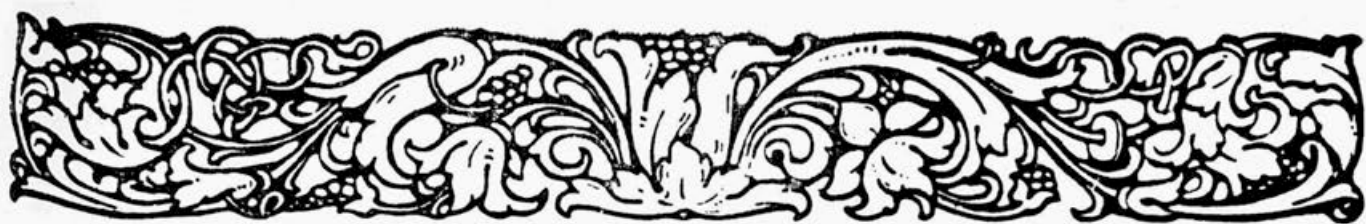
Ο ξυλόγλυπτος θρόνος του άγίου, είναι δώρο τών άδελφών Κολοκαρινού και είναι ή μοναδική εικόνα του άγίου στα Κύθηρα.

Τόν Άγιο Φανούριο τόν θυμόμαστε συνήθως, όταν έχουμε χάσει κάτι και τάζουμε μια φανουρόπιττα, με σταφίδες και κανέλλα.

Θά τελειώσω με δύο λέξεις, άφιερωμένες στον γέρο Πυγιάντη, που πέρα τά τόσα χρόνια του είναι κοτσάντος και καμωρωτός, είναι ένας τύπος γραφικός, που ζει ήσυχια και φυσικά. Σαν ό χρόνος να σταμάτησε τότε, που άκόμη ήταν νέος. Δεν χρησιμοποιεί ποτέ ήλεκτρικό, ούτε άκούει ποτέ ραδιόφωνο, αντί για ψυγείο έχει φαγιέρ, μαγειρεύει με ξύλα, περιβολικά, ποτέ κρέας ή ψάρι. Τά κόβει από τό περιβόλι του, ντομάτες, κολοκύθια, βλήθη. Κοιμάται μόλις νυχτώσει και ξυπνά με τό πρώτο λόλημα του πετεινού. Κατόπιν πηγαίνει στο περιβόλι του, που του δίνει ζωή και σφρίγος. Τό καλύτερο φαγητό του είναι βρεχτολαδέα, ντομάτα, παξιμάδι και τυρί. Αυτός είναι ό γέρο Πυγιάντης, που ζει μόνος, μαζί με τες άνομιήσεις του.

Αυτή είναι ή Καρβουνάδα, ένα χωριό ζεστό, νοικοκυρεμένο, φιλόξενο. Τό χωριό μου.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΔΗΜ. ΚΑΣΙΜΑΤΗΣ

Λαογραφία

Περί Ἑλληνικῆς γλώσσας

Γράφει ο ΑΝΤΩΝΗΣ Ν. ΣΥΜΙΓΔΑΛΑΣ

ΜΕΡΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

Συνεχίζω την δημοσίευση του τόσο πρωτότυπου λεξικού μου στα «ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΑ ΚΥΘΗΡΑ».

61. ΓΕΡΑΛΟΥΣ — ΓΙΑΡΑΛΗΣ — ΓΙΑΡΑΛΑΝΤΙΖΩ — ΓΙΑΡΑΥΩ — ΓΙΑΡΑΣ: Τούρκ. λέξεις και ρήμα. Γεμάτος από πληγές, τραυματίζω, τραύμα, πληγή, έλκος — YARALI — YARALAMAK — YARA.

2. ΓΕΡΟΥΣΙ — ΓΙΟΥΡΟΥΣΙ — ΓΙΟΥΡΟΥΣ: Τούρκ. λέξεις — YÜRÜYÜS — Πορεία, ομαδικό τρέξιμο και κατ' επέκτασιν έφοδος, ως Γερουσί τη συναυτάμε στ' απομνημονεύματα του Μακρυγιάννη.

3. ΓΙΑΒΡΗΣ — ΓΙΑΒΡΙ — ΓΙΑΒΡΟΥΔΙ: Τούρκ. λέξεις YAVRU: Επί ζώων: Νεογνόν πτηνού ή ζώου, επί ανθρώπων χρησιμοποιούμενη: Αγαπητός, τρυφερός, επί φυτών: το νέο βλαστάρι.

4. ΓΙΑΛΑΝΤΖΗΣ — ΓΙΑΛΑΝΤΖΙ: Τούρκ. λέξεις — YALANCI: Απατεών, ψεύτης - ψεύτικο.

5. ΓΙΑΛΕΛΙ: Αραβ. λέξεις — YAL—EL: Επωδός άσματος και κατ' επέκτασιν τραγούδι. "Όταν θέλουμε να κάνουμε ομοιοκαταληξία (ρίμα) σ' ένα τραγούδι, ας προσέξουμε τί λέμε.

6. ΓΙΑΛΙ: Τούρκ. λέξεις με Ελληνική δάση — YALI: Παραλία, αιγιαλός - γιαιός κι όχι όταν την προφέρουμε εννοούμε το κρύσταλλο (τζάμι) λάθος.

7. ΓΙΑΡΕΣ: Τούρκ. λέξεις — YARE: Είδος ανατολικού παθητικού τραγουδιού.

8. ΓΙΑΡΙΣ: Τούρκ. λέξεις — YARIS: Φλυαρία, σχίσισμον, αγώνισμα.

9. ΓΙΑΠΡΑΚΙ: Τούρκ. λέξεις — YAPRAK: Αμπελόφυλλον, Ντομάδες.

70. ΓΙΑΡΜΑΣ: Τούρκ. λέξεις — YARMA: Κτηνοτροφία από πεπιεσμένα όσπρια, σχιστό ξύλο για οικοδομή και κατ' επέκτασιν είδος ροδακίνου κι όχι το κυρίως ροδάκινο που νομίζουν μερικοί.

1. ΓΙΝΑΤΙ: Τούρκ. λέξεις — INAT: Το πείσμα.

2. ΓΙΟΛΝΤΑΣΗΣ: Τούρκ. λέξεις — YOLDAS: Ο φίλος, Σύντροφος, η συντροφιά.

3. ΓΙΟΛΤΖΗΣ: Τούρκ. λέξεις — YOLCU: Ο οδοιπόρος, ταξιδιώτης.

4. ΓΙΟΥΡΟΥΚΗΣ: Τούρκ. λέξεις — YÜRÜK: Απολίτιστος, υπάρχει ατυχώς στην χώρα μας και επάνωμον οικογενείας.

5. ΓΚΙΟΖΛΕΜΕΣ: Τούρκ. λέξεις — GOZLEME: Η τηγανίτα, ο μη υπολογισμός άνθρωπος.

6. ΓΚΙΟΛΙ: Τούρκ. λέξεις — GOL: Το τέλμα, λίμνη, άβρωπος χαμηλής στάθμης, ποταπότης.

7. ΓΙΟΥΒΕΤΣΙ — ΓΚΙΟΥΒΕΤΣΙ: Τούρκ. λέξεις — GÜVEC: Χωμάτινο δοχείο για ψήσιμο φαγητού στο φούρνο και όχι το είδος φαγητού που νομίζουμε.

Είμαι της γνώμης αγαπητοί μου φίλοι, ότι θα αφομοιώσατε κάτι από αυτό το τόσο πρωτότυπο λεξικό και αυτό το χρωστάμε στον αγαπητό εκδότη του περιοδικού μας, που κάνει το παν και τη προσπάθεια να μάθει το νησί μας κι άλλος κόσμος, ενώ εγώ κάνω μια μικρή προσπάθεια μέσα από τις όμορφες σελίδες του να δώσω ένα μέρος του λεξικού κάθε φορά για να μη σας κουράζω. Νομίζω ότι τώρα σιγά - σιγά θ' αρχίσετε από το λεξιλόγιό σας να βγάξετε τις ξένες λέξεις, που όπως διαπιστώνετε έχουν μίαν άλλη πραγματική ερμηνεία από τον τόπο καταγωγής τους κι εμείς τις λέμε και τις ξαναλέμε παραγκωνίζοντας εσθιθελικά την όμορφη ελληνική απόδοσή τους.

8. ΓΚΙΟΥΓΙΟΥΜΙ — ΓΚΙΟΥΜΙ: Τούρκ. λέξεις — GÜGÜM: Μετάλλινο δοχείο για βράσιμο νερού.

9. ΓΚΙΟΥΡΛΕΣ — ΓΚΙΟΥΛΕΣ: Τούρκ. λέξεις: GÜLLE: Σφαίρα τηλεβόλου, ο κουτσομπόλης άντρας.

80. ΓΛΕΝΤΖΕΣ — ΕΓΛΕΝΤΖΕΣ — ΓΛΕΝΤΗΣ — ΓΛΕΝΤΙ — ΓΛΕΝΤΙΖΩ — ΓΛΕΝΤΙΣΤΗΣ — ΓΛΕΝΤΟΥΣΗΣ: Τούρκ. λέξεις και ρήμα — EGLENCE — EGLENCELI — EGLENMEK: Διασκεδάσεις, διασκεδάζω, διασκεδαστής.

1. ΓΟΥΡΙ — ΟΥΓΟΥΡΙ — ΓΚΟΥΡΛΗΣ — ΓΟΥΡΛΗΣ — ΓΟΥΡΛΙΔΙΚΟΣ: Τούρκ. λέξεις με Γαλλική δάση: Ευτυχία, καλός οινός, τυχερός: το δε ΓΟΥΡΙ είναι από την Γαλλικήν λέξιν AUGURE — UGUR — UGURLU, σημειώτεον ότι οι Τούρκοι λένε σ' έναν μελλούμενο ταξιδιώτη — Ουγκούρ ολά — UGUR OLA: Καλό κατεύοδιο, Καλό ταξίδι.

2. ΓΟΥΡΣΟΥΖΗΣ — ΓΡΟΥΣΟΥΖΗΣ — ΓΟΥΡΣΟΥΖΙΚΟΣ ΟΥΓΟΥΡΣΟΥΖΙΑ: Τούρκ. λέξεις — UGURSUZ — UGURS — UZLUK: "Ατυχος, άπαισιος, κακοτυχία όχι όμως ο — ΚΑΚΟΤΥΧΟΣ —, Πρόξενος δυστυχίας, πρόξενος κακοτυχίας. Σημειώτεον ότι σε πολλά μέρη της Ελλάδας ακούγεται συνήθως Β. Ελλάδα, Θράκη, Καστοριά, Αλεξανδρούπολη, Κομοτινή, Ξάνθη και η λέξις ΟΥΖΟΥΡΣΟΥΖΛΟΥΚΙ — δηλ. κακοτυχία, κακοδαιμονία π.χ. Μας βρήκε εφέτο μεγάλο ουζουρσουζλούκι, χάσαμε δυό ζα. Μα η λέξη όμως ακούγεται και σ' αυτές τις περιοχές Χρουσουζής, Γρουσουζίκος, Γρουσουζιά και Χρουζουζλούκι.

3. ΔΙΑΓΟΥΜΑ (ή) — ΔΙΑΓΟΥΜΙΖΩ — ΔΙΑΓΟΥΜΙΣΤΗΣ Τούρκ. λέξεις και ρήμα — YAGMA — YAGMACI: Η λεηλασία, ο άρπαγας, ο λαφυραγωγός, λεηλατώ.

4. ΕΛΕΜΕΣ: Τούρκ. λέξεις — ELLEME: Εκλεκτός, τιποτένιος, άχαρος, άχρηστος, πλεονέκτης. Σε πολλές πόλεις και κυρίως Β. Ελλάδα, Θράκη και Ορεστιάδα συναντάται και

ως σύνθετος δηλ. — ELLEME KUMURU: Κατακάθι, καρβου νόσκινη, άνθρωπος ευτελούς αξίας, σ' αυτή την περίπτωση υπάρχει και η λέξη ο εντάς — EDNA: Ο ανάξιος, άχαρος.

5. ΕΣΚΙΤΖΗΣ — ΣΚΙΤΖΗΣ: Τούρκ. λέξις: Παλαισώλης, μπαλωματής — ESKICI — και που παράγεται από την λέξιν — ESKI: Παλαιός.

6. ΕΣΝΑΦΙ: Αραβ. λέξις: Συντεχνία, σωματεϊον, είναι ο πληθυντικός της λέξεως — ΣΙΝΙΦ — και που παράγεται εκ της Βυζαντινής: ΣΥΝΑΦΙΟΝ — ΕΣΝΑΦ.

7. ΕΦΚΙΑΡΙ: Αραβ. λέξις: Ιδιοτροπία, ιδέες, σκοπός: ΕΦΚΑΡ και είναι ο πληθυντικός της λέξεως — ΦΙΚΡ, π.χ. τα φκιάρια της ύψης μου ούτε ο γιός μου δεν τα θρήκε ακό-

μα: Τις ιδιοτροπίες ή τους σκοπούς της ύψης μου ούτε ο γιός μου δεν τα θρήκε ακόμα.

8. ΖΑΜΑΝ: Τούρκ. λέξις — ΖΑΜΑΝ: Μεγάλο χρονικό διάστημα, πολὺς καιρός.

9. ΖΑΡΙΦΗΣ: Τούρκ. λέξις — ΖΑΡΙΦ: Κομψός, γαλαντόμος, ευγενής, εύχαρις, χαριτωμένος.

90. ΖΑΡΠΑ: Τούρκ. λέξις — ΖΑΡΡ: Εκπομπή ασχήμου αέρος από του στόματος, αλλά η ίδια λέξη στο "Αργος Ορεστικόν (Καστοριά) έχει άλλη ερμηνεία, όταν λένε ΖΑΡΠΑ εννοούν το ερπετό Σαύρα.

(ΣΥΝΕΧΙΖΕΤΑΙ)

Μοναξιά

"Εφυγαν όλοι έφυγαν
καί έμεινα μονάχος
ή μόνη μου παρηγοριά
της λησιμονιάς ό τάφος.

"Εκλαιγαν όλα έκλαιγαν
τά δένδρα από τον άέρα
καί πήγαινε τό βογγητό
άπ' τά βουνά πιό πέρα.

Γιά μιάς τό Σύμπαν έλαμψε
ξέχασα την όρφάνια
κι' ή τρυφερά ή καρδιά
πέταξε σιτά ούράνια!...

Μά πού νά στρέψω, πού νά δώ,
μέσα σ' αυτό τό βάθος
π' όλα μου φαίνονται κενά
της μοναξιάς τό πάθος!...

"Όλα 'ναι όνειρα πλοστά
κι' ή πλόση μιά μαγεία
μές την άνεμοζάλη μου
ζητώ την εύτυχία!;...

Χάρη, χαρά ή κόλαση
παράδεισο νά κίνω
μά μέ τό χέρ: του Θεού
πιστεύω και τό φθάλω!...

ΓΙΑΝΝΗΣ ΦΑΡΔΟΥΛΗΣ
ΓΙΑΤΡΟΣ

Ένα αντίο

Τού φρυγίου σου ή πάχνη
παγώνει τὰ δέντρα
πού γέμιζαν τὰ μωλλιά και τήν άγκαλιά σου
άνθους και φρούτα.

Τ' άχνάρια σου μυρίζεται
τό σκυλί τής λησμονιάς
και σ' άκολουθεί
σύντροφός σου πιστός.

Είχαμε ένα λιβάδι από λέξεις
πού τό φύτευαν
οί άχτίδες του ήλιου
και μοιραζόμασταν
ζεστό ψωμί.

Είχαμε μιá κειλάδα
και ξαπλώνομε δίπλα στα ρυάκια
κι άκούγαμε τὰ πουλιά
τά τζιτζίκια τόν άνεμο.

Είχαμε τό τραγούδι μας
και τό πλέναμε
στις άμμουδιές
και τ' άπλώνομε στ' άγριόβραχα.

Όλος ό κόσμος μας
συρρικνώθηκε σέ πορτοκάλι
πού τό 'βαλες στην τσέπη
νά τό καταναλώσεις στό δρόμο.

Πέταξε λοιπόν
κάτω τὰ κουκούτσια
για νά φυτρώσει δέντρο
του γυρισμού, νά σου δείχνει
τό στίγμα,
όταν θά θές
κάποτε
νά γυρίσεις κοντά μου.

ΝΙΤΣΑ ΦΡΙΑΙΓΚΟΥ

Σύντομες ειδήσεις υπό τήν

Πνευματική ζωή των Κυθέρων

— Η είδησις, χωρίς να αφορά την πνευματική κίνηση του Νησιού μας και των ανθρώπων του, εντάσσεται εν τούτοις στα πολιτιστικά του ενδιαφέροντα, και είναι σχετική με τον επαναπατρισμό στο Μουσείο του Νησιού μας του γνωστού μαρμάρινου λιοτναριού που στεκόταν επί πολλές δεκαετίες στις επάλξεις του Κάστρου της χώρας και που κατά την διάρκεια της Κατοχής είχαν αρπάξει οι Γερμανοί και μετέφεραν στην Γερμανία.

— Αξιόλογη η έκθεση του ΓΙΩΡΓΟΥ ΔΡΙΖΟΥ που έγινε στις 24 Ιανουαρίου στην Αθήνα με ζωγραφικά έργα από το Νησί μας και που είχε σαν τίτλο «Αφιέρωμα στα Κύθηρα».

— Πολύ φροντισμένος σε ύλη και εμφάνιση παρουσιάστηκε στις αρχές της χρονιάς ο τόμος «ΠΟΛΥΠΤΥΧΟΝ» του ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ ΡΟΖΟΥ, που καλύπτει την περίοδο 1984—85 και φιλοξενεί στις σελίδες του, εκτός πολλών άλλων, και πνευματική εργασία τεσσάρων γνωστών Κυθηρίων ποιητών, των Διονύση Κουλεντιανού, Χάρη Λογοθέτη, Αντώνη Συμιγδαλά και Νίτσας Φριλίγκου.

— Όπως πληροφορούμεθα, βρίσκεται στο τέλος της η επεξεργασία της κινηματογραφικής ταινίας «Η ΣΚΙΧΤΡΑ» που σκηνοθετεί ο ΜΑΝΟΥΣΟΣ ΜΑΝΟΥΣΑΚΗΣ και που γυρίσθηκε περίπου το καλοκαίρι στο Νησί μας, με συμμετοχή και κατοίκων του τόπου μας.

— Η Εβδομάδα ΕΠΤΑΝΗΣΙΑΚΟΥ ΠΟΛΙΤΙ-

ΣΜΟΥ οργανώνεται εφέτος εις το τέλος Ιουνίου από τον Δήμο Αργοστολίου στην Κεφαλονιά, με συμμετοχή όλων των Επτανήσων.

— Μέσα στο Φεβρουάριο έγιναν δύο πνευματικές εκδηλώσεις στα Κύθηρα.

Την πρώτη την οργάνωσε η φιλόλογος Ντίνα Σαμίου στο Πνευματικό Κέντρο Ποταμού, με θέμα το έργο του ποιητή Νίκου Καβαδία. Πήραν μέρος εκτός από τη Ντίνα Σαμίου και οι Πάνος Κορωνάιος, Θάλεια Αρώνη, Τάσος Αρνιακός, και ο γιατρός της χώρας. Επίσης ο Γιώργος Λευθήρης αφού αναφέρθηκε συνοπτικά για το έργο του Καβαδία, απαγγείλε δικά του ποιήματα ναυτικού περιεχομένου μαζί με την Κατερίνα Λευθήρη. Η όμορφη εκδήλωση έκλεισε με προβολή σλάιντς από τη θάλασσα, του θαλασσινού Γιώργου Λευθήρη.

— Τη δεύτερη εκδήλωση την οργάνωσε η πρώτη τάξη Λυκείου στην φιλόξενη αίθουσα του Κυθηραϊκού Συνδέσμου της χώρας. Ήταν μια θεατρική παράσταση, η κωμωδία του Γ. Σπαταλά «Ο Κληρονόμος της Τσάτσας». Την πολύ πετυχημένη σκηνοθεσία έκανε ο ακούραστος γιατρός Πέτρος Μαριάτος. Τα σκηνικά έφτιαξε ο Μανώλης Ζαντιώτης και βοήθησε ο Γιώργος Λευθήρης, πάντα κάτω από τα σχέδια του Πέτρου Μαριάτου.

— Τη Τσικνοπέμπτη έδωσαν και φέτος στην αίθουσα του Κυθηραϊκού Συνδέσμου της χώρας μια αποκριάτικη επιθεώρηση, διάφοροι αγωνιστές του γέλιου και της χαράς, με πρωτεργάτη τον Τάσο Αρνιακό. Πήραν μέρος πολλοί ερασιτέχνες καλλιτέχνες, μα και καινούργια «πρωτόγνωρα αστέρια».

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ

Κάθε εργασία που δημοσιεύεται στα «ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΑ ΚΥΘΗΡΑ» αποτελεί πνευματική ιδιοκτησία του γράφοντος και απηχεί τις προσωπικές του απόψεις. Για κάθε τυχόν αναδημοσίευση, πρέπει απαραίτητως να αναφέρεται η πηγή του κειμένου και το τεύχος που δημοσιεύθηκε.